

မျိုးဆက်သစ်

ကိုယ့်ဆီကိုရေးတဲ့စာနှင့်
ဒဿနစာစုများ

ဆန်းထွန်းသော်

- စာမူခွင့်ပြုချက်အမှတ် - ၄၀၀၁၃၀၁၁၂
- မျက်နှာပုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ် - ၄၀၀၆၂၇၁၂၁၁
- ပုံနှိပ်ခြင်း - ပထမအကြိမ်၊ ဇန်နဝါရီ၂၀၁၃ ခုနှစ်
- အုပ်ရေ - ၁၀၀၀
- မျက်နှာပုံးပန်းချီ - ဗဂျီလင်းဝဏ္ဏ
- အတွင်းသရုပ်ဖော် - ဝင်းကို
- စာတည်း - ခင်ပပလင်း
- ကွန်ပျူတာစာစီ - Dream City, 09 73052433
- အတွင်းဖလင် - ထက်အာကာကျော်
- စာအုပ်ချုပ် - စွယ်တော်
- မျက်နှာပုံးနှင့် အတွင်းပုံနှိပ်သူ - ဦးတင်အောင်ကျော်
- စွယ်တော်ပုံနှိပ်တိုက်၊ (မြ-၀၇၀၅၃)
- အမှတ် (၈၇)၊ ၅၆ လမ်း၊
- ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။
- ထုတ်ဝေသူ - ဦးမောင်မောင်မြင့်အေး၊
- လားဘီမိုးစွေစာပေ
- ၂၀၅၊ ပိတောက်(၅)လမ်း၊
- အင်းစိန်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။
- ဖြန့်ချိရေး - မျိုးဆက်သစ်စာပေ
- တန်ဖိုး - ၁၃၀၀ ကျပ်

၈၉၅ . ၈၅

ဆန်းထွန်းသောင်
 ကိုယ့်ဆီကိုရေးတဲ့စာနှင့် ဒဿနစာစုများ/ဆန်းထွန်းသောင်။
 - ရန်ကုန်။
 လားဘီမိုးစွေစာပေ၊ ၂၀၁၃။
 ၁၆၀ - စာ၊ ၁၂.၃ X ၁၈.၅ စင်တီ။
 (၁) ကိုယ့်ဆီကိုရေးတဲ့စာနှင့် ဒဿနစာစုများ

တစ်နေ့ ဆရာဝန်က လူနာများကို လှည့်လည် စစ်ဆေး သည့်အချိန်ဖြစ်သည်။ လူနာတစ်ယောက်က စာရေး နေသည်။

ဆရာဝန် - “ဘယ်သူ့ဆီ ရေးနေတာလဲ”

လူနာ - “ကိုယ့်ဆီကို ရေးနေတာ”

ထိုအခါ...

ဆရာဝန် - “ဘာအကြောင်းတွေ ရေးနေတာလဲ”

ထိုအခါ...

လူနာ - “စာတိုက်ကို သွားမထည့်ရသေးဘူး။

စာကလည်း ရောက်မလာသေးဘူး

ဆိုတော့ မဖတ်ရသေးဘူးလေ။ ဘာ

တွေရေးထားမှန်း မသိသေးဘူးပေါ့”

(ကိုယ့်ဆီကို ရေးတဲ့စာမှ...)

၄၀	...	၁၀၀
၄၅	...	၁၀၀
၀၈၀	...	၁၀၀
၇၀၀	...	၁၀၀
၅၀၀	...	၁၀၀

မာတိကာ

- ဆန်းထွန်းသောင်၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ... ၇
- စာရေးသူ၏ အမှာ ... ၁၀

အပိုင်း (၁)

ယုတ္တိဗေဒ (Logic) စာစု

၁။ စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်သူများသာ	၁၅
၂။ စဉ်းစားခြင်းနှင့် ဆင်ခြင်ခြင်း	၂၂
၃။ မနက်ဖြန်ဆီသို့	၂၈
၄။ ကြောင်းကျိုးဆက် တွေးခေါ်မှုစွမ်းရည်	၃၆
၅။ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု သယံဇာတ	၄၃
၆။ စဉ်းစားခြင်း၏ တန်ဖိုး	၅၀
၇။ ပညာစေတနာ	၅၇
၈။ ဒဿနနည်းပညာ လေ့လာမှု	၆၄

အပိုင်း (၂)

ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ (Ethics) စာစု

၉။ တွေးမြင်ကြည့်ပါ	၇၅
၁၀။ ဒြပ်မဲ့တန်ဖိုး	၈၁

၁၁။	တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး	၈၇
၁၂။	မဟာကဗျာ အတွေးများဖြင့်	၉၃
၁၃။	အဓိပတိလမ်းအဝင်	၁၀၁
၁၄။	ကိုယ့်ဆီကိုရေးတဲ့စာ	၁၀၇
၁၅။	ကိုယ်ကျင့်တရားပညာနှင့် ဒဿနိကဗေဒ	၁၁၃
၁၆။	လူကြီးစကားနှင့် ကလေးစကားအကြား	
	တံတားတည်ဆောက်ကြည့်ခြင်း	၁၂၁

နိဂုံး

**ယုတ္တိဗေဒ နှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ
(Logic & Ethics) စာစု**

၁၇။	အသိပညာနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရား	၁၃၁
၁၈။	ဒဿနဆိုင်ရာ စိတ်သဘောထား	၁၃၇
၁၉။	စိတ်ချမ်းမြေ့မှုအာရုံ	၁၄၅
၂၀။	ဦးသန့်၏အကျင့်ပညာ	၁၅၁

ဆန်းထွန်းသောင်၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ

အမည်ရင်း ဆန်းထွန်း။ စစ်ကိုင်းတိုင်း ဒေသကြီးဒီပဲယင်းမြို့တွင် ၁၉၅၇ ဇွေး။ အဖေဦးလေးသောင်နှင့် အမေ ဒေါ်ခင်စီ။ မူလတန်းပညာကို ဒီပဲယင်း အထကတွင် ဆည်းပူး။ အလယ်တန်းပညာကို မန္တလေးမြို့ အထက (၅)တွင် ဆည်းပူး။ အထက်တန်းပညာကို မန္တလေးမြို့ အထက (၁၇)တွင် ဆည်းပူး။ ၁၉၇၆ မန္တလေး ဒေသကောလိပ်တွင် (သင်္ချာ သိပ္ပံ)ပညာ ဆည်းပူး။ ၁၉၇၈ မှ စတင်၍ ဆန်းထွန်းသောင် အမည်ဖြင့် ကဗျာ၊ ပန်းချီ၊ ဆောင်းပါး၊ ဝတ္ထုတို နည်းနည်းပါးပါးရေးသား။ ၁၉၇၉ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဒဿနိကဗေဒပညာရပ်ဆည်းပူး။ ၁၉၈၀ (တက္ကသိုလ် ဘုန်းနိုင်၏ အနုပညာအတွေးအခေါ်)စာတမ်းဖြင့် ဘီအေ (ဒဿနိကဗေဒ) ဘွဲ့ရ။ ၁၉၈၁ ဘီအေ (ဂုဏ်ထူး)ဘွဲ့ရ။ ၁၉၈၁ စစ်တွေ ကောလိပ် ဒဿနိကဗေဒနည်းပြဆရာ တာဝန်။ ၁၉၈၇ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဒဿနိက ဗေဒ နည်းပြဆရာတာဝန်နှင့် မဟာဝိဇ္ဇာသင်တန်းတက်။ ဗုဒ္ဓယဉ်ကျေးမှု အထူးပြုဘာသာ ဆည်းပူး။ ဆရာကြီး ဦးဖေအောင်၊ ဆရာကြီး ဦးစပ်ထွန်း မှတ်ဝင်း၊ ဆရာကြီးဦးရွှေအောင်၊ ဆရာကြီးဒေါက်တာသိန်းဇံ (နန္ဒာသိန်းဇံ)

တို့ထံတွင် ဗုဒ္ဓဒဿန ပညာဆည်းပူး။ ၁၉၈၉ ဗုဒ္ဓဒဿန မဟာဝိဇ္ဇာ ကျမ်းပြု။ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ (အထူးအောင်)ရ။ ၁၉၉၃ ဒဿနိကဗေဒ လက်ထောက်ကထိက တာဝန်ဖြင့် (မြန်မာရေးဟောင်း ဂန္ထဝင်စာပေမှ လေ့လာတွေ့ရှိရသော မြန်မာအတွေးအခေါ်)သုတေသနလုပ်ငန်း ဦးစီး ဆောင်ရွက်။ ၁၉၉၇ (ပုဂံယဉ်ကျေးမှု အနုပညာအတွေးအခေါ်) စာတမ်း ရေးသား။ ၁၉၉၈ ကထိကတာဝန်ဖြင့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဒဿနိကဗေဒ ပါရဂူ သင်တန်းတက်။ ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း(ဒဿနဗေဒ)၊ ဆရာမကြီး ဒေါ်ကြည်ကြည်လှ (ဒဿနိကဗေဒပါမောက္ခ၊ မြန်မာနိုင်ငံ ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံပညာရှင်အဖွဲ့ဝင်)၊ ဒေါက်တာမြင့်မြင့်အေး (ဒဿနိကဗေဒ ပါမောက္ခ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာပြုတက္ကသိုလ်) နှင့် ဒဿနိကဗေဒ ပါမောက္ခ ဒေါက်တာသိန်းစံ (နန္ဒာသိန်းစံ)တို့က သင်တန်းပို့ချပေး။ ၁၉၉၈ မှစတင်၍ ဒဿနိကဗေဒ သုတေသနစာတမ်း များ နှစ်စဉ်တင်သွင်းဖတ်ကြား။ ဗုဒ္ဓဒဿနမှ စေတနာ စေတသိတ် ပဓာနပြု လေ့လာသုတေသနပြု။ ၁၉၉၉၊ ၂၀၀၀၊ ၂၀၀၁ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် သုတေသန စာတမ်းများ နှစ်စဉ်တင်သွင်းဖတ်ကြား။ ၂၀၀၂ The Japan Foundation Research Fellow အဖြစ် ဂျပန်နိုင်ငံ ကျိုတို တက္ကသိုလ်တွင် သုတေသန (A Comparative Study of the concept of Man in Japanese and Myanmar Philosophy) (၂၀၀၂-၂၀၀၃) ဆောင်ရွက်။ ၂၀၀၃ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ (The Concept of Man in Myanmar Theravāda Culture) ကျမ်းဖြင့် ပါရဂူဘွဲ့ရ။ ပါရဂူဘွဲ့ပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံ ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံပညာရှင် အဖွဲ့က နှစ်စဉ် ကျင်းပသော သုတေသန စာတမ်းဖတ်ပွဲများတွင် မြန်မာမှု ဒဿနပညာ

သုတေသန စာတမ်းများ နှစ်စဉ် တင်သွင်းဖတ်ကြား။ ၂၀၀၅ နှင့် ၂၀၁၀ Best Paper Award နှစ်ကြိမ်ရ။ ဒေါက်တာ ဆန်းထွန်း (ဒဿနိကဗေဒ) အမည်ဖြင့် ကိုယ့်ရင်ထဲက စုချောင်းဒဿနဆောင်းပါးများစုစည်း၍ ၂၀၀၄ က ထုတ်ဝေ။ လက်ရှိတာဝန်မှာ ဒဂုံတက္ကသိုလ် ဒဿနိကဗေဒဌာန ပါမောက္ခ ဌာနမှူး၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဒဿနိကဗေဒဌာန ပါရဂူသင်တန်း ကြီးကြပ်ရေးကော်မတီအဖွဲ့ဝင်။ ပါရဂူသင်တန်း ပို့ချသူ။ ရန်ကုန်စီးပွားရေးတက္ကသိုလ် MPA (Master of Public Administrative) သင်တန်း Administrative Ethics, Visiting Professor)။ နိုင်ငံတော် ပရိယတ္တိသာသနာ့တက္ကသိုလ် (ရန်ကုန်) ရှိ သာသနာတော် ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးဌာန၌ ဧည့်ပါမောက္ခ။ ဒဿနဆောင်းပါးများ တစ်လတစ်ပုဒ် ကြိုးစားရေးသားနေ။ သုတေသနစာတမ်း တစ်နှစ်တစ်စောင် အားထုတ်နေ။ အမှတ် ၁၃၂၆၊ ဇာတိဂုဏ်လမ်း၊ မေတ္တာညွန့်ရပ်ကွက်၊ တာမွေမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။ ဖုန်း ၀၉၇၃၀၀၉၂၄၉၊ e mail sanequal@gmail.com နေထိုင်။

စာရေးသူ၏အမှာ

စာရေးသူသည် ဒဿနိကဗေဒပညာရပ် (Philosophy) ကို ၁၉၇၉ ခုနှစ်မှစတင်၍ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် စနစ်တကျ လေ့လာ ဆည်းပူးခွင့် ရရှိခဲ့ပါသည်။ ယနေ့ထက်တိုင် စနစ်တကျ လေ့လာဆည်းပူး နေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာအုပ်သည် ဂျာနယ်အချို့တွင် ဖော်ပြပြီးသော ဆောင်းပါးအချို့ကို စုစည်းထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဒဿနိကဗေဒတွင် လေ့လာရသည့် ယုတ္တိဗေဒ (Logic) ဆိုင်ရာဆောင်းပါး (၈)ပုဒ်၊ ကိုယ်ကျင့် တရားပညာ (Ethics) ဆိုင်ရာဆောင်းပါး (၈)ပုဒ်၊ ယုတ္တိဗေဒနှင့်ကိုယ်ကျင့် တရားပညာ ပေါင်းစပ်နေသော ဆောင်းပါး (၄) ပုဒ် ပါဝင်ပါသည်။

ယုတ္တိဗေဒ (Logic) ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများတွင် စဉ်းစားဆင်ခြင် မှု ပညာအကြောင်းကို ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။ အောင်မြင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကို ဖန်တီးနိုင်သူများမှာ ရှေ့နောက် ညီညွတ်စွာ စဉ်းစားတတ်သူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုတန်ဖိုး မြင့်မားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် လူမှုရေး တရားမျှတမှု တန်ဖိုး၊ နိုင်ငံရေး တရား မျှတမှု တန်ဖိုး၊ စီးပွားရေး တရားမျှတမှု တန်ဖိုး၊ မြင့်မားလာနိုင်သည်ဟု

တွေးဆ ဆင်ခြင်ဖွယ် ရေးသား တင်ပြထားပါသည်။ ဆိုကရေးတီး၊ ပလေတို၊ အရစ္စတိုတယ် အစရှိသော ဒဿနပညာရှင်တို့က စဉ်းစား ဆင်ခြင်ဉာဏ် အခြေခံ၍ ရွေးချယ်ပြုလုပ်သော အပြုအမူသည် ကောင်းသော အပြုအမူ ဖြစ်သည်။ မြန်မာမှုဒဿနပညာတွင် ‘ဉာဏသမ္ပယုတ်စေတနာ’ (အသိဉာဏ်ပါသော စေတနာ)သည် မိမိ၏အသိပညာကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ပေးသည့် စေတနာဖြစ်သည်ဟု တင်ပြထားပါသည်။ စေတနာသည် ကံဖြစ်သည်။ စေတနာကောင်း၊ စေတနာဆိုးကို ရွေးချယ်လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ စေတနာသည် လွတ်လပ်သောစိတ် (Free Will) ဖြစ်သည်ဟု တင်ပြထားပါသည်။

ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ (Ethics) ဆိုင်ရာဆောင်းပါးများတွင် စိတ်သည် လောကကို ဖန်တီးသည်။ စိတ်ကောင်းစေတနာကောင်းသည် ကောင်းသောလောကကို ဖန်တီးမည်ဟု ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာအခြေခံနိယာမ (Moral Principle) အခြေပြု၍ ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး စာနာမှု၊ ထောက်ထားမှု၊ အားပေးမှု၊ ကူညီမှု၊ လေးစားမှု စသည့် စိတ်ကောင်းစေတနာကောင်းများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် လူမှုအရင်းအမြစ် (Social Capital) များ ဖြစ်ကြပါသည်။ မြန်မာဒဿနပညာရှင် ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း (၁၉၂၉-၂၀၁၁) နေအိမ်တွင် (၂၄-၅-၂၀၀၉)နေ့ ဒဿနစကားဝိုင်းမှ (ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု (good governance) ဖန်တီးလိုသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတွင် အစိုးရအဖွဲ့အစည်း (government organization) အား အများပြည်သူ၏ ယုံကြည်မှုသည် အရေးကြီးကြောင်း) ဆွေးနွေးခဲ့ကြပုံကို ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။

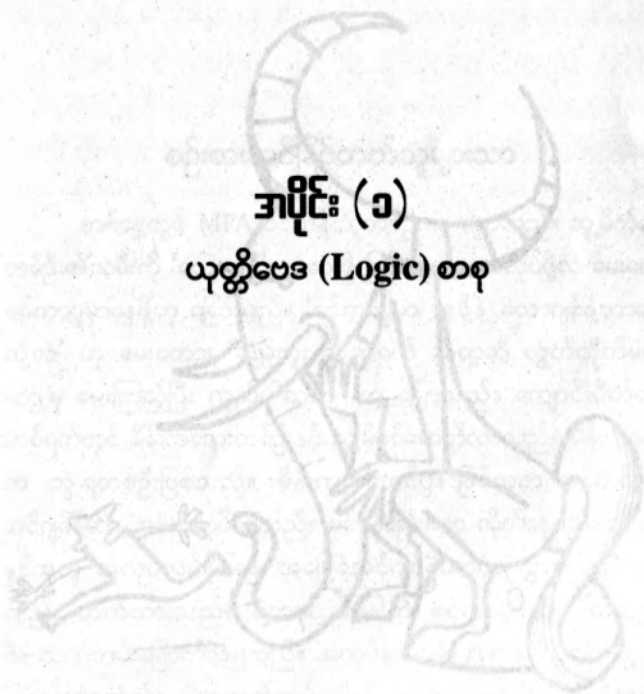
ယုတ္တိဗေဒနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ ပေါင်းစပ်နေသော ဆောင်းပါးများတွင် မြန်မာမှု ကိုယ်ကျင့်တရားပညာဆိုင်ရာ တန်ဖိုးတစ်ခုဖြစ်သော (ဟိရီ သြတ္တပုတရား)ကို ကမ္ဘာကျင့်ဝတ် (Global Ethics) အဖြစ် တင်ပြရေးသားထားပါသည်။ ဟိရီ ဆိုသည်မှာ အရှက်တရားဖြစ်သည်။ မကောင်းမှုပြုရန်ရှက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မိမိကိုယ်ကို လေးစားသူ (အတ္တဂါရဝ ရှိသူ)သည် မကောင်းမှုပြုရန် ရှက်သည်။ သြတ္တပု ဆိုသည်မှာ အကြောက်တရားဖြစ်သည်။ မကောင်းမှုပြုရန် ကြောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်ပါးသူကို လေးစားသူ (ပရဂါရဝ ရှိသူ)သည် မကောင်းမှုပြုရန် ကြောက်သည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန် နားလည်မှုနှင့် လေးစားမှု သဘောများဖြစ်သည်ဟု ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။

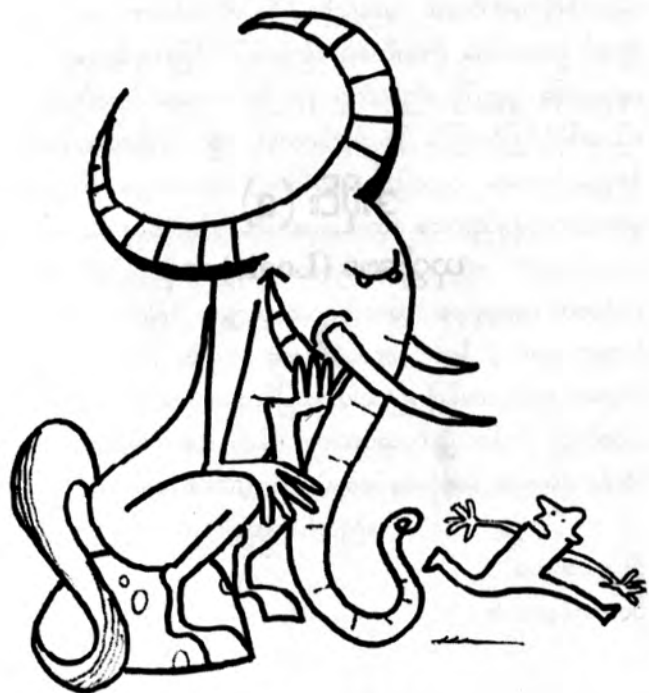
နိဂုံးချုပ်အဖြစ် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အတွင်းရေးမှူးချုပ် တာဝန်ကို (၁၉၆၁ မှ ၁၉၇၁) ထိ ထမ်းဆောင်ခဲ့သော ဦးသန့် (၁၉၀၉-၁၉၇၄) ၏ အကျင့်ပညာကို ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။ မြန်မာလူမျိုးများအတွက် ဂုဏ်ယူ အားကျလေးစား တန်ဖိုးထားအပ်သော ဦးသန့်၏ ကိုယ်ကျင့်တရားနှုန်းစံ (moral norm) သည် (ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ် အပြုအမူ နှုန်းစံ) ဖြစ်ကြောင်း ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။

လေးစားမှုဖြင့်
ဆန်းထွန်းသောင်

အပိုင်း (၅)

ယုတ္တိဗေဒ (Logic) စာစု

စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်သူများသာ

တစ်နေ့တွင် MPA သင်တန်းသူတစ်ဦးက ပြောသည်။ သူ့မိတ်ဆွေ တစ်ဦး၏သမီးကို 'လောဂျစ်' သင်ပေးဖို့ ဖြစ်သည်။ ဘာလုပ်ဖို့လဲ မေးတော့ စင်ကာပူမှာနေဖို့ဟု ပြောသည်။ 'စင်ကာပူမှာ နေဖို့နဲ့ လောဂျစ်နဲ့ဘာဆိုင် လို့လဲ' ဟု မေးတော့၊ 'မသိဘူး ဆရာရယ် ဆရာဆီ လွှတ်လိုက်မယ်၊ တွေ့မှ မေးကြည့်ပြီး ကူညီပါဆရာ' ဟု ပြောသည်။ ကျောင်းပိတ်ရက် တစ်ရက်တွင် မိန်းကလေးတစ်ဦးနှင့် သူ့မိခင်ရောက်လာသည်။ မိန်းကလေး က ဘွဲ့ရတစ်ဦးဖြစ်သည်။ မိန်းကလေးခင်ပွန်းဖြစ်သူက စင်ကာပူမှာ အင်ဂျင်နီယာ အလုပ်လုပ်နေသည်။ ခင်ပွန်းနှင့်အတူ လိုက်နေမည်။ ခင်ပွန်း နှင့်အတူ အလုပ်လုပ်နိုင်ရန် အခြေခံအင်ဂျင်နီယာပုံဆွဲပညာ သင်တန်း လည်း တက်ထားသည်။ ပထမတစ်ခေါက် စင်ကာပူ သွားခဲ့ဖူးသည်။ ဗီဇာသက်တမ်းခြောက်လရသည်။ အလုပ်ရှာမရခဲ့။ ဗီဇာသက်တမ်း ကုန်၍ ပြန်လာခဲ့ရသည်။ ဗီဇာသက်တမ်းတိုးဖို့ စင်ကာပူမှာ ကြိုးစားခဲ့သည်။ စင်ကာပူ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဌာနတွင် စာမေးပွဲဖြေရသည်။ မိနစ်နှစ်ဆယ် ရေးဖြေမေးခွန်းဖြစ်သည်။ လောဂျစ်မေးခွန်း ဖြစ်သည်။ မဖြေနိုင်၍

သက်တမ်း မတိုးနိုင်ခဲ့။ ယခု တစ်ခေါက် စင်ကာပူ ပြန်သွားမည်။
ယင်း လောဂျစ်မေးခွန်း ဖြေနိုင်မှဖြစ်မည်။

အံ့ဩမိသည်။ စင်ကာပူမှာ နေဖို့ လောဂျစ်သင်မည်တဲ့။ မကြားဖူး၊
မဖတ်ဖူးသောအကြောင်းအရာ ဖြစ်နေသည်။ လောဂျစ်ဆိုသည်မှာ ‘စဉ်းစား
ဆင်ခြင်နည်းပညာ’ဖြစ်သည်။ စဉ်းစား ဆင်ခြင်တတ်သူများကိုသာ
စင်ကာပူမှာ နေထိုင်ခွင့် ပြုပေးသည်ဟုလည်း တွေးမိပါသည်။ လောဂျစ်
ဆိုသည်မှာ ရှေ့နောက် ညီညွတ်စွာ စဉ်းစားတတ်သည့် Logical Think-
ing ကို လေ့လာသည့်ပညာ ဖြစ်ပါသည်။ GCE နှင့် MBA ဝင်ခွင့်
စာမေးပွဲများတွင်လည်း ယင်းမေးခွန်းပုံစံအချို့ ထည့်သွင်းမေးလေ့ ရှိပါ
သည်။ မိနစ်နှစ်ဆယ်မေးခွန်းဖြစ်၍ အခြေခံစဉ်းစားဆင်ခြင်နည်းပညာ
ကိုသာ မေးခြင်းဖြစ်ပေမည်။ မိန်းကလေးသည် ဘွဲ့ရတစ်ဦး ဖြစ်သည်။
စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်သူလည်း ဖြစ်သည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်သော်လည်း
စဉ်းစားဆင်ခြင်နည်းပညာ မေးခွန်း မဖြေတတ်ပါ။

လူတိုင်း လမ်းလျှောက်တတ်သည်။ လမ်းလျှောက်တတ်သူတိုင်း
လမ်းလျှောက်ပြိုင်ပွဲ ဝင်မပြိုင်နိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပေမည်။ လမ်းလျှောက်
ပြိုင်ပွဲနည်းစနစ် ရှိသည်။ နည်းစနစ်နှင့် လေ့ကျင့်ရသည်။ ပြိုင်ပွဲဝင်ရ
သည်။ ထိုအတူ စဉ်းစားဆင်ခြင်နည်းစနစ် ရှိသည်။ ယင်းနည်းစနစ်ဖြင့်
သာ ရှေ့နောက်ညီညွတ်စွာ စဉ်းစားတတ်ခြင်း ရှိမရှိ စစ်ဆေးသည့်
စာမေးပွဲကို ဖြေဆိုနိုင်ပေမည်။ မခက်ပါ။ နည်းစနစ်သိလျှင် မခက်ပါ။
အလွယ်ဆုံးနဲ့ စမယ်လေဟု ပြောပြီး မိန်းကလေးကို မေးခွန်းတစ်ခု
မေးသည်။ “ဒီနေ့ဘာနေ့လဲ”ဟု မေးသည်။ မေးခွန်းက လွယ်လွန်း၍
သူမက ပြုံးနေသည်။ ပျော်သွားပုံရသည်။ ပညာရပ်တစ်ခု လေ့လာဖို့

စိတ်လက်ပေါ့ပါးနေဖို့ လိုသည်။ ပျော်ဖို့လိုသည် မဟုတ်ပါလား။ “စနေနေ့ ပါဆရာ”ဟု ဖြေတော့ “စနေနေ့ဆိုတာ ဘာကြောင့် ပြောနိုင်တာလဲ”ဟု ထပ်မေးပါသည်။ “ဟာ ဆရာကလည်း စနေနေ့မို့ စနေနေ့ပြောတာပေါ့” ဟုဖြေသည်။ မင်းရဲ့ အဖြေက ဘာကြောင့်လဲလို့ မေးတဲ့ အကြောင်းပြချက် (Reason)ကို ဖြေတဲ့အဖြေ မဟုတ်သေးဘူးလေ။ ပြန်စဉ်းစားပါဦးဟု ပြောရသည်။ “မနေ့က သောကြာနေ့မို့ စနေနေ့လို့ ပြောနိုင်တာပေါ့”ဟု ဖြေသည်။ အေးဒါမှ လောဂျစ်နဲ့ဖြေတာ၊ reasonနဲ့ ဖြေတာပေါ့။ “မနေ့က သောကြာနေ့”မို့ ဆိုတာ အကြောင်းပြချက် reasonပေါ့။ လောဂျစ်ဆိုတာ “အကြောင်းပြချက်”နဲ့ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်တဲ့ ပညာပါ။ အကြောင်းပြချက် ခိုင်လုံရင် စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ချက် ခိုင်လုံတယ်။ ဒါကို ရှေ့နောက် ညီတယ် လို့ ပြောတာဟု ရှင်းပြပါသည်။

လူတိုင်း စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်ကြသည်။ ရှေ့နောက်ညီစွာ စဉ်းစား ဆင်ခြင်တတ်ကြသည်။ သို့သော် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု ရှေ့နောက်ညီ-မညီ စစ်ဆေးနည်းပညာကိုမူ ဂရိဒဿနပညာရှင် အရစ္စတိုတယ်က စတင် တီထွင်ခဲ့သည်။ ပုံစံချမှတ်၍ စနစ်တကျ စဉ်းစားဆင်ခြင်နည်း (Formal Logic) ဖြစ်သည်။ ယနေ့ကွန်ပျူတာပရိုဂရမ် စနစ်များသည် ယင်း စနစ်ကို အခြေခံထားပါသည်။ အလွယ်ဆုံးပုံစံတစ်ခုကစပြီး စဉ်းစားကြမယ် ဟု ပြောပြီး ပုံစံတစ်ခုကို ပြောပြသည်။ တကယ်လို့များ သိန်းတစ်ထောင်ဆု ထိပေါက်ရင် တစ်ကိုယ်လုံး စိန်စိတ်လိုက်မယ် ဆိုကြပါစို့။ တကယ်သိန်း တစ်ထောင်ပေါက်တဲ့အခါ တကယ်ပဲ တစ်ကိုယ်လုံး စိန်စိတ်မှ ရှေ့နောက် ညီမှာ ဖြစ်တယ်။ ဟုတ်တယ်နော်။ တကယ် သိန်းတစ်ထောင်ပေါက်ပြီးမှ တစ်ကိုယ်လုံး စိန်မဝတ်ဘူးဆိုရင် ရှေ့နောက်မညီဘူးပေါ့ဟု ပြောတော့

မိန်းကလေးက နားလည်သည့် မျက်လုံးနှင့် ဟုတ်ကဲ့ပါ ဆရာဟု ပြောသည်။

ဆက်ပြောမယ်။ ရှေ့နောက်ဆိုတာ အပိုင်းနှစ်ပိုင်းပေါ့။ ရှေ့အပိုင်း မှန်ရင် နောက်အပိုင်း မှန်ရမယ်။ ရှေ့အပိုင်းမှန်ပါလျက်နဲ့ နောက်အပိုင်းက မှားနေရင် ရှေ့နောက်မညီဘူးပေါ့။ ဒါပေမဲ့ သတိထားရမှာက ရှေ့အပိုင်း မှားတဲ့အခါ နောက်အပိုင်း မှန်သည်ဖြစ်စေ မှားသည်ဖြစ်စေ ရှေ့နောက်မညီမဖြစ်ဘူးနော်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်ရမှာက ရှေ့အပိုင်းမှန်ရင် နောက်အပိုင်း မမှားရဘူး။ မှားရင် ရှေ့နောက်မညီတော့တာပဲ။ ဆိုလိုတာက သိန်းတစ်ထောင်ဆု မပေါက်ပေမယ့် တစ်ယောက်ယောက်က စိန်စီပေးတာလည်း ဖြစ်နိုင်တယ် မဟုတ်လား။ ဆရာတို့ ဒုလ္လဘဝတ်ရင် ခေါင်တုံး တုံးရတယ်။ ရဟန်းဝတ်ပြီး ခေါင်တုံး မတုံးလို့ မရဘူးလေ။ ဒါပေမဲ့ ရဟန်းမဝတ်ဘဲ နွေရာသီပူအိုက်လို့ ကတုံးတုံးတဲ့အခါလည်း တစ်ခါတလေ ရှိနိုင်သလိုပဲပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ဒီနေရာမှာ လူတော်တော်များများက ‘သိန်းတစ်ထောင်ဆု မပေါက်ဘဲ စိန်စီတာ’ကို ရှေ့နောက်မညီဘူးလို့ ထင်တတ်တယ်။ သိန်းတစ်ထောင်ဆုပေါက်ရင် စိန်စီမယ်ပြောတယ်။ အခု ဆုမပေါက်ဘဲ စိန်စီတယ် ရှေ့နောက်မညီဘူးလို့ ဆင်ခြင်ပုံ မှားတတ်ပါတယ်။ သေချာစဉ်းစားနော်။ ဆုပေါက်တာ မှန်ပြီး စိန်စီဘဲနေမှသာ ရှေ့နောက်မညီတာနော်။

လောဂျစ်မှာ စဉ်းစားခြင်း Thinking နဲ့ ဆင်ခြင်ခြင်း Reasoning ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရကို သေချာသိရတယ်။ ဆင်ခြင်ခြင်းဆိုတာ စဉ်းစားမှုတစ်မျိုး ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ စဉ်းစားမှုတိုင်း ဆင်ခြင်ခြင်းလို့ မခေါ်ဘူး။ အဖြေမရှိ၊ နိဂုံးမရှိ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်မရှိဘဲ စဉ်းစားနေတာကို

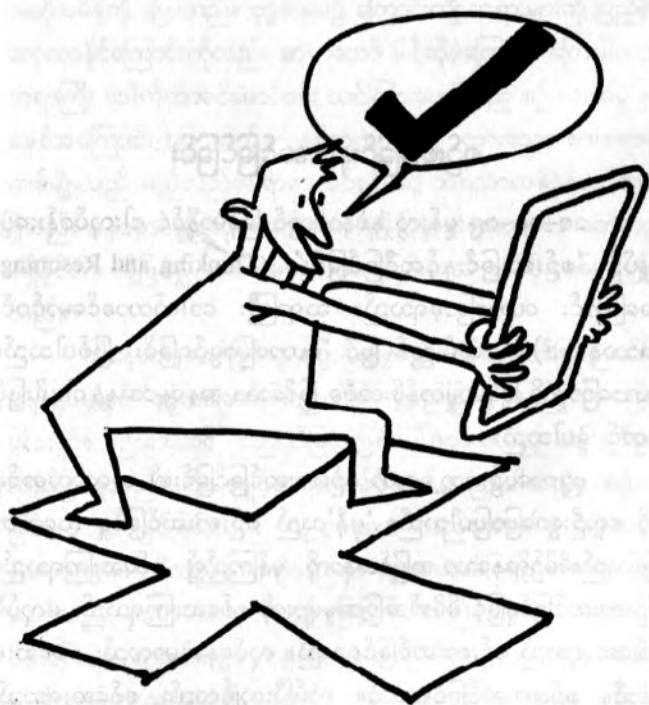
ဆင်ခြင်ခြင်းလို့ မခေါ်ဘူး။ အဖြေတစ်ခု၊ နိဂုံးတစ်ခု ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခု ရောက်အောင် စဉ်းစားမှ ဆင်ခြင်ခြင်းလို့ ခေါ်တယ်။ ဆင်ခြင်မှုတိုင်းလည်း ရှေ့နောက်ညီတာ မဟုတ်ဘူး။ အထောက်အထား မခိုင်လုံဘဲ ဆုံးဖြတ်တာ မှန်ကန်တဲ့ ဆင်ခြင်မှု မဟုတ်ဘူး။ ဆန္ဒစွဲ အတ္တစွဲနဲ့ တစ်ဖက်သတ် ဆုံးဖြတ်တာလည်း မှန်ကန်တဲ့ ဆင်ခြင်မှု မဟုတ်ဘူး။ ရှေ့နောက်ညီတဲ့ ဆုံးဖြတ်မှု မဟုတ်ဘူး။ ဆုံးဖြတ်ချက်ပေးရတဲ့ သူတစ်ယောက်ဟာ ကိုယ်ချမှတ်ထားတဲ့ စည်းမျဉ်းနဲ့ မညီဘဲ ဆုံးဖြတ်ပြီဆိုရင် ရှေ့နောက်မညီဖြစ်ရုံမျှသာမက ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာမရှိတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်လို့ ဆိုနိုင်တယ်။ ဒါကြောင့် လောဂျစ်ဟာ ကိုယ်ကျင့်တရားပညာနဲ့လည်း ဆက်စပ်နေတယ်။

ဂရိပုံပြင်တစ်ပုဒ်ရှိတယ်။ နတ်ဘုရားက လူသားနဲ့ တိရစ္ဆာန်တွေ ဖန်ဆင်းတဲ့ ပုံပြင်ပေါ့။ လူသားက တိရစ္ဆာန်တွေ လိုက်ကြည့်တယ်။ ကျွဲရဲ့ချို့ကိုကြည့်ပြီး ရန်သူကို ချို့နဲ့ ရင်ဆိုင်နိုင်တယ်။ လူသားငါ့မှာတော့ ချို့မရှိဘူးဆိုပြီး အားငယ်တယ်။ ဆင်ကိုကြည့်ပြီး အစွယ်ကို မြင်တယ်။ ငါ့မှာ အစွယ်မရှိဘူးဆိုပြီး အားငယ်တယ်။ မြင်းအပြေးမြန်တာကြည့်ပြီး ငါ သူ့လောက်အပြေးမမြန်ဘူးဆိုပြီး အားငယ်တယ်။ နောက်ဆုံး ဖန်ဆင်းတဲ့ နတ်ဘုရားကို သွားပြီး အရေးဆိုတယ်။ နတ်ဘုရားဖန်ဆင်းတာ မတရားဘူး။ လူသားကိုလည်း ချို့ဖြစ်ဖြစ်၊ အစွယ်ဖြစ်ဖြစ် တစ်ခုခု တပ်ပေးဖို့ပြောသတဲ့။ ဒီတော့မှ နတ်ဘုရားက လူသားမှာက တိရစ္ဆာန်တွေ မှာ မရှိတဲ့ အရာတစ်ခု၊ တိရစ္ဆာန်တွေမှာရှိတာထက် ပိုပြီး စွမ်းအားကြီးတဲ့ အရာတစ်ခုထည့်ပြီး ဖန်ဆင်းထားတယ်။ အဲဒါကတော့ စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းပါတဲ့။

အရာရာကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းနဲ့ ရင်ဆိုင်နိုင်တယ်။ ပညာရပ်တွေ လေ့လာနိုင်တယ်။ လူ့အသုံးအဆောင်အမျိုးမျိုး တီထွင်နိုင်တယ်။ လူတွေရဲ့ ကောင်းကျိုးကို ဆောင်ရွက်နိုင်တယ်။ လူ့ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတိုင်းတက်အောင်မြင်ဖို့ဆိုတာ စဉ်းစားဆင်ခြင်နည်း ပညာတတ်တဲ့သူတွေ ရှိဖို့လိုတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း စဉ်းစားဆင်ခြင် တတ်သူများသာ စင်ကာပူမှာ နေခွင့်ပြုတယ် ထင်ပါရဲ့ကွယ်ဟု ပြောမိပါသည်။ ပြီးတော့ ဘယ်လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာမဆို၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်သူများသာ ကိုယ့်ရဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းကို တိုးတက်အောင်မြင်အောင်၊ စွမ်းဆောင်နိုင်ကြမှာဟု ယုံကြည်မိကြောင်းကိုလည်း ပြောပြနေမိပါသည်။

Bi-Weekly Eleven, August 7, 2009.

?

စဉ်းစားခြင်းနှင့် ဆင်ခြင်ခြင်း

၁၀-၁၀-၀၉ မွန်လွဲ နှစ်နာရီတွင် မြန်မာနိုင်ငံ ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့
ချုပ်၌ 'စဉ်းစားခြင်းနှင့်ဆင်ခြင်ခြင်း' (Thinking and Resoning)
အကြောင်း ဟောပြောခဲ့ရသည်။ ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း
(ဒဿနဗေဒ)၏ လမ်းညွှန်မှုဖြင့် ဟောပြောခွင့်ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။
ဟောပြောမှုကို မြန်မာမှုတန်ဖိုးတစ်ခု ဖြစ်သော အနန္တောအနန္တ ငါးပါးဖြင့်
စတင် ခဲ့ပါသည်။

ဗုဒ္ဓစာပေ၌ တွေ့ရသော စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း၏ သင်္ကေတတစ်ခု
ကို ရှေးဦးစွာပြောပြပါသည်။ 'မှန်'သည် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု သင်္ကေတ
ဖြစ်သည်။ မိမိ၌ရှိနေသော အပြစ်အနာကို မှန်ကြည့်၍ စစ်ဆေးကြရသည်။
စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုဖြင့် မိမိ၏အပြုအမူများကို စစ်ဆေးကြရသည်။ မလုပ်မီ
စစ်ဆေးရသည် စဉ်းစားဆင်ခြင်ရသည်။ လုပ်နေဆဲမှာလည်း စစ်ဆေးရ
သည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်ရသည်။ လုပ်ပြီးလျှင်လည်း စစ်ဆေးရသည်။
စဉ်းစားဆင်ခြင်ရသည်။ လုပ်ပြီးလျှင်လည်း စစ်ဆေးရသည်။ စဉ်းစား
ဆင်ခြင်ရသည်။

ထို့နောက် ‘ဓမ္မ’၏အဓိပ္ပာယ်တစ်ခုမှာ ‘ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်မှု’ဖြစ်သည်ဟု ပြောပါသည်။ ဆရာတော်အရှင်သေဋ္ဌိလမိန့်ကြားသည့် ‘ဒဿနပညာဆိုသည်မှာ ကြောင်းကျိုးတရားများကို လေ့လာသည့်ပညာ ဖြစ်သည်’ အဆိုအမိန့်ကို ပြောသည်။ ဗုဒ္ဓစာပေ၌ ကြောင်းကျိုးတရားများကို ပြည့်စုံစွာ လေ့လာနိုင်ကြောင်းကိုလည်း ဆရာတော် မိန့်ဆိုခဲ့ကြောင်း ပြောပါသည်။ ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း သင်ကြားပေးခဲ့သည့် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု စနစ်အကြောင်း ပြောသည်။ စနစ်တကျ ပြုလုပ်ထားသော စားစရာမုန့် တစ်မျိုးသည် မည်သည့်နေရာဒေသတွင်မဆို အရသာတစ်သမတ်တည်း ရှိသည်။ စနစ်တကျပြုလုပ်ထားသော မုန့်မှာမူ အရသာတစ်သမတ်တည်း မရှိနိုင်ပါ။ သို့ဖြစ်၍ တစ်သမတ်တည်းရှိခြင်းသည် တန်ဖိုးတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ထို့နောက် ဖခင်ဖြစ်သူ ပြောပြဖူးသည့် ‘စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်ဖြင့် ပျော်ရွှင်မှု’နှင့် ‘စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်ဖြင့် တည်ငြိမ်မှု’အကြောင်း ပြောပြပါသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ခံစားရသည့် ပျော်ရွှင်မှုနှင့် တည်ငြိမ်မှုသည် ကိုယ်ကျင့်တရားတန်ဖိုးတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ စဉ်းစားခြင်းနှင့် ဆင်ခြင်ခြင်းသည် လူ့စွမ်းအား တည်ဆောက်မှု (Capacity Building) ဖြစ်ပါသည်။ လူဆိုသည်မှာ စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်သူများ ဖြစ်သော်လည်း မှားတတ်သူများလည်း ဖြစ်ကြပါသည်။ ဥပမာ - အကယ်၍ ဝန်ထမ်းများ ကောင်းလျှင် ကုမ္ပဏီအဖွဲ့အစည်းများ ကောင်းမည် ဆိုပါစို့။ ဆိုလိုသည်မှာ အကယ်၍ ဝန်ထမ်းများကောင်းသည်မှာ အမှန် ဖြစ်ပါက ကုမ္ပဏီအဖွဲ့အစည်းများသည် မုချကောင်းမည် အမှန်ဟုဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် အချို့က ယင်းကဲ့သို့ မစဉ်းစားဘဲ အကယ်၍ ဝန်ထမ်းများကောင်းလျှင် ကုမ္ပဏီအဖွဲ့အစည်းများကောင်းမည်ဆိုပါက ဝန်ထမ်းမကောင်းလျှင် ကုမ္ပဏီအဖွဲ့အစည်းများ မကောင်းနိုင်ဟု စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်ပါသည်။ ယင်း စဉ်းစားဆင်ခြင်နည်းသည် မှန်ကန်သော စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း မဟုတ်ပါ။ ရှင်းပြပါမည်။ ‘အကယ်၍ မိုးရွာလျှင် ရေစိုမည်’ ဆိုပါစို့။ မိုးမရွာဘဲလည်း ရေစိုနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။

ဆက်လက် စဉ်းစားဆင်ခြင်ကြည့်ပါမည်။ အကယ်၍ ဝန်ထမ်းများ ကောင်းလျှင် ကုမ္ပဏီအဖွဲ့အစည်းများ ကောင်းမည်အမှန်ဖြစ်ပါက ကုမ္ပဏီအဖွဲ့အစည်းများ မကောင်းခြင်းကြောင့် ဝန်ထမ်းများ မကောင်းရခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်း စဉ်းစားဆင်ခြင်နိုင်ပါသည်။ ရှင်းပြပါမည်။ ‘ထိပေါက်လျှင် ကားဝယ်မည်’ ဆိုပါစို့။ ကားမဝယ်ခြင်းကြောင့် ထိမပေါက်ဟု ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုကြောင့် ပညာရပ်အသီးသီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခဲ့ပုံ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းတိုးတက်ခဲ့ပုံ စသည်ဖြင့် တစ်နာရီခန့် ဆက်လက်၍ ဟောပြောခဲ့ပါသည်။ ဟောပြောပြီးသောအခါ မေးခွန်းများဖြင့် ဆွေးနွေးကြပါသည်။ ရှေးဦးစွာ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုနှင့် ပြုအမူသဘောထား ဆက်စပ်မှုဖြစ်ပါသည်။ မှန်ပါသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်သူသာ ကိုယ်ကျင့်တရားအပြုအမူ ကောင်းမွန်နိုင်ပါသည်။ သဘောထားမှန်ကန်နိုင်ပါသည်။

နောက်မေးခွန်းတစ်ခုမှာ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုနှင့် အနုပညာဖန်တီးမှုအကြောင်းဖြစ်ပါသည်။ မေးခွန်းမေးသူက မကြာမီက ကွယ်လွန်သွားသော ကိုအောင်ဝင်းအကြောင်း အမှတ်တရပြောသည်။ ကိုအောင်ဝင်းက ဒဿနိကဗေဒဌာနက ဆရာတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့သည်။ အနုပညာမြောက်သော

သီချင်းများနှင့်ဝတ္ထုတိုများ ဖန်တီးခဲ့သူဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဒဿနိကဗေဒဌာနတွင် ကိုအောင်ဝင်းနှင့် အနုပညာဒဿနအကြောင်း ပြောခဲ့ဖူးပါသည်။ ခံစားမှုနှင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုအကြောင်း ဆွေးနွေးခဲ့ ကြပါသည်။

အနုပညာရှင်တစ်ဦး အနုပညာလက်ရာပစ္စည်း ဖန်တီးနေသော အခိုက်မှာ ခံစားမှုက ပဓာန ဖြစ်ပါသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုက ပဓာန မဟုတ်ပါ။ နေ့စဉ်ဘဝ လူတို့၏အပြုအမူများစွာတွင်လည်း တစ်ခါတစ်ရံ ခံစားမှု ပြင်းထန်နေသော အခိုက်များတွင် မစဉ်းစားမဆင်ခြင်နိုင်တော့ပါ။ ဥပမာ-ဝမ်းနည်းကြေကွဲနေသော အခိုက်များတွင်ဖြစ်စေ၊ ဒေါသပေါက်ကွဲ သောအခိုက်များတွင် ဖြစ်စေ မစဉ်းစား မဆင်ခြင်ဘဲ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် တတ်သည် မဟုတ်ပါလော။ အနုပညာဒဿန သင်ခန်းစာများမှ 'ခံစားမှု ဝါဒ' အကြောင်း ကိုအောင်ဝင်းနှင့် ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ အနုပညာဟူသည် ခံစားမှုနှင့် ဖန်တီးသည်။ ထို့ကြောင့် ခံစားမှုသာလိုအပ်သည်။ စဉ်းစား ဆင်ခြင်မှု မလိုအပ်ဟု 'ခံစားမှုဝါဒီ'တို့က ဆိုခဲ့ကြသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင် ခဲ့သည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု မလိုအပ်ကြောင်းကို စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုဖြင့် ရှင်းလင်းပြ ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

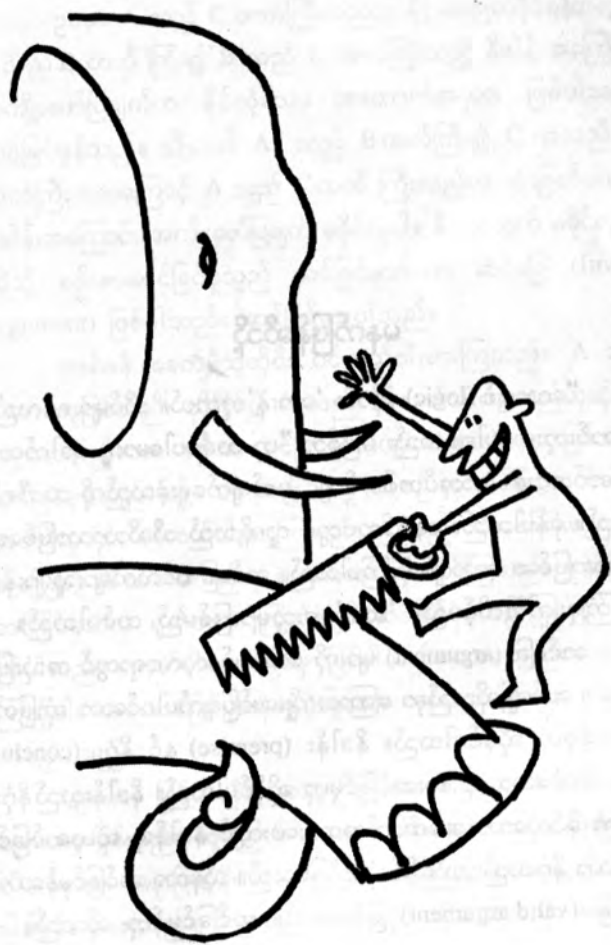
ထို့နောက် လူငယ်တစ်ဦး မေးခွန်းသုံးခုမေးသည်။ (၁) စဉ်းစား ဆင်ခြင်ခြင်းသည် ဦးနှောက်က လုပ်တာလား၊ စိတ်က လုပ်တာလား။ (၂) ရလဒ်တွေကွာခြားတာဟာ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု ကွာလို့လား။ မှန်ကန်တဲ့ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုက ဘာလဲ။ (၃) စဉ်းစားဆင်ခြင်တယ်ဆိုတာ အလုပ် လုပ်နေတယ်လို့ ဆိုနိုင်လားတို့ ဖြစ်ပါသည်။ အဖြေကို နံပါတ်(၃) မှ စဖြေ ပါသည်။ ငါးထပ်ကြီးဘုရားကုန်းတက်ပေါ် လမ်းလျှောက်တက် သည့်အခါ ခွန်အားစိုက်ထုတ်ခဲ့ရပုံ ပြောပြပါသည်။ ရည်မှန်းချက် မြင့်မား

သူသည် မြင့်မားသည့်အလျှောက် စိတ်ဓာတ်ခွန်အား စိုက်ထုတ်ကြရသည်။ အားထုတ်သည့် စိတ်စေတနာဇော၏ အစွမ်းသတ္တိအားလျော်စွာ အကျိုး ရလဒ်များ ခြားနားပုံကိုလည်း ပြောပြပါသည်။

ကြီးကျယ်သော အောင်မြင်မှုတို့၏ အစသည် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု အလုပ်ဖြင့်သာ စတင်ခဲ့ကြပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုသည် အလုပ်လုပ်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မှန်ကန်သော စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုဆိုသည်မှာ ရှေ့နောက် ညီညွတ်မှုရှိသော တစ်သမတ်တည်းရှိသည့် ဆင်ခြင်မှု ဖြစ်ပါသည်။ မှန်ကန်သော စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုတစ်ခုတွင် “အခြေခံ စဉ်းစားသောနိဒါန်းများ မှန်နေလျှင်” “ဆုံးဖြတ်ချက် နိဂုံးလည်း မှန်ကန်မည်” မှာ သေချာပါသည်။ ထို့နောက် ဗုဒ္ဓစာပေ ‘ဓမ္မပဒ’ ပထမအပုဒ်မှ ‘စိတ်’၏ ပဓာနရှေ့ပြေးဖြစ်မှုကို ပြောပါသည်။ ကောင်းသောစိတ်ဖြင့် တွေးကြံ စဉ်းစားဆင်ခြင်ပြီး ပြုမူဆောင်ရွက်ပြောဆိုမှုတို့သည် ကောင်းကျိုးတို့က အရိပ်ပမာ နောက်က လိုက်တတ်ကြောင်း ပြောပါသည်။ မကောင်းစိတ်ဖြင့် တွေးကြံစဉ်းစားဆင်ခြင်ပြီး ပြုမူဆောင်ရွက်ပြောဆိုပါကလည်း မကောင်းကျိုးတို့သည် နွားခြေရာနောက်လိုက်သည့် လှည်းဘီးပမာ ဖြစ်ရပုံကို ပြောပြပါသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုကို စိတ်က ဦးဆောင်လုပ်ပါသည်။

နိဂုံးအနေဖြင့် အရှင်သေဠိလ၏ ဓမ္မပဒအင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်မှ စာပုဒ်လေးကို ရွတ်ပြပါသည်။ What we are today comes from our thoughts of yesterday, and our present thoughts build our life of tomorrow; our life is the creation of our mind.

Bi-Weekly Eleven Nov.6, 2009.

မနက်ဖြန်ဆိုသို့

“လောဂျစ် (logic) ဆိုတာ ‘ဆားနဲ့’ တူတယ်။ သိပ်များရင်လည်း မကောင်းဘူး။ မပါရင်လည်း မဖြစ်ဘူး” ဟု သင်္ချာပါမောက္ခ ဒေါက်တာ ခင်မောင်းဝင်း၏ စာအုပ်တစ်အုပ်တွင် မှတ်ချက်ရေးခဲ့သည်ကို သတိရမိပါသည်။ မှန်ပါသည်။ နေ့စဉ်ဘဝတွင် လူတို့သည် သိသိသာသာဖြစ်စေ၊ မသိမသာဖြစ်စေ လောဂျစ်သုံးကြပါသည်။ ဆင်ခြေဆင်လက်များသူများနှင့် တွေ့ကြုံဖူးကြပါလိမ့်မည်။ ‘ဆား’ များသူများဖြစ်မည် ထင်ပါသည်။

ဆင်ခြေ (argument) များကို လောဂျစ်လေ့လာရာတွင် အသုံးပြုပါသည်။ ဆင်ခြေဆိုသည်မှာ ကြောင်းကျိုးဖော်ပြချက်ပါဝင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုခု ဆိုနိုင်ပါသည်။ နိဒါန်း (premise) နှင့် နိဂုံး (conclusion) ပါဝင်သော စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ နိဒါန်းသည်နိဂုံးအတွက် ခိုင်လုံသော အထောက်အထားပေးလျှင် နိဒါန်းမှ ဆွဲယူဆင်ခြင်ထားသော နိဂုံးသည်လည်း ခိုင်လုံမည်ဖြစ်သည်။ သို့မှသာ ဆင်ခြင်မှန်သော ဆင်ခြေ (valid argument) ဖြစ်ပေမည်။ ဆင်ခြင်မှန်ဟု ဆိုသည်။

ဥပမာ A သည် C ထက်ကြီးသည်ဟု နိဂုံးဆုံးဖြတ်နိုင်ရန်အတွက် A သည် B ထက် ကြီး၍ B သည် C ထက်ကြီးသည့် နိဒါန်းအကြောင်း အကျိုးဖော်ပြချက်က ခိုင်လုံသော အထောက်အထား ဖြစ်ပါသည်။ ဆင်ခြင်မှန်သည်။ သို့သော် A သည် B ထက်ကြီး၍ C ကလည်း B ထက်ကြီးသောကြောင့် A သည် C ထက် ကြီးသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပါလျှင် နိဒါန်းအကြောင်း အကျိုးဖော်ပြချက် မခိုင်လုံပါ။ နိဂုံးအတွက် မခိုင်လုံပါ။ ထိုသို့ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုသည် ဆင်ခြင်မှားသော ဆင်ခြေ (Invalid argument) ဖြစ်ပါသည်။ ဆင်ခြင်မှားပါသည်။

တစ်ဖန် ခေတ်မီသူတိုင်း ပင်လယ်ငါးစားကြသည်။ A သည် ခေတ်မီသူဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ A သည် ပင်လယ်ငါးစားသည်ဟုဆိုလျှင် ရှေ့နောက်ညီသော စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု (logical thinking) ဖြစ်သည်။ ဆင်ခြင်မှန်သည်။ သို့သော် အချို့က ဤသို့စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်သည်။ ခေတ်မီသူတိုင်း ပင်လယ်ငါးစားကြသည်။ A သည် ပင်လယ်ငါးစားသည်။ ထို့ကြောင့် A ခေတ်မီသည်ဟု စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်ကြသည်။ ဤစဉ်းစား ဆင်ခြင်မှုသည် ရုတ်တရက်ကြည့်လျှင် ဆင်ခြင်မှန်သည်ဟု ထင်တတ် ကြပါသည်။ မဟုတ်ပါ။ ဆင်ခြင်မှားဖြစ်ပါသည်။ သေချာ စဉ်းစားဆင်ခြင် ကြည့်ပါ။ ယင်းဆင်ခြင်မှားပုံစံနှင့်တူသော အခြားဆင်ခြင်မှားပုံစံတစ်ခု တင်ပြပါမည်။

ဥပမာ- မြန်မာတိုင်း အာရှတိုက်သားဖြစ်သည်။ A သည် အာရှ တိုက်သားဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် A သည် မြန်မာဖြစ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်နိုင် ပါသလော။ မဆုံးဖြတ်နိုင်ပါ။ A သည် အခြားလူမျိုး အာရှတိုက်သား ဖြစ်နိုင်ပါသေးသည်။ မိုးရွာလျှင် ရေစိုသည် ဆိုသော်လည်း ရေစိုတိုင်း

မိုးရွာသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု မဆိုနိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ အပြစ်လုပ်ရင် အပြစ်ပေးခံရမည် ဆိုသော်လည်း အပြစ်ပေးခံရသူတိုင်း အပြစ်ရှိသောကြောင့်ဟု မဆိုနိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဤစာများ တွေးနေ၊ ရေးနေဆဲမှာပင် ၅-၈-၀၉ က မြန်မာနိုင်ငံ ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံပညာရှင်အဖွဲ့၏ ၁၀ နှစ်ပြည့် နှစ်ပတ်လည် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲတစ်ခု တက်ရောက်ခဲ့ရပါသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဝိဇ္ဇာခန်းမ တွင် ကျင်းပသော ဆွေးနွေးပွဲဖြစ်ပါသည်။ ဝိဇ္ဇာပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲ ဖြစ်ပါသည်။ ဦးတည်ချက် ခေါင်းစဉ်မှာ Teaching, Learning and Research for a Better Tomorrow ဖြစ်ပါသည်။ အငြိမ်းစား ပါမောက္ခ ဆရာကြီး၊ ဆရာမကြီးများနှင့် ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံပညာရှင်အဖွဲ့ဝင်များက တင်ပြ ဆွေးနွေးကြပါသည်။ ဆရာ၊ ဆရာမများနှင့် ကျောင်းသူကျောင်းသားများ တက်ရောက်ကြပါသည်။ တင်ပြဆွေးနွေးချက်များသည် အကြောင်းအကျိုး ခိုင်လုံစွာ တင်ပြပြီး အဖြေထုတ်ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ ဤသို့ ရှေ့နောက် ညီညွတ်စွာ တင်ပြဆွေးနွေးခြင်းသည် ပညာရှင်တို့၏စနစ် ဖြစ်ပါသည်။

ရှေးဦးစွာ ဒဿနိကဗေဒ ပါမောက္ခဖြစ်ခဲ့သော ဆရာမကြီး ဒေါ်ကြည်ကြည်လှက တင်ပြဆွေးနွေးပါသည်။ စဉ်းစားခြင်း အလုပ် (Thinking Activity) နှင့် ကျင့်ဝတ်ရူထောင့် (Moral Aspect) ကို ပြောပါသည်။ သတင်းအချက်အလက် (Information) မှာ အရေးကြီးသော်လည်း ယင်းတို့သည် အသိပညာ (knowledge) မဟုတ်။ သတင်းအချက်အလက်များကို စဉ်းစားဆင်ခြင်သုံးသပ်ရန် လိုအပ်သည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်ပြီးမှသာ အသိပညာဖြစ်သည်။ ‘အမြင် (Seeing)ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း

(Judging) ပုံစံနှင့် 'အမြင်' ကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ပြီးမှ ဆုံးဖြတ်ခြင်းပုံစံကို နှိုင်းယှဉ်ပြသည်။ အရှေ့နှင့်အနောက် ဒဿနစာစုများကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ပုံ မတူ သော်လည်း လူ့ဘဝကောင်းကျိုး ရှေးရှုပုံတူကြသည်ဟုလည်း ပြောပါ သည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုဖြင့်သာ ကိုယ်ကျင့်တရားပြဿနာများ ဖြေရှင်းနိုင် မည်။ ဖြစ်နေသော အရာများကို ကြည့်၍ ဖြစ်သင့်သည်ကို စဉ်းစားဆင်ခြင် ကြရသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ထို့နောက် သမိုင်းပါမောက္ခဖြစ်ခဲ့သော ဆရာကြီး ဦးထွန်းအောင်ချိန် က သမိုင်းလေ့လာတာ အဓိပ္ပာယ်ရှိရဲ့လား (Is history relevant?) မေးခွန်းဖြင့် စပါသည်။ သမိုင်းပညာသည် ဗုံးတစ်လုံး မလုပ်တတ်၊ ရေကို သန့်စင်အောင် မလုပ်တတ်ပါဟု ဆိုသည်။ ဆရာကြီးက သူ၏အငြိမ်းစား ဘဝ၊ ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းရေးအတွက် နေအိမ်ပတ်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းရေးလုပ်နေသည့် ဓာတ်ပုံကို ပြပါသည်။ ထို့နောက် လူတွေကြောင့် သာ ပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးပုံပြောပါသည်။ ကမ္ဘာကြီးမှာ ပြဿနာတွေ ဖြစ်ရပုံ ပြောပါသည်။ လူမရှိလျှင် ပြဿနာမရှိနိုင်၊ လူတွေကလည်း ပို၍ ပို၍ တော်လာကြသည်။ အချို့သော တိရစ္ဆာန်များသာမျိုးတုံးသွား ကြသည်။ လူသားမျိုးနွယ်က ရှိနေမည်။ သည်တော့ လူသားပြဿနာ ရှိနေမည်။ ယင်းပြဿနာကို လေ့လာရသည့် ဘာသာရပ် Humanity ရှိသည်။ သမိုင်းပညာသည် ယင်းဘာသာရပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ကွဲပြားခြားနားမှု (Diversity) သည် လူတွေမှာရှိသည်။ နား လည်မှု (Understanding) ရှိလျှင် စုဝေးနေထိုင်မှု (Community) ဖြစ်လာ မည်။ နားလည်မှုမရှိလျှင် ဖြစ်မလာနိုင်။ ရှေးဟောင်းအထောက်အထား အဖြစ် ပန်းပုလက်ရာများကို ပြသည်။ ခေတ်သစ် အထောက်အထားအဖြစ်

အာဆီယံကွန်မြူနတီကို ပြပါသည်။ သမိုင်းလေ့လာမှု အဓိပ္ပာယ်ရှိ မရှိ ဆိုသည်မှာ လေ့လာသူ သမိုင်းပညာရှင်အပေါ် မူတည်မည်ဟု နိဂုံးချုပ် ပါသည်။

ဆက်လက်၍ မြန်မာစာပါမောက္ခဖြစ်ခဲ့သော ဒေါက်တာဦးခင်အေး (မောင်ခင်မင်-နေဖြူ)က တင်ပြဆွေးနွေးပါသည်။ “သင်ကြားမှု၊ သင်ယူမှု၊ သုတေသနပြုမှုဖြင့် တိုးတက်ကောင်းမွန်သော မနက်ဖြန်ဆီသို့”ဟု စတင် ပြောပါသည်။ သုတေသန အခြေခံ၍ သင်ကြားမှု၊ သင်ယူမှုပြုပုံကို ပြောပါသည်။ သံသယအခြေပြု၍ ခိုင်မာသော အထောက်အထားဖြင့် သုတေသနပြုပုံကို ပြောပြပါသည်။ မြန်မာစာ သုတေသီများ၏ ကျေးဇူး ကြောင့် အငြင်းပွားဖွယ် ပြဿနာများ၊ ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့ပုံကို သာဓကများဖြင့် ပြောပြပါသည်။

တစ်ဖန် စိတ်ပညာ ပါမောက္ခဖြစ်ခဲ့သော ဒေါက်တာ ဒေါ်ခင်အေး ဝင်းကလည်း သင်ကြားရေးဆိုသည်မှာ အသိပညာ မျှဝေပေးခြင်းဟု ဆိုပါသည်။ အပြန်အလှန်ပါဝင်ဆွေးနွေးခြင်းဟုလည်း ဆိုပါသည်။ ကြိမ် သကြားပွင့်များ ဖြစ်သွားသကဲ့သို့ သင်ကြားသင်ယူခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် လူ၏အပြုအမူ ပြောင်းလဲမှုကိုလည်း ပြောပြပါသည်။

ထို့နောက် ဥပဒေပါမောက္ခဖြစ်ခဲ့သော ဒေါက်တာတင်အောင် အေးက ဥပဒေပညာ၏ အရေးကြီးပုံကို ပြောပြပါသည်။ ဥပဒေမရှိလျှင် နိုင်ငံမရှိနိုင်ဟု ဆိုပါသည်။ ဥပဒေပညာရှင်များ၏ ကျင့်ဝတ်သိက္ခာ (Professional ethics) အရေးကြီးပုံကိုလည်း ပြောပါသည်။ ထို့နောက် အချက်ငါးချက် ပြောပါသည်။ (၁) တက္ကသိုလ်သင်ရိုးများ ခေတ်မီ ဆန်းသစ်နေရမည်။ (၂) မှန်ကန်သော ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်

ဖန်တီးရမည်။ (၃) ဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်ရမည်။ (၄) ဆရာ၊ ဆရာမများ နိုင်ငံတကာအတွေ့အကြုံ ရှိရမည်။ (၅) သင်ကြားသူနှင့် သင်ယူသူ ဆက်စပ်နေရမည်ဟု ဆိုပါသည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် စာကြည့်တိုက်မှူးဖြစ်ခဲ့သော ဒေါက်တာ ဦးသော်ကောင်းက စာကြည့်တိုက်နှင့် သုတပညာအကြောင်း ပြောပြပါ သည်။ ယင်းပညာရပ်များ၏ အတိတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အနာဂတ် ဖွံ့ဖြိုးလာပုံကို ပြောပြပါသည်။ ဤပညာရပ်သည် ဝန်ဆောင်မှုပေးသော ဘာသာရပ် ဖြစ်သည်။ သတင်းအချက်အလက်များ ရှာဖွေပေးခြင်းမှတစ်ဆင့် လူတို့၏ စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်ဖြင့် အသိပညာများဖြစ်လာပုံ ပြောပြပါသည်။ အနာဂတ်တွင် ပိုမိုမြင့်မားသော အသိဉာဏ်များ ဖြစ်လာပုံကိုလည်း ပြောပြ ပါသည်။

ဆွေးနွေးပွဲပြီးသောအခါ တက်ရောက်သူများကလည်း ပါဝင်ဆွေး နွေးကြပါသည်။ ဒေါက်တာအောင်ထွန်းသက်က မေးခွန်းမေးတတ်ဖို့ အရေး ကြီးကြောင်း ပြောပါသည်။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၃၀ က ရန်ကုန် တက္ကသိုလ်ကို သတိရကြောင်း ပြောပါသည်။ ဒေါက်တာမောင်ဒီ၊ ဒေါက်တာစိုးရင် စသော ဆရာကြီးများလည်း ပါဝင်ဆွေးနွေးကြပါသည်။ ဆရာကြီးများက မျိုးဆက်သစ်များအား ပညာအမွေ လက်ဆင့်ကမ်းနေ ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော် စဉ်းစားဆင်ခြင်မိပါသည်။ ယနေ့ ပစ္စုပ္ပန် ကောင်းမွန်ပါလျှင် မနက်ဖြန်သည် တိုးတက်ကောင်းမွန်ပါလိမ့်မည်။ ယနေ့ ဆွေးနွေးပွဲသည် ပြည့်စုံကောင်းမွန်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မနက်ဖြန်သည် တိုးတက်ကောင်းမွန်သော မနက်ဖြန်ဖြစ်မည်။ ဤသို့ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် ရှေ့နောက်ညီညွတ်သော Logical Thinking ဖြစ်ပေမည်။ ယနေ့ ပြည့်စုံ

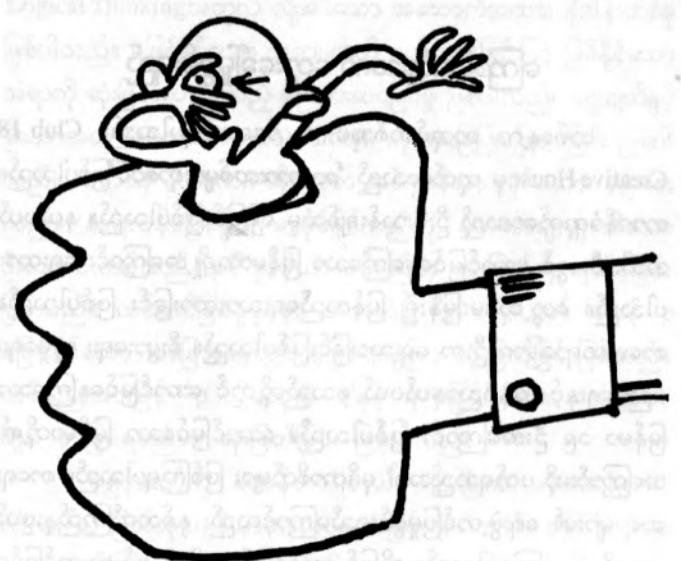
ကောင်းမွန်သော ဆွေးနွေးပွဲဖြစ်မြောက်ပြီးမှ မနက်ဖြန်သည် တိုးတက်
ကောင်းမွန်ခြင်း မရှိပါက ရှေ့နောက်မညီဖြစ်နေမည်ဟု ယူဆမိပါသည်။
စဉ်းစား ဆင်ခြင်မိပါသည်။ ယုံကြည်မိပါသည်။

Bi-Weekly Eleven Aug 28, 2009.

?

... ..

... ..

ကြောင်းကျိုးဆက် တွေးခေါ်မှုစွမ်းရည်

တစ်နေ့က စာအုပ်တစ်အုပ် လက်ဆောင်ရပါသည်။ Club 18 Creative House မှ ထုတ်ဝေသည့် 'လှေကားထစ်များရာစဝင်' ဖြစ်ပါသည်။ တာဝန်ခံထုတ်ဝေသည့် ဦးမိုးသန်းချစ်ထံမှ ရရှိခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နယ်ပယ် အသီးသီးတွင် အောင်မြင်နေကြသော မြန်မာအချို့အကြောင်း ရေးထားပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်း၍ ပြန်လည်ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စာရေးဆရာခြောက်ဦးက ရေးသားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ပညာရေးနှင့် အနုပညာနယ်ပယ် စသည်တို့တွင် အောင်မြင်နေကြသော မြန်မာ ၁၉ ဦးအကြောင်း ဖြစ်ပါသည်။ အောင်မြင်သော မြန်မာတို့၏ အကြောင်းကို ဖတ်ရသည့်အခါ မုဒိတာစိတ်များ ဖြစ်ကြရပါသည်။ စာရေးဆရာများ၏ ရေးဖွဲ့တင်ပြမှုစွမ်းရည်ကြောင့်လည်း နှစ်သက်ကြည်နူးဖွယ် ရသကို ခံစားကြရပါသည်။ ထို့ပြင် အောင်မြင်သူတို့၏ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု စွမ်းရည်ကိုလည်း ထင်ရှားစွာ မြင်တွေ့ခွင့်ရပါသည်။ သူတို့၏စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုသည် သူတို့၏အောင်မြင်မှုကို ကောင်းစွာ အထောက်အပံ့ ပြုပေးသည့် 'ကြောင်းကျိုးဆက် တွေးခေါ်မှုစွမ်းရည်' ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ကျွန်တော်စဉ်းစားမိတာက လူဆိုတာ ကိုယ်ဘာဖြစ်ချင်သလဲဆိုတာ သိဖို့အရေးကြီးသလို ကိုယ်ဘာတော့မဖြစ်နိုင်ဘူးဆိုတာ သိဖို့လည်း အရေးကြီးတယ် ကွန်ပျူတာပညာရှင် ဦးသောင်းတင် (KMD) က ပြောခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ရှေ့နောက်ညီညွတ်သော ကြောင်းကျိုးဆက်တွေးခေါ်မှု Logical Thinkingအတွက် လိုအပ်သော အထောက်အထား နိဒါန်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ မဖြစ်နိုင်သော အရာများကို ဖယ်ထုတ်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်နိုင်သော အရာကို ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်သည့် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု ဖြစ်ပါသည်။ ရွေးချယ်ခွင့် ရှိသောအဆို (alternative proposition) ကို အခြေပြုစဉ်းစားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာဝန်လုပ်မလား၊ သို့မဟုတ် အင်ဂျင်နီယာ လုပ်မလား စဉ်းစားသည်။ ဆရာဝန်မဖြစ်နိုင် မလုပ်နိုင်သည်ကို သေသေချာချာသိသော ဦးသောင်းတင်သည် အင်ဂျင်နီယာလုပ်မည်ဟု ဆုံးဖြတ်ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်ဆင်ခြင်မှုပုံစံမှာ အကယ်၍ 'p သို့မဟုတ် q'နှင့် p မဖြစ်နိုင်သော အခြေအနေတွင် qဖြစ်ရမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် 'p သို့မဟုတ် q'နှင့် q မဖြစ်နိုင်သောအခြေအနေတွင် p ဖြစ်ရမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

“ကျွန်တော့်ကို ဝေဖန်တာရှိတယ်။ တချို့က public health လို့ ခေါ်တဲ့ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးလုပ်မှ အမြင်ကျယ်တယ်။ တိုင်းပြည်ချစ်တယ် ထင်ကြတယ်။ ကျွန်တော့်ကို specialize သိပ်လုပ်လွန်းတယ်။ အမြင်ကျဉ်းလွန်းတယ်လို့ ထင်တယ်။ ကျွန်တော်ကတော့ ဒီလို မထင်ဘူး။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမှာ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး ပညာရှင်တွေရှိဖို့လိုသလို ဘာသာရပ်တစ်ခုခုကို အသေးစိတ် လေ့လာတဲ့ ပညာရှင်တွေ ရှိဖို့ဆိုတာလည်း လိုတာပါပဲ” အသည်းအထူးကုဆရာဝန်ကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း၏

စကားဖြစ်ပါသည်။ အခြားသူနှင့် ဆရာကြီး စဉ်းစားပုံမတူကြောင်း ပြောပါသည်။ အဘယ်ကြောင့် မတူပုံကိုလည်း ပြောပါသည်။ ထို့နောက် ဆရာကြီး၏ရွေးချယ်မှုကို ပြောပါသည်။ ‘p သို့မဟုတ် q ရွေးချယ်ရာတွင် ရွေးချယ်မှုတစ်ခုခုကို ခိုင်လုံသောအကြောင်းပြချက်ဖြင့် ငြင်းပယ်ပြီး ကျန်ရွေးချယ်မှုတစ်ခုကို အတည်ပြု ဆုံးဖြတ်လက်ခံခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရှေ့နောက် ညီညွတ်သည့် ရွေးချယ်ခွင့်ရှိသော ဆင်ခြင်မှု Alternative Argument ပုံစံ ဖြစ်ပါသည်။

“ကျွန်မက လူတွေကို ယုံကြည်တယ်။ လူတွေကို ယုံကြည်မှလည်း အလုပ်လုပ်လို့ ရပါမယ်။ ကျွန်မဆီမှာ အလုပ်လုပ်တဲ့ ကျွန်မဝန်ထမ်း တို့ကို ယုံကြည်တယ်။ ကျွန်မရဲ့ဆိုင်ကနေ ဝယ်ယူကြတဲ့ စားသုံးသူတွေ ကုလည်း ကျွန်မယုံကြည်တယ်” စီးတီးမတ် မန်နေဂျင်းဒါရိုက်တာ ဒေါ်ဝင်းဝင်းတင့်က ပြောခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဒေါ်ဝင်းဝင်းတင့်က ခိုင်လုံတိကျ သော အခြေခံစည်းမျဉ်း principle တစ်ခုကို နိဒါန်းအထောက်အထား အဖြစ် အသုံးပြု၍ စဉ်းစားဆင်ခြင်ပါသည်။ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ပါသည်။ “လူတွေကို ယုံကြည်မှ အလုပ်လုပ်လို့ရမည်” ဆိုသည်မှာ ဒေါ်ဝင်းဝင်းတင့် ၏ ခိုင်လုံတိကျသော ခံယူချက်ဖြစ်ပါသည်။ Principle ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းခံယူချက်အတိုင်း လက်တွေ့ကျင့်သုံးသည်။ လူတွေကို ယုံကြည်သည်။ “ထို့ကြောင့် အလုပ်လုပ်လို့ရသည်” ဟု နိဂုံးမဖော်ပြသော်လည်း နားလည် နိုင်ပါသည်။

ယင်းဆင်ခြင်မှုပုံစံမှာ ဤသို့ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ လူတွေကို ယုံကြည်မှုရှိသော အကြောင်းတရားအခြေအနေ (Condition) ရှိလျှင် အလုပ် လုပ်လို့ရမည့် အကျိုးတရားအခြေအနေရလဒ် (Consequence)

ရမည်ဟု စဉ်းစားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အခြေအနေပေးအဆို (Conditional Proposition) ဖြင့် စဉ်းစားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းအဆိုကို နိဒါန်းအဖြစ် စဉ်းစားသည်။ လူတွေကို ယုံကြည်သည်မှာ အမှန်ဖြစ်၍ အလုပ်လုပ်လို့ ရသည်မှာလည်း အမှန်ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အကြောင်းတရား အခြေအနေဖြစ်သော ‘လူတွေကိုယုံကြည်မှု’သည် အကျိုးတရား အခြေအနေဖြစ်သော ‘အလုပ်လုပ်လို့ရသည်’ကို ကျေးဇူးပြုခြင်းဖြစ်သည်။ အထောက်အပံ့ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ အကျုံးဝင်စေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ယင်းသို့ ဆင်ခြင်မှုကို အကျုံးဝင်စေသောဆင်ခြင်မှု Implicative Argument ဟု ခေါ်ပါသည်။

“ကျွန်တော် ပန်းချီကျောင်း တက်ခဲ့တုန်းက သက်ငြိမ်ရေးတယ်။ ဆရာက သူကြိုက်တဲ့အသီးကို ဈေးကနေ ဝယ်တယ်။ ပြီးရင် သူကြိုက်တဲ့ Composition နဲ့ သူကြိုက်တဲ့ lighting ထိုးပေးထားတယ်။ ကျွန်တော် တို့ကရေးရတယ်”

“ကျွန်တော် သွားလေ့လာရတဲ့ piladelphia Academy မှာဆိုရင် ဘာသွားတွေ့ရသလဲဆိုတော့ ကျောင်းသားတွေက ကိုယ်ကြိုက်တဲ့ပစ္စည်း ကိုယ့်ဟာကိုယ်ရှာလာရတယ်။ ကိုယ်ကြိုက်တဲ့ Composition ကိုယ့်ဟာ ကိုယ်လုပ်တယ်။ ကိုယ်ကြိုက်တာနဲ့ ကိုယ်ရေးတာဆိုတော့ အဲဒီမှာတင် အများကြီး ဖြစ်သွားပြီ”။ ပန်းချီဆရာ မင်းဝေအောင်စကား ဖြစ်ပါသည်။ ခြားနားချက်ဖြစ်ရခြင်း နိဂုံးအတွက် အကြောင်းပြချက် နိဒါန်းများနှင့် ပြောခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကိုယ်တိုင်ရွေးချယ်ခွင့် မရှိသော အခြေအနေနှင့် ကိုယ်တိုင်ရွေးချယ် ခွင့်ရှိသော အခြေအနေနှစ်ခုတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးရလဒ်များ၏

ခြားနားမှုကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အကယ် p အခြေအနေ ပေးလျှင် q အကျိုးရလဒ်ရမည်။ p အခြေအနေပေးသည်။ ထို့ကြောင့် q အကျိုးရလဒ်ရသည်။ တစ်ဖန်အကယ်၍သာ p မဟုတ်သော အခြေအနေပေးလျှင် q မဟုတ်သောအကျိုးရလဒ်ရမည်။ P မဟုတ်သောအခြေအနေပေးသည်။ ထို့ကြောင့် q မဟုတ်သော အကျိုးရလဒ်ရသည်ဟု ဆင်ခြင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရှေ့နောက် ညီညွတ်စွာ ဆင်ခြင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အခြေအနေဆိုသည်မှာ ကိုယ်တိုင် ဖန်တီးနိုင်သော အခြေအနေ ရှိသကဲ့သို့ မဖန်တီးနိုင်သော အခြေအနေများလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။ ရှေ့နောက် ညီညွတ်စွာဆင်ခြင်ခြင်းဆိုသည်မှာ ရှေ့အခြေအနေ (Antecedent) အကြောင်းပြု၍ နောက်အခြေအနေရလဒ်အကျိုးတရား (Consequence) တို့ ဆက်စပ်မှုရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့အကြောင်းအကျိုး ရှေ့နောက် ညီညွတ်စွာ ဆင်ခြင်မှုစွမ်းရည်ကို အကြောင်းအကျိုးဆက်တွေးခေါ်မှု စွမ်းရည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

အကြောင်းတရားကို သိသောသူသည် ပျော်ရွှင်သူဖြစ်သည်။ Happy is he who knows the causes of things ဟု ရောမကဗျာဆရာ တစ်ဦးက ရေးဖွဲ့ဖူးပါသည်။ အရာရာတိုင်းတွင် အကြောင်းတရားရှိသည်။ ‘ယေဓမ္မာဟေတုပ္ပဘဝါ’ ဟု ဗုဒ္ဓစာပေ၌ ရှိပါသည်။ မြန်မာမှု ဒဿနအဖြစ် ယူဆနိုင်ပါသည်။ ပုဂံခေတ် မတိုင်မီ ပျူခေတ်ကတည်းက ရှိခဲ့သော အထောက်အထားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု အောင်မြင်မှု အကြောင်းတရားကို စဉ်းစားဆင်ခြင်နိုင်ခြင်းသည် ကြောင်းကျိုးဆက်တွေးခေါ်မှု စွမ်းရည် ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ဦးချင်း၏ အောင်မြင်မှုအကြောင်း

တရားကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းသည်လည်း ကြောင်းကျိုးဆက်တွေးခေါ်မှု စွမ်းရည်ဖြစ်သည်။ အောင်မြင်သော လူ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်ရေးအတွက် အထောက်အပံ့ တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ 'ကြောင်းကျိုး ဆက်တွေးခေါ်မှု စွမ်းရည်'သည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ သယံဇာတဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။ ထုတ်ဖော်သုံးစွဲနိုင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုသည် အောင်မြင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်မည်ဟုလည်း ယုံကြည်မိပါသည်။

စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု သယံဇာတ

နှစ်သစ်ကူးအားလပ်ရက်များတွင် Kishore Mahbubani ရေးသည့် *Can Asians Think?* စာအုပ်ကို ကျွန်တော် တစ်ခေါက်ထပ်၍ ပြန်ဖတ်မိပါသည်။ ယခင် ဖတ်ခဲ့ရစဉ်ကနှင့် မတူသော အတွေးတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ယနေ့ Globalization ခေတ်တွင် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်သည် နိုင်ငံတည်ဆောက်မှု၌ အရေးကြီးကြောင်း ယူဆလက်ခံကျင့်သုံးနေကြပြီ ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ လူ့စွမ်းအားများစွာတွင် လူ၏ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုစွမ်းရည် (Thinking Ability or Rationality) လည်း အပါအဝင် ဖြစ်သည်ဟု တွေးဆမိပါသည်။

စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုဆိုသည်မှာ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း၊ ကြောက်ရွံ့ခြင်း စသည့် ခံစားမှုတို့ကို အခြေမခံဘဲ အကြောင်းပြချက်ခိုင်လုံသော သက်သေအထောက်အထားကို အခြေပြု၍သာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ Logic (ယုတ္တိဗေဒ) သင်ခန်းစာတွင် ဆင်ခြင်ခြင်းသည် စဉ်းစားမှုတစ်မျိုး ဖြစ်သော်လည်း စဉ်းစားမှုတိုင်းဆင်ခြင်မှုဟု မဟုတ်ပါ။ ဟိုရောက်သည်ရောက် အဆုံးအစမရှိ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်မရှိသော စဉ်းစားမှုသည် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု မဟုတ်ပါ။

၁၉၉၇ ခုနှစ်က စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုနှင့် ပတ်သက်သော သတ္တမအကြိမ်မြောက် နိုင်ငံတကာကွန်ဖရင့် (The 7th International Conference of Thinking) ကျင်းပခဲ့စဉ်က Kishore Mehbanani တက်ရောက်ခဲ့ပြီး *Can Asians Think?* အာရှသားများ စဉ်းစားတတ်သလား၊ အတွေးကို စတင်တွေးမိသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် စက်မှုလက်မှုနှင့် လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု၌ အာရှသားများသည် အနောက်ဥရောပသားများထက် ရာစုနှစ်များစွာ နောက်ကျခဲ့ကြသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံနှင့် အာရှကျား လေးနိုင်ငံမှတစ်ပါး ကျန်နိုင်ငံများသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ ဖြစ်နေကြသည်။

၁၉၉၆ ခုနှစ် စာရင်းအရ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် အာရှသားများ ဖြစ်ကြသည်။ တိုးတက်များပြားလာသော ကမ္ဘာ့လူဦးရေနှင့်အတူ အာရှသားတို့လူဦးရေလည်း များပြားလာပြီ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် လူအရေအတွက်ထက် အရည်အချင်းရှိသော လူများရှိပြီး ယင်းပုဂ္ဂိုလ်များက နိုင်ငံ၏ စီမံခန့်ခွဲရေးတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းရရှိရေးသည် အရေးကြီးပါသည်။ အာရှနိုင်ငံများ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် အာရှသားများ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုရှိ၊ မရှိအပေါ် မူတည်နေပါသည်။

အာရှသားများ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုရှိသလား မေးခွန်းကို အဖြေသုံးမျိုးဖြင့် စဉ်းစားကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။ No, Yes နှင့် Maybe အဖြေသုံးမျိုး ဖြစ်သည်။ No အဖြေအတွက် အကြောင်းပြချက်မှာ အာရှသားတို့ ရာစုနှစ်များစွာ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နောက်ကျခြင်းသည် အာရှသားတို့ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု လုံလောက်စွာ မရှိခြင်းကြောင့်ဟု ဆိုပါသည်။

အာရှသားတို့ ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စဉ်းစားပုံစဉ်းစားနည်း အသီးသီးရှိကြသည်ကို မငြင်းလိုပါ။ တစ်ဦးချင်း ထူးချွန်သူများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ကိုလည်း မငြင်းလိုပါ။ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု နောက်ကျခြင်းကိုသာ ဆိုလိုပါသည်။

Yes အဖြေအတွက် အကြောင်းပြချက်မှာ အာရှသားအချို့သည် ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်လာရန် အနောက်ဥရောပသားတို့ထက်ပိုမို၍ နှစ်ကာလအနည်းငယ်အတွင်း ကြိုးပမ်းအားထုတ်နိုင်၍ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ-ဗြိတိန်နိုင်ငံသည် ၁၇၈၀ မှစတင်၍ နှစ်ပေါင်း ၅၈ နှစ်ကြာခဲ့သည်။ အမေရိကသည် ၁၈၃၉ ခုနှစ်မှစ၍ ၄၇ နှစ်ကြာခဲ့သည်။ သို့သော် ဂျပန်သည် ၁၈၈၀ မှ နှစ်ပေါင်း ၃၃ နှစ်သာ ကြာခဲ့သည်။ အာရှကျားလေးကောင်ဖြစ်သော စင်ကာပူ၊ တောင်ကိုရီးယား၊ တရုတ် (ထိုင်ပေ)နှင့် ဟောင်ကောင်တို့သည် ဆယ်စုနှစ်အနည်းငယ်အတွင်း ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးသောနိုင်ငံများ ဖြစ်လာကြတော့မည် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အာဆီယံနိုင်ငံအချို့လည်း နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း ခေတ်မီသောနိုင်ငံများ ဖြစ်လာမည့် လမ်းကြောင်းပေါ် ရောက်ရှိနေကြပြီ။ ထို့ကြောင့် အာရှသားတို့ စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်သည့် Yes အဖြေ ဖြစ်လာသည်။

Maybe အဖြေ၏ အကြောင်းပြချက်မှာ ၁၉၉၇-၉၈ ခုနှစ် ငွေကြေးအကျပ်အတည်းကို အာရှသားတို့ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရာမှ စဉ်းစားခြင်း သင်ခန်းစာ ရနိုင်သည်ဟူသော အထောက်အထား ဖြစ်ပါသည်။ အကျပ်အတည်း (Crisis) ကို တရုတ်ဘာသာခန်းကြီးဖြင့် ရေးသားရာတွင် 'အန္တရာယ်နှင့် အခွင့် အလမ်း'ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် ခန်းကြီးနှစ်လုံး ပေါင်းထားခြင်းဟု ဆိုပါသည်။ အာရှသားတို့ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည့် အန္တရာယ်အတွင်းမှ ရရှိလာ

သည့် အခွင့်အလမ်းများဖြင့် တုံ့ပြန်နိုင်စွမ်း ရှိလာကြပါသည်။ ယနေ့ Globalization ခေတ်၏ စိန်ခေါ်မှုအသစ်များကိုလည်း တုံ့ပြန်နိုင်စွမ်း ရှိ လာနိုင်သည်ဟု ယူဆပြောဆိုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် အပြောလွယ်ပေမယ့် လက်တွေ့ခက်တတ်သဖြင့် အာရှသားတို့ စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်သလား မေးခွန်းအဖြေကို Maybe စဉ်းစားဆင်ခြင်နိုင်ကောင်းပါရဲ့လားဟု ဖြေ ခြင်း ဖြစ်သည်။

အာရှလူ့အဖွဲ့အစည်း အစဉ်အလာသည် မိသားစု အခြေခံပြီး ရိုး ရာကို ထိန်းသိမ်းတတ်ကြသည်။ အာဏာပိုင်များကို ရိုသေလေးစားကြ သည်။ အနောက်တိုင်း အစဉ်အလာမှာ တစ်ဦးချင်း အောင်မြင်မှုနှင့် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးလွတ်လပ်မှုကို အခြေခံသည်။ စည်းကမ်း ဥပဒေများကို ရိုသေလေးစားကြသည်။ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတန်ဖိုးကို စည်းကမ်းဥပဒေများအား ရိုသေလေးစားလိုက်နာခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေး၊ စီး ပွားရေး၊ လူမှုရေး လွတ်လပ်မှုများဖြင့်သာ ရရှိနိုင်သည်ဟု ယုံကြည်ကြ သည်။

၂၁ ရာစုနှင့် ထောင်စုနှစ်များတွင် အာရှသားများသည် စိန်ခေါ်မှု အသစ်များနှင့် ရင်ဆိုင်ကြရဦးမည် ဖြစ်သည်။ အသိပညာခေတ် ဖြစ် သောကြောင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု စွမ်းရည်အားကောင်းသော အဖွဲ့အစည်း သာလျှင် စိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနိုင်သည်။ ဖြေရှင်းနိုင်မှုအပေါ် မူတည်၍သာ Can Asians Think? အာရှသားတွေ စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ် သလား မေးခွန်းကို မှန်ကန်စွာ ဖြေဆိုနိုင်မည်ဟု Kishore Mahbuba က ဆိုပါသည်။ ယင်းအဖြေကိုလည်း အာရှသားတွေကိုယ်တိုင် ဖြေဆိုရ မည် ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ပါးသူတို့က ဖြေဆိုနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ဆိုလို

သည်မှာ အာရှနိုင်ငံများ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် ကိုယ်တိုင်အားထုတ်ကြရမည် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဧပြီလ ၅ ရက် Myanmar Development Foundation (MDF) ၏ အစီအစဉ်ဖြင့် ပြုလုပ်သော ပါမောက္ခဒေါက်တာ အောင်ထွန်းသက်၏ ဟောပြောပွဲသို့ ကျွန်တော် တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ Social and Corporate Responsibilities ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ဟောပြောပါသည်။ လူလူချင်း တန်ဖိုးထား မြတ်နိုးသည့်စိတ်ထား Philanthropy ကို အခြေခံ၍ လူမှုစီးပွားရေးနယ်ပယ်တွင် စွန့်စားတီထွင်ဦးစီးနိုင်ကြရန် ဟောပြောပါသည်။ ဟောပြောချက်များစွာထဲတွင် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုစွမ်းရည် Thinking Ability ရှိဖို့ လူတိုင်းအတွက် အရေးကြီးကြောင်း ပြောခဲ့ပါသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုဖြင့် အတွေးမှန်မှသာလျှင် အလုပ်မှန်မည်၊ အပြောမှန်မည်ဟု ဆိုပါသည်။ ကျွန်တော် စဉ်းစားဆင်ခြင်မိသည်မှာ အလုပ်မှန်၊ အပြောမှန်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလိမ့်မည်ဟု ဖြစ်ပါသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခု ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အရေးပါသောအချက်ဖြစ်သည်ဟု ယူဆမိပါသည်။

ဆရာညီပုလေး၏ လွန်ခဲ့သော နှစ်များက ဖတ်ခဲ့ရသော ‘နှလုံးသားသယံဇာတ’ ဝတ္ထုတိုကို သတိရမိပါသည်။ မြန်မာပန်းချီဆရာတို့ အနုပညာလက်ရာများကို နိုင်ငံတကာသို့ ထိုးဖောက်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ရေးထားပါသည်။ အနုပညာရှင်တို့၏ ခံစားမှုနှင့် အတတ်ပညာဖြင့် ဖန်တီးသော အနုပညာလက်ရာများကို ‘နှလုံးသားသယံဇာတ’ ဟု တင်စားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ လူ့စွမ်းအားများစွာတွင် လူ၏စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုစွမ်းရည်

လည်း ပါဝင်သဖြင့် ယင်းစွမ်းရည်ကို စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု သယံဇာတဆိုနိုင်
 မည် ဖြစ်ပါသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု သယံဇာတကြွယ်ဝသော အဖွဲ့အစည်း
 သည် ပညာဓေတီနှင့် Globalization ဓေတီ၏ စိန်ခေါ်မှုများကို မှန်ကန်
 ကောင်းမွန်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်ကြပြီး ဓေတီမိဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော လူ့အဖွဲ့
 အစည်းအဖြစ် ဖန်တီးတည် ဆောက်နိုင်ကြမည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

The Voice Weekly May 5, 2008.

?

စဉ်းစားခြင်း၏တန်ဖိုး

The Voice Weekly Vol-5/No-6 စာစောင်၌ ရေးသားထားသည့် ဆရာအောင်ထွဋ်၏ ‘အတွေးကို ခြံစည်းရိုးမကာသင့်ပါ’ ဆောင်းပါးနှင့် ဆရာမချိုမွှေး၏ ‘ကော်ဖီသောက်ရင်း စဉ်းစားမိတယ်’ ဆောင်းပါးကို ဖတ်ရှုရသောကြောင့် ကျွန်တော်သည် ‘စဉ်းစားခြင်း၏တန်ဖိုး’ကို စဉ်းစားမိပါသည်။

ဆရာအောင်ထွဋ်က စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အသင်းအဖွဲ့တစ်ခု၏ ဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုတွင် ပညာရှင်တစ်ဦးအဖြစ် တက်ရောက်ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ထိုဆွေးနွေးပွဲတွင် ဆရာက စဉ်းစားဆွေးနွေးသင့်သော အကြောင်းအရာတစ်ခုကို တင်ပြခဲ့သည်။ အခြားသူတစ်ဦးက ဆရာ၏အတွေးကို ကန့်သတ်ခဲ့သည်။ ‘စာဖတ်သူများ စဉ်းစားကြည့်စေလိုပါသည်။ အတွေးဆိုသော ကိစ္စမှာ နယ်ပယ်အကန့်အသတ်မရှိသော ကိစ္စဖြစ်ရာ’ ဟု ဆရာက ရေးသားပါသည်။ ‘လေယာဉ်ပျံကို မိုးပေါ်ပျံနိုင်အောင် စဉ်းစားခဲ့သူများ မည်သို့စဉ်းစားသနည်းဟု သဘောပေါက်လျှင် စဉ်းစားခြင်း၏တန်ဖိုး

ခန့်မှန်းနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယူဆပါသည်။ စာရေးသူတို့၏ နိုင်ငံတွင် အမှန် တကယ် လိုအပ်နေသည်မှာ များများစဉ်းစားနိုင်သူများ ဖြစ်ပါသည်'ဟု ဆိုပါသည်။

မှန်ပါသည်။ မိုးပေါ်ပျံနိုင်အောင် စဉ်းစားခဲ့၍ လေယာဉ်ပျံများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ မြေလျှိုးနိုင်အောင် စဉ်းစားခဲ့၍ ကမ္ဘာအဆင့်မီ မြို့တော်များ တွင် မြေအောက်ရထားလမ်းများ မြင်တွေ့ကြရသည်။ ဆက်သွယ်ရေး လွယ်ကူစေရန် စဉ်းစားခဲ့၍ တယ်လီဖုန်းနှင့် ကွန်ပျူတာများ အဆင့်ဆင့် တိုးတက်လာသည်ကို မြင်တွေ့ကြရသည်။ စဉ်းစားခြင်းဖြင့်သာ လူ့အဖွဲ့ အစည်းတစ်ခု တိုးတက်ကောင်းမွန်နိုင်ပါသည်။ စဉ်းစားတတ်သူများရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းသည်သာ ပညာလူ့အဖွဲ့အစည်း (Knowledge Society) ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ စဉ်းစားတတ်သူသည် 'သတိ' ရှိသူဖြစ်၍ မိမိကိုယ်ကို စောင့်ရှောက်နိုင်သည်။ မိမိဝန်းကျင်ကိုလည်း စောင့်ရှောက် နိုင်ပါသည်။ စဉ်းစားတတ်သူသည် 'ပညာ' ရှိသူဖြစ်၍ မိမိကိုယ်ကိုယ်လည်း တိုးတက်စေ သည်။ မိမိဝန်းကျင်ကိုလည်း တိုးတက်စေပါသည်။ ထို့ပြင် စဉ်းစားတတ် သူသည် အကောင်းအဆိုး ခွဲခြားနိုင်သည်။ အမှန်အမှား ခွဲခြားနိုင်သည်။ လုပ်သင့်မလုပ်သင့် ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ စဉ်းစားတတ်သူများ ဦးဆောင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် အောင်မြင်မှုရှိမည်။ အေးချမ်းမှုရှိမည် ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။

စဉ်းစားခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မိတ်ဆွေတစ်ဦး၏ ပန်းပုလက်ရာတစ်ခု ကို သတိရမိပါသည်။ ကမ္ဘာကျော်ပန်းပုဆရာကြီး 'ရိုဒင်' ၏ 'စဉ်းစား တတ်သူ Thinker' ပန်းပုနှင့် ဆက်စပ်ဖန်တီးထားသော လက်ရာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ 'ရိုဒင်' ၏ လက်ရာမှာ စဉ်းစားသူ၏လက်က မေးစေကို

ထောက်ထား၍ ‘လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်မှု’ (Freedom of Thought) ကို ပုံဖော်ထားသည်။ မိတ်ဆွေ၏ ပန်းပုကမူ လက်နှစ်ဖက်သည် ဦးခေါင်း၏ ဘယ်နှင့်ညာကို ဖိကပ်ထားသည်။ အတွေးများကို ပိတ်ထားသည်ဟုခံစား မိပါသည်။ ပန်းပုလက်ရာ၏ အမည်ကို ‘မစဉ်းစားသူ’ ဟု အမည်ပေး လိုက်ပါသည်။ မစဉ်းစားသူများ ဦးဆောင် သော လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် အောင်မြင်မှုမရှိနိုင်၊ အေးချမ်းမှုမရှိနိုင်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။

ဆရာမချို့မွှေး၏ ဆောင်းပါးမှာ ‘အပျော့ကြိုက်လျှင် ရေသောက် ပါ’ ကြော်ငြာကို အကြောင်းပြု၍ ရေးသားခြင်းဖြစ်သည်။ ‘နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုး ရေးအတွက် တစ်ထောင့်တစ်နေရာက ပါဝင်နေတဲ့သူတစ်ယောက်အနေနဲ့ လူတွေကို ဆက်ဆံတဲ့နေရာမှာ၊ မူဝါဒရေးရာချမှတ်တဲ့နေရာမှာ Top-Down လုပ်ချင်ရာလုပ်တဲ့ ဆက်ဆံပုံကို မကြိုက်တဲ့သူတွေအတွက် ဒီ ကြော်ငြာကိုလည်း သဘောတွေ့နိုင်မှာ မဟုတ်ဘူး’လို့ ရေးပါသည်။ ကြော်ငြာ၌ တွေ့ရသော အဓိပ္ပာယ်သုံးမျိုးကိုလည်း ရေးပါသည်။ ၁။ စားသုံးသူကို ရေနဲ့ကော်ဖီခွဲခြားပြီး အရသာမခံတတ်သူဟု စွပ်စွဲသည်။ ၂။ ကော်ဖီပြင်းပြင်းကိုသာသောက်ရန် ဖိအားပေးသည်။ ၃။ ဈေးကွက်၏ တုံ့ပြန်မှုကို ကြော်ငြာရှင်က မကျေမနပ် ပေါက်ကွဲမှု ဖြစ်သည်။ ဝေဖန် မှုကို မခံနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ရေးပါသည်။

ဆက်လက်၍ မြန်မာအများစု၏ အားနာစိတ်နှင့် ဝေဖန်မှုမခံနိုင် သောစိတ် အပြန်အလှန် ဆက်စပ်မှုရှိနိုင်ကြောင်း တွေးဆရေးသားပါ သည်။ မွေးကတည်းက အားနာခြင်းနှင့် အလိုလိုက်ခံထားကြရသည်။ ကိုယ့်ပတ်ဝန်းကျင်က ကိုယ့်ကိုအားနာခြင်းနှင့် အလိုလိုက်သကဲ့သို့ ကိုယ် ကလည်း သူတစ်ပါးကို အလိုက်တသိ အားနာပေးကြရသည်။ တစ်

ယောက်နှင့်တစ်ယောက် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ရန် ခဲယဉ်းသည်။ ဝေဖန်ခံရလျှင်လည်း ခပ်ပြုံးပြုံး လက်ခံနိုင်ကြသူများ မဟုတ်ကြ။ ဝေဖန်သူနှင့် ဝေဖန်ခံရသူနှစ်ဦးကြား၌ ဆွေးနွေးနေသော အကြောင်းအရာ၊ အတွေးအခေါ်များကို သွေဖည်ပြီး ပုဂ္ဂိုလ်ရေး တိုက်ခိုက်မှုဘက် ယိမ်းယိုင်သွားတတ်ကြသည်ဟု ရေးသားပါသည်။

မှန်ပါသည်။ မြန်မာစာပေလောက၌ အချို့သည် စာပေဝေဖန်ရေးပညာကို စနစ်တကျ လေ့လာဆည်းပူးခြင်းမပြုဘဲ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး ပုတ်ခတ်မှုများဖြင့် စာမျက်နှာများအား အကျည်းတန်အရပ်ဆိုးစေခဲ့ကြပါသည်။ ထို့အတူ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးပညာများကို စနစ်တကျ လေ့လာဆည်းပူးခြင်းမပြုဘဲ ဝေဖန်ကြခြင်း၌လည်း ပုဂ္ဂိုလ်ရေးပုတ်ခတ်မှုများသာ တွေ့ခဲ့ကြရပါသည်။ ဆရာမ၏ဆောင်းပါးသည် စားသုံးသူပြည်သူများ၏ လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်မှုကို ကာကွယ်ရေးသားထားသဖြင့် ပြည်သူ့ကို ကိုယ်စားပြုရေးသားထားသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ စားသုံးသူ ပြည်သူလူထုကိုယ်စားပြုစဉ်းစားတတ်သော ဆရာမကို ချီးကျူးလေးစားမိပါသည်။ ကျွန်တော်လည်း အထက်ပါကြော်ငြာကို တွေ့စဉ်က စားသုံးသူ၏ အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်နေသည်ဟု စဉ်းစားမိပါသည်။ ယင်းကြော်ငြာမတိုင်မီက ကြော်ငြာများမှာ ကောင်းမွန်ပြီး အဆင့်မြင့်ခဲ့သဖြင့် အားနာစိတ်နှင့် သည်းခံခွင့်လွတ်မိခဲ့ပါသည်။ ဆရာမက အားမနာတော့ဘဲ ဝေဖန်သဖြင့် ကျေးဇူးတင်မိပါသည်။

ထို့ပြင် ယုတ္တိဗေဒ (Logic) ရှုထောင့်မှ ဆန်းစစ်ပါက ‘အပျော့ကြိုက်လျှင် ရေသောက်ပါ’ ဟူသော ဝါကျသည် ‘အမှန်အမှားခွဲခြားနိုင်သည့်တန်ဖိုး’ (Truth Value) မရှိပါ။ ရှေ့နောက်ညီညွတ်စွာ စဉ်းစား

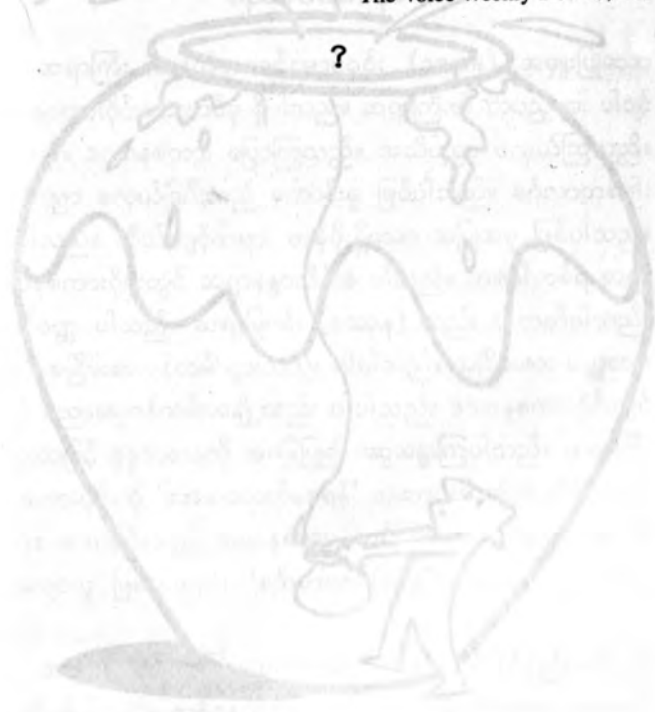
ဆင်ခြင်မှုနှင့် ဆင်ခြင်မှန်မှုအတွက် အထောက်အကူမပေးနိုင်ပါ။ ဆိုလိုသည်မှာ ယင်းဝါကျသည် အမိန့်ပေးဝါကျ အမျိုးအစားဖြစ်သောကြောင့် ယင်းဝါကျကို မှန်သောဝါကျလော၊ မှားသောဝါကျလော ဟူ၍ ခွဲခြားမရနိုင်ပေ။ ‘အမှန်အမှား ခွဲခြားနိုင်သည့်တန်ဖိုး’ရှိသော ဝါကျကိုသာ ရှေ့နောက်ညီညွတ်စွာ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုတွင် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ယင်းဝါကျကို အဆိုဝါကျ (Proposition) ဟု ခေါ်ပါသည်။ ယင်းအဆိုဝါကျများဖြင့် တည်ဆောက်စဉ်းစားမှသာလျှင် ဆင်ခြင်မှန်မှုနှင့် ဆင်ခြားမှားမှုကို စစ်ဆေးနိုင်ပါသည်။ စဉ်းစားမှု ရှေ့နောက်ညီညွတ်မှု ရှိ၊ မရှိကို ခွဲခြားနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာ- ‘အပျော့ကြိုက်လျှင် အပျော့သောက်မည်။ ကျွန်တော်တို့သည် အပျော့ကြိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်တော်တို့သည် အပျော့သောက်ကြသည်’ ဟူ၍ ရှေ့နောက်ညီညွတ်သော ဆင်ခြင်မှန်မှုကို တည်ဆောက်စဉ်းစားရနိုင်ပါသည်။

အမှန်မှာ လူတို့၏သမိုင်း၌ လွတ်လပ်စွာစွန့်စားခဲ့ကြ၍ နယ်ပယ်အသစ်များ တွေ့ခဲ့ကြသည်။ ထိုအတူ လွတ်လပ်စွာ စဉ်းစားတွေးမြင်ခဲ့ကြ၍ စိတ်ကူးသစ်များ၊ အတွေးသစ်များ၊ တီထွင်ဖန်တီးမှုအသစ်များ ပေါ်ထွန်းခဲ့ကြပါသည်။ အောင်မြင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကို ဖန်တီးနိုင်သူများမှာ ရှေ့နောက်ညီညွတ်စွာ စဉ်းစားတတ်သူများပင် ဖြစ်ကြပါသည်။ စဉ်းစားခြင်း၏ တန်ဖိုးဆိုသည်မှာ စဉ်းစားခြင်းဖြင့် ရရှိလာနိုင်သော လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးတန်ဖိုးများ ဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်။ စဉ်းစားမှုတန်ဖိုး မြင့်မားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုသည် လူမှုရေးတန်ဖိုး၊ နိုင်ငံရေးတန်ဖိုးနှင့် စီးပွားရေးတန်ဖိုးများလည်း

မြင့်လာနိုင်သည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ နိဂုံးချုပ်ဆိုရပါလျှင် ဆရာအောင်ထွဋ်က ‘စဉ်းစားခြင်း၏တန်ဖိုး’ကိုပေး၍ ဆရာမချိုမွှေးက ‘လွတ်လပ်စွာ စားသုံးခွင့်ရှိခြင်း’မှတစ်ဆင့် ‘လွတ်လပ်စွာ စဉ်းစားတွေးခေါ်မှု’ကို ပေးသည်ဟု စဉ်းစားတွေးမြင်မိပါသည်။

The Voice Weekly Dec 15, 2008.

ပညာစေတနာ

ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း (ဒဿန) အမျိုးပြုသော ဒဿနစကားဝိုင်းလေးတစ်ခု ရှိပါသည်။ ဆရာကြီး၏ တပည့်များ ပါဝင်ကြသည်။ ဒဿနစကား ပြောကြသည်။ အသိပညာ ဖလှယ်ကြသည်။ အသိပညာ ဖလှယ်ခြင်းသည် ကောင်းမှု ဖြစ်ပါသည်။ မင်္ဂလာတစ်ပါး ဖြစ်ပါသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရား တန်ဖိုးရှိသော အပြုအမူ ဖြစ်ပါသည်။ ဒဿနစကားဝိုင်းတွင် ဆရာနန္ဒာသိန်းခံ ပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဆရာမောင်ဝဏ္ဏ ပါသည်။ ဆရာမြဝင်း (ဒဿန) လည်း ပါတတ်ပါသည်။ အခြားအငြိမ်းစားဝန်ထမ်းများလည်း ပါပါသည်။ အငြိမ်းစား မယူသေးသည့် ပညာရေးဝန်ထမ်းအချို့လည်း ပါပါသည်။ ဒဿနစကားဝိုင်းတွင် အထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓဒဿနကို အခြေပြု၍ ဆွေးနွေးကြပါသည်။ ဆရာကြီးက စကားဝိုင်းကို 'ဘေးမရောက်စေရန်' သဘာပတိအဖြစ် ထိန်းပေးပါသည်။ ဆရာကြီးသည် ဒဿနစာပေ သင်ကြားမှုဆွေးနွေးမှု၌ အလွန်မွေ့လျော်သူ ဖြစ်ပါသည်။ 'စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု'ကို အားပေးသူ ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာကြီး သင်ကြားပေးခဲ့သည့် စဉ်းစားဆင်ခြင်နည်းတစ်ခုကို အမှတ်ရမိပါသည်။ တစ်နေ့တွင် ဆရာကြီးက 'အစက်ကလေးတစ်စက်'

ကို ရေးပြပါသည်။ ပြီးတော့ မေးခွန်းမေးသည်။ ‘ဒါဘာလဲ’၊ မြင်သည့် အတိုင်း ‘အစက်ကလေးတစ်စက်’ဟု ဖြေပါသည်။ ထို့နောက် ဆရာကြီးက ‘အဲဒီအစက်ကလေးဆိုတာ ဘာလဲ’၊ ‘ဘာအဓိပ္ပာယ်ရှိသလဲ’၊ ‘ဘာတန်ဖိုးရှိသလဲ’ဟု ထပ်မေးပါသည်။ စဉ်းစားကြည့်သည်။ မဖြေတတ်တော့။ ထိုအခါ ဆရာကြီးက ‘အစက်ကလေး’ရှေ့မှာ ‘p’ ရေးသည်။ နောက်မှာ ‘q’ ရေးသည်။ ထိုအခါ p,q (p အစက်ကလေး q) ဖြစ်သွားသည်။ ‘p and q’ ပါ ဆရာကြီး။ အစက်ကလေးက ‘and’ ဖြစ်တယ်။ conjunctive symbol ဖြစ်ပါတယ်။ စကားဆက်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ p နဲ့ q ကို ဆက်စပ်ပေးပါတယ်။ p နဲ့ q ရဲ့ မှားမှန်တန်ဖိုးကြည့်ပြီး p and q ရဲ့ မှားမှန်တန်ဖိုးကို စဉ်းစားဆင်ခြင်နိုင်ပါတယ်။ ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါတယ်။ p နှင့် q နှစ်ခုစလုံး မှန်မှသာလျှင် p and q မှန်မယ် ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ရပါတယ်ဟု ပြောမိပါသည်။

စောစောက ‘အစက်ကလေး တစ်စက်’က အဓိပ္ပာယ်မရရှိသေး၊ တန်ဖိုးမရှိသေး။ ‘စနစ်တစ်ခု’ဖြင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်သောအခါ အဓိပ္ပာယ်ရှိလာသည်။ တန်ဖိုးရှိလာပါသည်။ ထို့အတူ လူတို့အပြုအမူကို ‘ကိုယ်ကျင့်တရားပညာစနစ်’ ဖြင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်သောအခါ ကိုယ်ကျင့်တရားအဓိပ္ပာယ်ရှိလာပါသည်။ ဆရာကြီး ပြောပြသည့် ‘အစက်ကလေး တစ်စက်’ သည် ‘ဒဿနရေကြည်တစ်ပေါက်’ပမာ ဖြစ်ပါသည်။ ဆက်လက်၍ စဉ်းစားဆင်ခြင်မိပါသည်။ ဗုဒ္ဓစာပေရှိ ဓမ္မပါဒ်၌ ‘ကောင်းမှုကို နည်းသည်ဟု မထိမဲ့မြင်မပြုရ။ တစ်စက်တစ်စက်ကျသော ရေစက်များသည် ရေအိုးကို ပြည့်စေသကဲ့သို့ ကောင်းမှုများ ပြည့်စုံစေသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထို့အတူ မကောင်းမှုကိုလည်း အသေးအဖွဲ့ဟူ၍ အမှတ်တမဲ့ မပြုရ။

တစ်စက်တစ်စက်ကျသော ရေစက်များသည် ရေအိုးကို ပြည့်စေသကဲ့သို့ မကောင်းမှုများဖြင့် ပြည့်နေတတ်သည် ဟု ဆိုပါသည်။

အပြုအမူတစ်ခုကို ကောင်းမကောင်း ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အချို့က မိမိ၏ စိတ်ကြိုက်မကြိုက် ဗီဇစိတ် (instinct) ကို အခြေပြု ဆုံးဖြတ်သည်။ အချို့က ဓလေ့ထုံးတမ်း ယဉ်ကျေးမှုအရ ဆုံးဖြတ်သည်။ အချို့က စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု အခြေပြု၍ ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကိုယ်ကျင့်တရားသုံးမျိုး ခွဲခြားလေ့လာကြပါသည်။ ဗီဇစိတ် ကိုယ်ကျင့်တရား (instinct morality)၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း ကိုယ်ကျင့်တရား (customary morality) နှင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု ကိုယ်ကျင့်တရား (rational morality) တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ- principle of contribution ပေးဆပ်ခြင်း၊ ပေးကမ်းခြင်း၊ ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း၊ တစ်ပါးသူအား အလှူဒါနပြုခြင်း၊ အခြေခံစည်းမျဉ်းဖြင့် ပြုသော အပြုအမူသည် ကောင်းသော အပြုအမူ ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၁။ ကြိုက်နှစ်သက်သောကြောင့်၊ ၂။ ဓလေ့ထုံးတမ်းကြောင့် ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ၃။ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုကို အခြေခံထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟုလည်း စဉ်းစားဆင်ခြင်နိုင်ပါသည်။

ဆိုကရေးတီး၊ ပလေတိုနှင့် အရစ္စတိုတယ် အစရှိသည့် ဂရိဒဿနပညာရှင်တို့က စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း အခြေခံ၍ ရွေးချယ်ပြုလုပ်သော အပြုအမူသည် ကောင်းသောအပြုအမူ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြပါသည်။ မြန်မာမှုနယ်ပယ်၌ ‘အသိဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲသောစေတနာ’၊ ‘ဉာဏသမ္ပယုတ်စေတနာ’၊ ‘စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်စေသော စေတနာ’၊ ‘ပညာစေတနာ’ ဟူ၍ ရှိပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ

စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်သည် အမှားအမှန် အကောင်းအဆိုးကို ခွဲခြားတတ်သည်။ လက်တွေ့ခွဲခြားမှု 'ကံ' မြောက်စေခြင်း၊ အပြုအမူ ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းသည် စေတနာက ဖန်တီးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ အသိဉာဏ် ယှဉ်တွဲသော စေတနာ၊ သို့မဟုတ် ပညာစေတနာ၊ သို့မဟုတ် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု ကိုယ်ကျင့်တရားသည် ဗီဇစိတ် ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်း ကိုယ်ကျင့်တရားတို့ထက်ပို၍ အားကောင်းသော စေတနာဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။

ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်းက မိန့်ကြားသည်မှာ 'စေတနာ' သည် လွတ်လပ်သောစိတ်ထား (free will) ဖြစ်သည်။ ကမ္မနိယာမသည် 'နိယာမ law' ဖြစ်၍ ပြဋ္ဌာန်းမှုနိယာမ (determinism) ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ မှန်ပါသည်။ စေတနာ စေတသိက်သည် စိတ်တွင်ဖြစ်သော နှိုးဆော်မှုဖြစ်၍ ကောင်းမှုကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်သည်။ မကောင်းမှုကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ကောင်းမှု မကောင်းမှုမှ လွတ်မြောက်သောစိတ် (ကြံယာစိတ်) ကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ 'စေတနာ' သည် လွတ်လပ်မှုသဘော (freedom) ဖြစ်ပါသည်။ စေတနာသည် ကံဖြစ်သည် ဟု ဗုဒ္ဓဒဿနတွင် သိနိုင်သော်လည်း ကံ၏အကျိုးပေးမှုကို စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုဖြင့် မသိနိုင်၍ ကံအကျိုးပေးမှု ကမ္မနိယာမသဘောသည် ပြဋ္ဌာန်းမှုသဘော ဖြစ်သည်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် အရာရာကို 'ကံ' ပုံချခြင်းသည် ပြဋ္ဌာန်းခံသဘော ဖြစ်သည်။ မိမိစိတ်စေတနာသည် လွတ်လပ်စွာ ပြုပြင်စီမံနိုင်သည်။ ရွေးချယ်နိုင်သည်။ 'အတ္တဟိ အတ္တနော နာထော' မိမိစေတနာသည်သာ မိမိ၏ အားကိုးရာဟု ခံယူနိုင်သည်။ လွတ်လပ်သော စေတနာစိတ်ထားဖြင့် ဘဝကို ဖန်တီးနိုင်သည်ဟု 'ကံ'

ကို ပုံမချဘဲ ‘စေတနာ’ကို ပြုပြင်စီမံတတ်လျှင် လွတ်လပ်မှုကို ဖြစ်စေပါသည်။

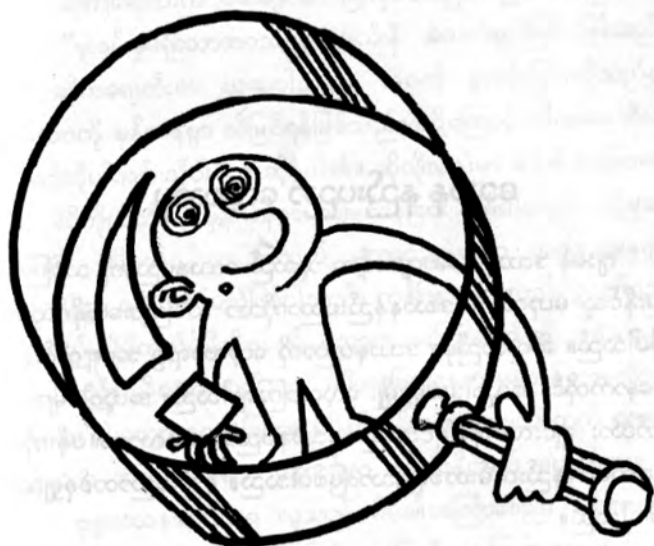
ဆရာကြီးက သူ၏မိတ်ဆွေ ကော်နယ်တက္ကသိုလ် ဒဿနိကဗေဒ ဂုဏ်ထူးဆောင် ပါမောက္ခ Carl Ginet ဆရာကြီးထံ အလည်အပတ် ရောက်ခိုက် ဒဿနစကားပိုင်းတစ်ခု ၁၅-၂-၀၉ ရက်က ပြုလုပ်ပါသည်။ လွတ်လပ်ခြင်းသဘောနှင့် ပြဋ္ဌာန်းခံသဘောကို တက္ကဗေဒ Metaphysics ရှုထောင့်၊ သိမှုဗေဒ Epistemology ရှုထောင့်များမှ ဆွေးနွေးပါသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရား တာဝန် moral responsiblity ရှုထောင့်မှလည်း ဆွေးနွေးပါသည်။ ဆရာကြီး၏ မြေးဆရာတစ်ဦး စာသင်ကြား ပို့ချနေသော ကျူရှင်စာသင်ခန်းမတွင် ကျင်းပပါသည်။ ‘အကယ်ဒမီ’ အမည်ပါသော ကျောင်းဖြစ်၍ အရှေ့တိုတယ်၏ဆရာ ပလေတိုတည်ထောင်ခဲ့သော ကမ္ဘာ့ပထမဦးဆုံး၊ စာသင်ကျောင်း၏အမည် ‘အကယ်ဒမီ’ကို သတိရစေသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုကို အားပေးခဲ့သော ကျောင်းအမည်နာမ ဖြစ်ပါသည်။ ဆွေးနွေးပွဲတွင် စဉ်းစားဆင်ခြင်မိသည်မှာ လွတ်လပ်ခြင်းနှင့် ပြဋ္ဌာန်းခံမှုသည် တက္ကဗေဒနယ်ပယ်မှ ‘စိတ်နှင့်ရုပ်’ ပြဿနာနှင့် ဆင်တူမှု ဖြစ်ပါသည်။ သိစိတ်၏ လွတ်လပ်မှုသဘောနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ရုပ်လောက၏ ပြဋ္ဌာန်းမှုသဘော ဖြစ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ စိတ်ပျော်ရွှင်နေလျှင် မြင်တွေ့ရသော ဝန်းကျင်ရှိအရာများ ပျော်စရာ ဖြစ်နေလေ့ရှိသည်။ ပတ်ဝန်းကျင် ရာသီဥတု ပူပြင်းလျှင် လူ၏ စိတ်ကလည်း စိတ်အိုက်သလို ခံစားကြရသည်။ ‘စိတ်နှင့်ရုပ်’သည် သဘာဝမတူသော်လည်း ဆန့်ကျင်ဘက်မဟုတ်ပါ။ ဆက်စပ်နေပါသည်။ ထို့အတူ ‘လွတ်လပ်ခြင်းနှင့် ပြဋ္ဌာန်းခံမှု’သည် အဓိပ္ပာယ်မတူသော်လည်း ဆက်စပ်

နေပါသည်။ ‘စေတနာ’၏ လွတ်လပ်မှုသဘောနှင့် ‘ကမ္မနိယာမ’၏ ပြဋ္ဌာန်းမှုသဘော ဆက်စပ်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဆွေးနွေးပွဲပြီးသောအခါ ယင်းကျောင်းမှ ဆရာမတစ်ဦးနှင့် ဆုံပါသည်။ သူက လူတိုင်း ပါရမီရှိသူများ(gifted) ဟု ခံယူသည်။ လူငယ်များ၌ ရှိနေသော ပညာပါရမီကို ဖြည့်ဆည်းပေးသူ၊ ဖော်ထုတ်ပေးသူ၊ လမ်းပြပေးသူ ဖြစ်ပါသည်။ သူ၏ စေတနာသည် လူငယ်များအား နိုင်ငံတကာအဆင့်မီပညာ မျှဝေပေးလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ သူ၏ပညာကို သူ၏စေတနာက လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှုဖြင့် ကျူးရှင်ကျောင်း ဖြစ်တည်လာသည်။ သူ၏ ပညာစေတနာ ရေကြည်တစ်ပေါက်မှသည် အများသူငါ သောက်သုံးနိုင်သော ပညာစေတနာ ရေကြည်အိုးတစ်အိုး ဖြစ်နေပါသည်။ ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း အမျိုးပြုသော ဒဿန စကားဝိုင်းကိုလည်း အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေသော ပညာစေတနာ ဖြစ်ပါသည်။ အသိဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲသော စေတနာ ဖြစ်ပါသည်။ လွတ်လပ်သော စိတ်ထားစေတနာကို သက်သေပြသောသူ၏ အပြုအမူသည် ကိုယ်ကျင့်တရားအဓိပ္ပာယ် ရှိသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရား တန်ဖိုးရှိသည် ဟု ယူဆမိပါသည်။ သူ၏ စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်ပညာကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ပေးသော စေတနာသည် ‘ပညာစေတနာ’ ဖြစ်သည် ဟုလည်း ယူဆမိပါသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်ပညာသည် အမှန်၊ အမှား၊ အကောင်း၊ အဆိုး ခွဲခြားနိုင်သည်။ ပညာစေတနာက ‘မှန်ကန်ခြင်းနှင့် ကောင်းမွန်ခြင်း’ကို လက်တွေ့ဆောင်ရွက်သည်ဟု ယူဆမိပါသည်။

Bi-Weekly Eleven March 6, 2009

?

ဒဿန နည်းပညာ လေ့လာမှု

၇၇မန် ဒဿနပါမောက္ခကန့်က သူသည် ဒဿနပညာကို သင်ကြားပေးနိုင်သူ မဟုတ်ပါ။ ဒဿနနည်းပညာကိုသာ သင်ကြားပေးနိုင်သူဟု ဆိုပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဒဿနပညာကို လေ့လာရာ၌ အရှေ့တိုင်းနှင့် အနောက်တိုင်း အယူဝါဒအမျိုးမျိုး လေ့လာကြရပါသည်။ အယူဝါဒများကို မှတ်သား ရှင်းလင်းနိုင်ခြင်းသည် ဒဿနပညာ လေ့လာမှု၏ပန်းတိုင် မဟုတ်ပါ။ နည်းလမ်းတစ်ခုမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ နည်းပညာတစ်ခုမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဒဿနပညာကို သင်ကြားပို့ချခဲ့သော ပါမောက္ခကန့်က သူသည် ဒဿနနည်းပညာကိုသာ သင်ကြားပေးနိုင်သူဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဒဿနနည်းပညာသည် ဒဿနပညာ သိမြင်လိုသူအတွက် လိုအပ်ချက်တစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ကိုယ်တိုင်သိမြင်မှု ဒဿန အနှစ်ချုပ်အမြင့် ရရှိရန်အတွက် လိုအပ်သော အရည်အချင်းကို တိုးမြှင့်စေပါသည်။ ကိုယ်

တိုင်သိမြင်မှု ဒဿန မွေးဖွားရန် မိမိကိုယ်ကို မိမိကိုယ်တိုင် ကြိုးပမ်း သင်ကြားမှု ပြုရမည်သာ ဖြစ်ပါ၏။ ဤနည်းသည် ဆိုကရေးတီး၏ နည်းပညာ ဖြစ်ပါသည်။ ကိုယ်တိုင်သိမြင်မှု ဒဿနမွေးဖွားကြိုးပမ်းရာ တွင် ဆိုကရေးတီးက ဝမ်းဆွဲပမာ ပြုလုပ်ပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

“စူးစမ်းမှုမရှိသောဘဝသည် အချည်းနှီး အသက်ရှည်ခြင်း ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုကရေးတီးက ယူဆပါသည်။ ဘဝကို စူးစမ်းခြင်းဆိုသည်မှာ မိမိဘဝကို မှန်ကန်စွာ သိမြင်ရန်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆိုကရေးတီးက “သင့်ကိုယ်သင် သိပါ”ဟု ဆိုခဲ့ပါ၏။ ဆိုလိုသည်မှာ မိမိ၏အခြေအနေ ကို မိမိကိုယ်တိုင် မှန်ကန်စွာ သိမြင်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့မှသာ မိမိနှင့် မိမိပတ်ဝန်းကျင်အတွက် ကောင်းမွန်သော အခြေအနေများ မှန်ကန်စွာ ဖန်တီးနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ကွန်ဖြူးရှပ်ကလည်း ဉာဏ်ပညာ ဟူသည် မိမိကိုယ်မိမိသိရန်နှင့် လောကအကြောင်းသိရန် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ သို့သော် လူတို့သည် မိမိအခြေအနေကို မှန်ကန်စွာ မသိလျှင် ဖြစ်စေ၊ မေ့လျော့နေလျှင်ဖြစ်စေ မိမိနှင့် မိမိပတ်ဝန်းကျင်အတွက် ကောင်း မွန်သော အခြေအနေများ မှန်ကန်စွာ ဖန်တီးနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။

ဗုဒ္ဓဒဿနအလိုအရ လူသည် မိမိ၏အကြံအစည်၊ အပြုအမူနှင့် အပြောအဆိုတို့ကို မကြံမီ၊ မပြုမီ၊ မပြောမီ ဆင်ခြင်ရသည်။ ကြံဆဲ၊ ပြုဆဲ၊ ပြောဆဲမှာ ဆင်ခြင်ရသည်။ ကြံပြီး၊ ပြုပြီး၊ ပြောပြီးလျှင်လည်း ဆင်ခြင်ရပါသည်။ ဆင်ခြင်ခြင်းသည် မှန်နှင့် တူပါသည်။ လူသည် မှန်ကိုကြည့်၍ အပြစ်အနာ ချွတ်ယွင်းချက်ကို ပြုပြင်ကြရသည်။ ထိုနည်းတူ လူသည် ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို အသုံးပြု၍ မိမိကိုယ်မိမိ ပြုပြင်ကြရသည်။ မိမိကိုယ်မိမိ သိမြင်ရန် ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို အသုံးပြုကြရပါသည်။

လူသည် ပင်ကိုအားဖြင့် ဆင်ခြင်တတ်သော သတ္တဝါတစ်မျိုး ဖြစ်သည်ဟု အရစ္စတိုတယ်က ဆိုပါသည်။ အသက်ရှူခြင်းကဲ့သို့ပင် ဆင်ခြင်နည်းကျ စဉ်းစားခြင်းသည် လူတို့၌ သဘာဝအလျောက် ရှိခဲ့ပါ၏။

ဂရိပုံပြင်တစ်ပုဒ် ရှိခဲ့ပါ၏။ ဂရိနတ်ဘုရားသည် လူသားနှင့် တိရစ္ဆာန် တို့ကို ဖန်တီးခဲ့၏။ တိရစ္ဆာန်တို့တွင် ချွန်ထွက်သော အစွယ်များ၊ ဦးချိုများ၊ အပြေးမြန်သော ခြေထောက်နှင့် ကြီးမားသော ကိုယ်ခန္ဓာများ အသီးသီး ရှိကြ၏။ လူသည် မိမိ၌ ထိုကဲ့သို့သောအရာများ မရှိ၍ အားငယ်နေမိ သည်။ ထို့ကြောင့် လူသားသည် နတ်ဘုရားအား အရေးဆို၏။ အစွယ် ဖြစ်စေ၊ ဦးချိုဖြစ်စေ တစ်ခုခု ဖန်ဆင်းတပ်ဆင်ပေးရန် ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ နတ်ဘုရားက လူသားတို့၌ ထိုအရာများထက် ပို၍ အစွမ်းထက်သော ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို ထည့်သွင်းဖန်ဆင်းခဲ့သည်ဟု ဆိုပါ၏။

မည်သို့ဆိုစေ ဆေးပညာတတ်ကျွမ်းသူ ဆရာဝန်လည်း ဖျားနာတတ် ပါသည်။ ဆင်ခြင်ဉာဏ်တတ်ကျွမ်းသူ လူသားသည်လည်း မှားယွင်းတတ် ပါသည်။ ဆရာဝန်သည် ဖျားနာမှုပျောက်အောင် ကုသပေးနိုင်သည်။ လူသည် မှားယွင်းမှုကင်းပျောက်၍ မှန်ကန်မှုရောက်အောင် ပြုပြင်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် အချို့ ဆရာဝန်များသည် ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်စေသော ဆေးလိပ် ကို ဆန္ဒအလျောက် သုံးစွဲပါ၏။ လူသည်လည်း မိမိနှင့် မိမိဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်စေသော အကြံ၊ အကျင့်၊ အပြောတို့ကို ဆန္ဒအလျောက် ကြံ၊ ကျင့်၊ ပြောကြပါ၏။

ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို အသုံးပြု၍ မိမိကိုယ်ကို သိမြင်အောင် စွမ်းဆောင် နိုင်သကဲ့သို့ ဖုံးကွယ်အောင်လည်း လှည့်ဖျားနိုင်ပါသည်။ မိမိကိုယ်ကို လှည့်စားခြင်းနှင့် ဝန်းကျင်ကို လှည့်ဖျားခြင်းကို မာယာသာဓဋ္ဌယျဟု

ခေါ်ပါသည်။ လူသည် ဆင်ခြေများပေး၍ ကောင်းမှုပြုသကဲ့သို့ မကောင်းမှုကိုလည်း ပြုနိုင်ကြပါသည်။ ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို အသုံးပြု၍ ခိုင်လုံသော ဆင်ခြေဟူသည် ဆင်ခြင်မှန်ပုံစံကို ခေါ်ပါသည်။ ယင်းပုံစံကို ဒဿနနည်းပညာလေ့လာမှုနယ်ပယ်တွင် ယုတ္တိဗေဒပညာအဖြစ် လေ့လာကြရပါသည်။ ပုံစံမှန် ပုံစံတစ်ခုအတွင်းသို့ မှန်သောအချက်အလက်ဖြစ်စေ၊ မှားသောအချက်အလက်ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် ကောင်းမှုအကြောင်းဖြစ်စေ၊ မကောင်းမှုအကြောင်းဖြစ်စေ ထည့်သွင်းတည်ဆောက်ပြီး ခိုင်လုံသော ဆင်ခြေကို ဖန်တီးနိုင်ပါသည်။

နေ့စဉ်ဘဝ၌ တွေ့ကြုံရသော အချက်အလက်များကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်း၊ ယေဘုယျပြုခြင်းဖြင့် ခြုံယူဆင်ခြင်သည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်ရသော အချက်အလက်များကို ဆက်နွယ်ခြင်း၊ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းဖြင့် ထုတ်ယူဆင်ခြင်သည်။

“အက်ကင်ဆွန်နှင့် ဘီးလ်” ဆိုသူ ပညာရှင်တို့က ခြုံယူဆင်ခြင်ခြင်းနှင့် ထုတ်ယူဆင်ခြင်ခြင်းသည် ခွဲခြားစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းနှင့် ပေါင်းစည်းလေ့လာခြင်းကို အခြေခံသည်ဟုဆိုပါသည်။ ‘ကာတင်’ ဆိုသူကလည်း ဒဿနနည်းပညာဟူသည် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနည်းနှင့် ပေါင်းစည်းနည်းကို အသုံးပြုသည်ဟု ဆိုပါသည်။ အနောက်တိုင်းသားတို့၏ နည်းပညာသည် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနည်းဖြစ်သည်။ အရှေ့တိုင်းသားတို့၏ နည်းပညာသည် ပေါင်းစည်းခြင်းဟု ပညာရှင်တို့က ယေဘုယျအားဖြင့် ဖွင့်ဆိုကြသည်။

ဂျပန် သုတေသန ပါမောက္ခ ဆူဇူကီ အလိုအရ အနောက်တိုင်း ဒဿနသည် ပန်းတစ်ပွင့်ကို ပြင်ပမှ ကြည့်ရှုစမ်းပြီး ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာသကဲ့သို့ လောကကို ပြင်ပ ဗဟိုဒွါအမြင်ဖြင့် လေ့လာသည်။ အရှေ့တိုင်း ဒဿနသည် ပန်းတစ်ပွင့်အတွင်းသို့ ဝင်စား၍ ပန်းပွင့်နှင့်

ထပ်တူပေါင်းစည်း ရှုမြင်လေ့လာသကဲ့သို့ လောကကို အတွင်းအဗျတ္တ အမြင်ဖြင့် ပေါင်းစည်း လေ့လာသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဒဿနဟူသည် ဉာဏ်ပညာကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်းဟုလည်းကောင်း၊ အမှန်တရားကို သိမြင်ခြင်းဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုကြပါ၏။ ချစ်မြတ်နိုးသော အရာသည် တန်ဖိုးထားအပ်သော၊ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်အပ်သော၊ ပွားများစေအပ်သော အရာဖြစ်ပါသည်။ ချစ်မြတ်နိုးခြင်းဟူသည် အမှန်တရားကို ဦးတည်စေသည်ဟု ဆိုကရေးတီးက ယူဆပါသည်။ ‘စတီအာလန်’ ဆိုသူ ပညာရှင်ကလည်း ဒဿနပညာသည် ဉာဏ်ပညာကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်းဖြစ်၍ ထိုသို့ချစ်မြတ်နိုးခြင်းသည် ပျော်ရွှင်မှုကို ဖြစ်စေသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဆိုလိုသည်မှာ မြတ်နိုးတန်ဖိုးထားအပ်သော ဉာဏ်ပညာဖြင့် မိမိကိုယ်ကို အမှန်သိမြင်ပြီး ဘဝ၌ အသုံးပြုပါက ပျော်ရွှင်ခြင်း ဖြစ်စေမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဉာဏ်ပညာကို အကြောင်းပြု၍ ရရှိသော ပျော်ရွှင်မှုသည် နှစ်သက်သော အစားအစာ၊ ရနံ့၊ အတွေ့၊ အမြင်နှင့် အသံများကို အကြောင်းပြု၍ ရရှိသော ပျော်ရွှင်ကျေနပ်မှုနှင့် တူညီမည်မဟုတ်ပါ။ တစ်ဖန် အစားအစာကို ကိုယ်တိုင်စားသုံး၍ သိရသော အသိက အစားအစာ အကြောင်းသိသကဲ့သို့ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ပျော်ရွှင်မှုကိုလည်း ကိုယ်တိုင် အသုံးပြုသုံးစွဲခြင်းဖြင့် ပိုမို၍ သိမြင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဉာဏ်ပညာကို အသုံးပြုတတ်သော လူသား၏စိတ်သည် အလွန် ဆန်းကြယ်ပါသည်။ အဆန်းကြယ်ဆုံး ပန်းချီကားထက်ပင် လူသား၏ စိတ်သည် ဆန်းကြယ်သည်ဟု ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာက ဆိုပါသည်။ ထိုစိတ်ကပင် ဆန်းကြယ်သော ဘဝအမျိုးမျိုးကို ဖန်တီးပါသည်။ ဒေါသနှင့်အတူတကွ

ဖြစ်လာသော စိတ်သည် ကြမ်းတမ်းသော အပြုအမူနှင့် စကားလုံးများကို ဖန်တီးပါသည်။ အကျိုးအကြောင်း အကောင်းအဆိုးတို့ကို သိနိုင်သော ဉာဏ်ပညာမဖြစ်ပေါ်နိုင်တော့ဘဲ မိမိကိုယ်ကို သိမြင်ခြင်းကိုလည်း မဖြစ်စေနိုင်တော့ပါ။ မေတ္တာနှင့် အတူတကွဖြစ်လာသော စိတ်သည် နူးညံ့သော အပြုအမူနှင့် စကားလုံးများကို ဖန်တီးနိုင်ပါသည်။ အကျိုးအကြောင်း အကောင်းအဆိုးတို့ကို သိနိုင်သော ဉာဏ်ပညာကို ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပြီး မိမိကိုယ်ကို သိမြင်ခြင်းကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ပြုသင့်ပြောသင့်သည်နှင့် မပြုသင့် မပြောသင့်သည်ကိုလည်း ပိုင်းခြား၍ သိပါသည်။ သိမြင်ခြင်း ဒဿနကိစ္စကို ကောင်းစွာ ဆောင်ရွက်ပါ၏။

မြန်မာဒဿနကို မြန်မာ့ရေးဟောင်း ဂန္ထဝင်အခြေခံ၍ သုတေသန ပြုဖော်ထုတ်ရာတွင် “သတိနှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်ပညာကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်း” သည် မြန်မာဒဿန၏ လက္ခဏာတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါ၏။ သတိ ဆိုသည်မှာ ကောင်းမှုကိုသာ အောက်မေ့တတ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သတိနှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်ပညာဖြင့် ပြုလုပ်သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် တည်ငြိမ်မှုကိုဖြစ်စေပါသည်။ ကောင်းမှုနှင့် ယှဉ်သော တည်ငြိမ်မှုသည် စိတ်ကို စင်ကြယ်စေပြီး မှန်သောဆုံးဖြတ်ချက်အမြင်ကို ဖြစ်စေပါသည်။ ကောင်းမှုကို ကိုယ်တိုင်သိရမည်။ မကောင်းမှုကို ကိုယ်တိုင် သိရမည်။ ကောင်းမှုကို ပြု၍ မကောင်းမှုကို မပြုရ။ စိတ်ကို စင်ကြယ်စေရမည်ဟု ဗုဒ္ဓဒဿနတွင် လေ့လာတွေ့ရှိပါ၏။

မီးကို ပူကြောင်း အတွေ့အကြုံအာရုံဖြင့် ကိုယ်တိုင်သိရာမှ မီးမှန်သမျှ အားလုံးပူသည်ဟူသော ယေဘုယျအသိကို ခြုံယူဆင်ခြင်နိုင်ပါ၏။ မီးမှန်သမျှ အားလုံးပူသည်ဟူသော ဆင်ခြင်သိကို အခြေခံ၍ မီးကို

တွေ့လျှင် ပူမည်ဟူသော ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို ထုတ်ယူဆင်ခြင်နိုင်ပါသည်။ ဒေါသဖြစ်တိုင်း ဒေါသအလျောက် ပူကြောင်း ကိုယ်တိုင်သိရာမှ မကောင်းမှု မှန်သမျှ ပူလောင်သည်ဟူသော ယေဘုယျသဘောကို ခြုံယူဆင်ခြင်နိုင်ပါ၏။ မကောင်းမှုမှန်သမျှ အားလုံး ပူသည်ဟူသော ဆင်ခြင်သိကို အခြေခံ၍ မကောင်းမှုဖြစ်လျှင် ပူမည် ဟူသော ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို ထုတ်ယူဆင်ခြင်နိုင်ပါ၏။ မေတ္တာစိတ်ဖြစ်တိုင်း အတိုင်းအရာအလျောက် အေးကြောင်း ကိုယ်တိုင်သိရာမှ ကောင်းမှုမှန်သမျှ အားလုံး အေးသည်ဟူသော ဆင်ခြင်သိကို အခြေခံ၍ ကောင်းမှုဖြစ်လျှင် အေးမည်ဟူသော ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို ထုတ်ယူဆင်ခြင် နိုင်ပါ၏။

ကောင်းမှုနှင့် မကောင်းမှုမှန်စွာ သိမြင်ခြင်းကို သဘာဝသစ္စာဟု ဆိုပါ၏။ ထို့ကြောင့် ဤသဘောကို သိသော ဉာဏ်ပညာအား သဘာဝယုတ္တိဗေဒဟု ဆိုနိုင်ပါ၏။

ဉာဏ်ပညာကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်းသည် ဘဝနှင့် ဘဝအဓိပ္ပာယ်ဆိုင်ရာ မေးခွန်းများအတွက် အဖြေများ ရှာဖွေစေသည်ဟု ဝှန်ဆာဗက်က ဆိုပါ၏။ ပလေတိုကမူ အမှန်တရားသိမြင်မှုကို မြတ်နိုးသူများကိုသာ စစ်မှန်သော ဒဿနပညာရှင်ဟု ဆိုပါ၏။

သို့သော် အချို့ပညာရှင်တို့က ဒဿနပညာဟူသည် ညဉ့်သန်းခေါင် အခန်းထဲမှာ မရှိသောကြောင်နက်ကို ရှာဖွေခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ အမှန်မှာ မည်သူမဆို ကိုယ်တိုင်သိမြင်မှု ဒဿန မမွေးဖွားမီ ညဉ့်နက် သန်းခေါင်မှောင်သော အခန်းထဲမှာ မရှိသော တစ်စုံတစ်ရာကို ရှိလိမ့်နိုးနှင့် ရှာဖွေတတ်ကြပါသည်။ မရှိသည်ကို မရှိဟု မသိခြင်းနှင့် ရှိသည်ကို ရှိသည်ဟု မသိခြင်းသည် အမှန်ကို မသိခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

မရှိသည်ကို မရှိဟု သိခြင်းနှင့် ရှိသည်ကို ရှိသည်ဟု သိခြင်းသည်သာ အမှန်ကို သိခြင်း ဖြစ်ပါ၏။

ဒဿနဝါဒအမျိုးမျိုး လေ့လာခြင်းသည် ရှုပ်ထွေးစေသည်။ မိမိသိပြီး အချက်အလက်များကို ပို၍ ခက်ခဲသွားစေသည်ဟု အချို့က ယူဆကြ ပါသည်။ အမှန်မှာ ဝါဒအမျိုးမျိုးကို လေ့လာခြင်းဖြင့် တစ်ယူသန်ဝါဒစွဲမှ လွတ်မြောက်နိုင်ပါ၏။ ဒဿနနည်းပညာကို အသုံးပြု၍ ကိုယ်တိုင်သိမြင်မှု ဒဿနကို မွေးဖွားနိုင်ပါ၏။ အကြောင်းအမျိုးမျိုး အကျိုးအမျိုးမျိုးတို့ကို လေ့လာခြင်းဖြင့် “ကြောင့်” ဟူသော ကြောင်းကျိုးသဘောကို မှန်ကန်စွာ သိမြင်လာနိုင်ပါသည်။ မိမိကိုယ်မိမိ သိမြင်ရာတွင်လည်း မှန်ကန်စွာ သိမြင်သော ကြောင်းကျိုးအမြင်နှင့် သိမြင်နိုင်ပေသည်။ ပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းနှင့် ဖြေရှင်းနိုင်မှု အကျိုးကိုလည်း မှန်ကန် စွာသိမြင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် မိမိနှင့် မိမိဝန်းကျင် အခြေအနေမှန်ကို ကြောင်းကျိုးညီညွတ်စွာ သိမြင်ပြီး ပိုမိုကောင်းမွန် မှန်ကန်သော အခြေအနေများ ဖန်တီးနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

မိမိကိုယ်ကို မိမိ အရှိကိုအရှိဟု သိခြင်းနှင့် မရှိကိုမရှိဟု သိခြင်းဖြင့် မှန်ကန်စွာသိလျှင် မိမိကိုယ်ကို လှည့်စားခြင်းနှင့် မိမိဝန်းကျင်ကို လှည့်ဖြား တတ်သည့် မာယာသာဋေယျသဘောမှလည်း လွတ်မြောက်နိုင်ပါသည်။

၁၉၉၇ ခု၊ ဇောင်ကြီးတက္ကသိုလ်၊ နှစ်လည်မဂ္ဂဇင်း

?

အပိုင်း (၂)

ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ (Ethics) စာစု

တွေးမြင်ကြည့်ပါ

လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ကိုယ်ကျင့်တရားသည် အရေးကြီးသည် ဟု ဆိုကြပါသည်။ စိတ်သည် လောကကို ဖန်တီး၏ဟု ယူဆပါက စိတ်ကောင်း၊ စေတနာကောင်း သည် ကောင်းမွန်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ဖန်တီးနိုင်မည် ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ နည်းပညာစွမ်းရည် (Technical ability) သည် စွမ်းအားရှိသော အဖွဲ့အစည်း (robust organization) တစ်ခုဖြစ်ရန် လိုအပ်ချက်ဖြစ်သော်လည်း ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းမွန်ခြင်းသည် အရေးအကြီးဆုံး အရည်အချင်းတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြပါသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ယုံကြည်စိတ်ချရမှုတန်ဖိုး (moral trustworthiness) ရှိသော နိုင်ငံသားများနှင့် ခေါင်းဆောင်ရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှု ရလဒ်ကောင်းများကို ဖန်တီးနိုင်စွမ်းရှိကြသည် ဟုလည်း တွေးမြင်ယူဆကြပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ စိတ်ကောင်း၊ စေတနာကောင်းရှိဖို့သည် ပဓာနဖြစ်သည်။ ပထမဖြစ်သည် ဟု ယူဆကြပါသည်။ သို့မှသာ ယုံကြည်စိတ်ချရမှု တန်ဖိုးရရှိနိုင်မည် ဟု ယူဆကြပါသည်။

လွန်ခဲ့သောတစ်ပတ်ခန့်က ကိုယ်ကျင့်တရား (Ethics) ပညာဟော ပြောပွဲတစ်ခုကို တက်ရောက် နားထောင်ခွင့် ရခဲ့ပါသည်။ ဟောပြောပွဲ ပြီးသောအခါ မေးခွန်းများ မေးကြပါသည်။ မေးခွန်းများထဲတွင် ‘တွေ့မြင် ကြည့်စရာ’ မေးခွန်းတစ်ခု ပါရှိသည်။ “မဟတ္တမဂန္ဓိသည် ကိုယ်ကျင့် တရားကောင်းသည်ဟု ပြောကြ၊ ရေးကြပါသည်။ ဟောပြောသူအနေဖြင့် မဟတ္တမဂန္ဓိအား ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းသူ တစ်ဦးဖြစ်သည် ဟု ယူဆပါ သလား” ဟု မေးထားပါသည်။ ဟောပြောသူက ဖြေဆိုသည်မှာ “မဟတ္တမ ဂန္ဓိသည် သူ၏ တူကလေး နေမကောင်းဖြစ်စဉ်က ညွှန်ကြားသည့်အတိုင်း ကြက်ဥမကျွေးခဲ့ပါ။ သက်သတ်လွတ်စားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအပြုအမူသည် မဟတ္တမဂန္ဓိ၏ စိတ်၌ အကောက်အကွေ့၊ အပြစ်အနာ ရှိနိုင်သည် ဟု ယူဆနိုင်ကြောင်း ဟောပြောသူကဖြေသည်။

ဟောပြောသူသည် ဘာသာရေးအခြေခံ၍ ဟောပြောခဲ့ခြင်း ဖြစ် သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာစာပေ၌ ပါရှိသည့် လှည်းဘီးနှစ်ဘီး၏အကြောင်းကို ဟောပြောခဲ့သည်။ သစ်သား၌ပါဝင်သော အကောက်အကွေ့၊ အပြစ်အနာ များ ဖယ်ရှား၍ ခြောက်လနီးပါး ပြုလုပ်ခဲ့သော လှည်းဘီးတစ်ဘီးနှင့် အကောက်အကွေ့၊ အပြစ်အနာများ မဖယ်ရှားဘဲ ခြောက်ရက်သာ ပြုလုပ် ခဲ့သော လှည်းဘီးတစ်ဘီးတို့၏ ခြားနားချက်ကို ဥပမာပြု၍ ကိုယ်ကျင့် တရားကို ရှင်းပြသည်။ လှည်းဘီးနှစ်ဘီးသည် အသွင်သဏ္ဍာန်ကို ကြည့်ပါ က အတူတူဟု ထင်ရသည်။ သို့သော် အရည်အသွေးမတူပါ။ အကောက် အကွေ့၊ အပြစ်အနာမပါသော လှည်းဘီးကို လိုမ့်လိုက်သောအခါ အရှိန် ကုန်၍ ရပ်တန့်သွားသော်လည်း လဲကျခြင်း မရှိ တည်ငြိမ်စွာ ရပ်တည်နေ သည်ဟု ဆိုပါသည်။ စိတ်၏အကောက်အကွေ့၊ အပြစ်အနာ တို့ကို ဖယ်ရှားပြီးသူသာ ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းသူဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဟောပြောပွဲမှာ သက်ဆိုင်ရာမေးခွန်းကိုသာ ခပ်တိုတို မေးခွင့် ပြုထားပြီး ပြန်လည်ဆွေးနွေးတင်ပြခြင်းကို ခွင့်မပြုထားသောကြောင့် ဆွေးနွေးမှု မပြုခဲ့ပါ။ ကိုယ်ကျင့်တရား ပညာနယ်ပယ်တွင် ‘လုပ်ငန်းနှင့် ပတ်သက်သော ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ’ (Professional Ethics) ရှိပါသည်။ ဥပမာ-ဆရာဝန်တစ်ဦး၏ Professional Ethics မှာ Medical Ethics ဖြစ်ပါသည်။ လူနာများနှင့် ဆက်ဆံရာတွင် လိုက်နာကျင့်သုံးအပ်သည့် တာဝန်နှင့် စည်းကမ်းများ ရှိကြသည်။ လူနာများအပေါ် စေတနာကောင်း ထားရန် တာဝန်ရှိသည်။ ဆေးပညာကို စေတနာကောင်းဖြင့် အသုံးပြုရန် တာဝန်ရှိသူ ဖြစ်ပါသည်။

မီဒီယာလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်နေကြသော Professional များအတွက် Journalist Ethics ရှိပါသည်။ ပြည်သူများ သိအပ်ော သတင်းများကို သိစေရန် အားထုတ်ရမည့် တာဝန်နှင့် စည်းကမ်းများ ရှိကြသည်။ ပြည်သူများအပေါ် စေတနာကောင်းထားရန် တာဝန်ရှိသည်။ မီဒီယာပညာကို စေတနာကောင်းနှင့် အသုံးပြုရန် တာဝန်ရှိသူများ ဖြစ်သည် ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

မဟာတ္ထမဂန္ဓီမှာ ဆရာဝန်တစ်ယောက် မဟုတ်ပါ။ မီဒီယာ Professional တစ်ယောက် မဟုတ်ပါ။ နိုင်ငံလွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းသော နိုင်ငံရေးတာဝန်ကို ဆောင်ရွက်သူ ဖြစ်ပါသည်။ သူ၏လုပ်ငန်းတာဝန်မှာ မိမိနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးအတွက် လိုက်နာကျင့်သုံးအပ်သည့် တာဝန်နှင့် စည်းကမ်းရှိမည် ဖြစ်သည်။ အကြမ်းမဖက်ခြင်းစည်းမျဉ်း (Principle of non-violence)ဖြင့် နိုင်ငံရေးပညာကို စေတနာကောင်းဖြင့် တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်နေသူတစ်ဦး ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဆက်လက်၍ စဉ်းစားမိသည်မှာ Professional Ethics တစ်ခု ဖြစ်သော စီမံခန့်ခွဲရေးကျင့်ဝတ် (Administrative Ethics)အရ စီမံခန့်ခွဲသူ Administrator တစ်ဦး၏အကြောင်း ဖြစ်သည်။ သူသည် ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားအတွက် ဆောင်ရွက်ရမည့်တာဝန် ရှိသည်။ ရိုးသားမှု၊ တရားမျှတမှုတို့ဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်။ အဂတိ မလိုက်စားရ။ စီမံခန့်ခွဲမှုပညာကို စေတနာကောင်းဖြင့် အသုံးပြုရန် တာဝန်ရှိသူ ဖြစ်ပါသည်။

တစ်ဖန် Management Ethics အရ မန်နေဂျာ Manager တစ်ဦးသည် မိမိအဖွဲ့အစည်း၏ ဓလေ့ (Organizational Culture) ကောင်းမွန်ရန် တာဝန်ရှိသူဖြစ်သည်။ Management ပညာကို စေတနာကောင်းဖြင့် အသုံးပြုရန် တာဝန်ရှိသူဖြစ်ပါသည်။

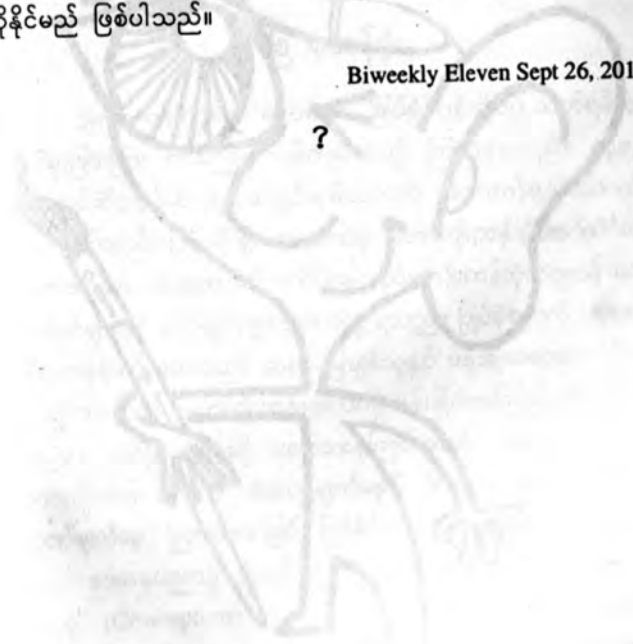
မိမိကျွမ်းကျင်သည့် ပညာနှင့် ပတ်သက်သည့်အလုပ် Professional တစ်ခုတွင် အလုပ်နှင့် ပတ်သက်သောအသိပညာသည် အရေးကြီးပါသည်။ ဆေးပညာမတတ်ကျွမ်းဘဲ ဆေးကုသည့် ရမ်းကုများသည် လူနာများအပေါ် စိတ်ကောင်း၊ စေတနာကောင်းဖြင့် ဆေးကုနေသည်ဟု မဆိုသင့်ပါ။ ထိုနည်းတူ စီမံခန့်ခွဲမှုပညာ မတတ်ကျွမ်းဘဲ စီမံခန့်ခွဲနေသည့် လူများသည်လည်း စေတနာကောင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်နေသည်ဟု မဆိုသင့်ပါ။

ပါမောက္ခမက်ပါစတင်က ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ ဆိုသည်မှာ Organizational Culture ‘မိမိအဖွဲ့အစည်း၏ စရိုက်လက္ခဏာ၊ အမူအကျင့်ဓလေ့၏ နှလုံးသား’ ဖြစ်ခြင်းမျှသာမက အပြောင်းအလဲများကို ဖြစ်ပေါ်စေသော စွမ်းအားရှိသည့် အခြေခံတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ‘စရိုက်လက္ခဏာ၊ အမူအကျင့်ဓလေ့များ ပြောင်းလဲရန်’အတွက်

ကိုယ်ကျင့်တရားပညာသည် စွမ်းအားရှိသော အခြေခံတစ်ခုဖြစ်သောကြောင့် ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ မပါဘဲ စရိုက်လက္ခဏာ၊ အမူအကျင့်လေ့များ' ပြောင်းလဲနေခြင်းသည် မော်တော်ကားတစ်စီးကို 'မ' တင်ပေးသည့် ဂျှိုက် ထောက်မထားဘဲ ကားဘီးတာယာ ပြောင်းလဲရန် အားထုတ်နေခြင်းနှင့် တူသည်ဟု ဆိုပါသည်။ 'တွေ့မြင်ကြည့်ပါ'။ ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ ဆိုသည်မှာ 'စိတ်ကောင်းစေတနာ မွေးမြူကျင့်သုံးနည်း'ပညာ ဖြစ်သည် ဟု ဆိုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

Biweekly Eleven Sept 26, 2010.

?

ဒြပ်မဲ့တန်ဖိုး

၁၉၈၀ ဝန်းကျင်က ခင်ဝမ်း၏ 'ဒြပ်မဲ့' ပန်းချီပြပွဲ သတိရမိသည်။ ထူးထူးခြားခြား ဝင်ကြေး တစ်ကျပ်ပေး၍ ကြည့်ခဲ့ရသည်။ ထိုစဉ်က တစ်ကျပ်ဆိုသည်မှာ သူငယ်ချင်းနှစ်ယောက် လက်ဖက်ရည်သောက်ရန် လုံလောက်သည်။ ပြပွဲပန်းချီကားများထဲမှ 'တောကျီးကန်းရဲ့အော်သံ' အမည် ပေးထားသော ပန်းချီကားကို မှတ်မိနေသည်။ ကျီးကန်းပုံသဏ္ဍာန် မပါဘဲ အရောင်များနှင့် စုတ်ချက်များသာ တွေ့ရသည်။ ဒြပ်မဲ့ရသကို ပေးသည်။ ဒြပ်မဲ့တန်ဖိုးကို ပေးသည်။ ဆရာမြေချစ်သူနှင့် ပန်းချီဆရာမောင်ဒီတို့က ပန်းချီကားထဲက တောကျီးကန်းအသံကို ပန်းချီကားကြည့်ရင်း ကြားနိုင် သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို ရေးသားခဲ့ကြပါသည်။ 'တောကျီးကန်းနှင့် တောကျီးကန်းအသံကို ခံစားမှုမျက်စေ့' 'ခံစားမှု နား' သို့မဟုတ် 'ဉာဏ်မျက်စေ့' 'ဉာဏ်နား'ဖြင့် မြင်နိုင်ကြားနိုင်ခဲ့သည်ဟု ယူဆမိသည်။

ဒဿနပညာ၌ ဉာဏ်ပညာဖြင့်သာ သိနိုင်သော ဒြပ်မဲ့အာရုံကို 'ဓမ္မာရုံ' (Conception) ဟု ဆိုပါသည်။ လူတစ်ဦးချင်းကို မျက်စိဖြင့် မြင်တွေ့နိုင်သည်။ လူ၏အဓိပ္ပာယ် (Concept of man) ဖွင့်ဆိုချက်

(definition) ကိုမူ ဆင်ခြင်ဉာဏ်ပညာဖြင့်သာ နားလည်မြင်သိနိုင်သည်။
ထိုသို့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို အခြေပြု၍ အသိပညာများ တည်
ဆောက်ကြရပါသည်။

‘မမြင်နိုင်တဲ့အရာ တွေ့ဖူးပါသလား’ဟု မေးသောအခါ မေးသူကို
အကြည့်တစ်မျိုးဖြင့် ကြည့်နိုင်သည်။ နောက်ထပ်မေးခွန်းတစ်ခု မေးသည်။
“အချစ်ကို တွေ့ဖူးပါသလား”၊ တွေ့ဖူးတယ်၊ မတွေ့ဖူးဘူး ဖြေကြသည်။
Concept of Love အချစ်ဆိုတာ မြင်နိုင်တဲ့အရာလား မေးတော့ မမြင်နိုင်
ဟု ဖြေသည်။ အချစ်ရဲ့အဓိပ္ပာယ်ပြောနိုင်မလားဆိုတော့ တစ်ယောက်
တစ်မျိုး ဖွင့်ဆိုကြသည်။ ရယူခြင်း၊ ပေးဆပ်ခြင်း၊ မြတ်နိုးခြင်း စသည်ဖြင့်။

“သေခြင်းတရားဆိုတဲ့ Concept of death နဲ့ လူသေကောင်
ဘာခြားနားပါသလဲ။ လူသေကောင်ကို မြင်တွေ့နိုင်သည်။ သေခြင်းတရား
ကိုတော့ သိမှုပညာနယ်ပယ်မှ ဆင်ခြင်သိနှင့် သိနိုင်သည်။ ‘အနိစ္စတရား’
ဆိုလျှင် တရားဓမ္မဉာဏ်ဖြင့်သာ သိနိုင်ပေသည်။ သိမှုပညာနယ်ပယ်တွင်
အသိပညာရရန် နည်းလမ်းများစွာ ရှိကြပါသည်။”

လူတို့၏အပြုအမူကို မြင်တွေ့နိုင်သော်လည်း ‘စေတနာ’ကို မမြင်
နိုင်ပါ။ ဆင်ခြင်သိနှင့် သိနိုင်သည်။ ဉာဏ်ပညာဖြင့် သိနိုင်သည်။ သို့ပေ
မယ့် လူတိုင်းလူတိုင်းမှာ ‘စေတနာ’ပါပါနဲ့ လုပ်ဖူးတယ်။ ‘စေတနာ’
မပါဘဲ လုပ်ဖူးတယ် ဆိုတဲ့ အတွေ့အကြုံ ရှိကြပါသည်။ သတိထားစဉ်းစား
ကြည့်လျှင် သိနိုင်ပါသည်။ ကိုယ်ချစ်မြတ်နိုးသော အလုပ်ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်
ချစ်မြတ်နိုးသူအတွက် ဖြစ်စေ အလုပ်လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်ပေးရသော
အခါ စေတနာပါပါ လုပ်လေ့ရှိကြသည်။ လုပ်နေကျအလုပ် ဖြစ်နေ၍
စေတနာပါသလား၊ မပါသလား သတိမထားမိတဲ့ အလုပ်များလည်း

ရှိနိုင် သည်။ မကျေမနပ်လုပ်ရလျှင် စိတ်မပါလက်မပါနဲ့ စေတနာမပါ စေတနာ မရှိဟု ဆိုနိုင်သည်။ ကိုယ် အမြင်မကြည်သူအတွက်ဆိုလျှင် စေတနာမရှိဟု ဆိုလေ့ရှိကြသည်။

အချို့ကမူ နိုင်ငံတကာတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော နိုင်ငံခေါင်းဆောင် အကြီးအကဲ သမ္မတရွေးချယ်ပွဲကို စိတ်ဝင်စားမှုမရှိ၍ ထိုသူတို့အပေါ် စေတနာရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ မရှိသည်လည်း မဟုတ်ဟု ဆိုကြပါသည်။ အချို့က နိုင်ငံတကာ ဘောလုံးပွဲများကို စိတ်ဝင်စား၍ ဘယ်အသင်းကို နိုင်စေချင်သည့်စေတနာ ရှိသည်။ ဘယ်အသင်းကိုတော့ နိုင်စေချင်သည့် စေတနာမရှိ ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ဗုဒ္ဓစာပေ အဘိဓမ္မာ၌ ‘စေတနာ’သည် သိစိတ်ဖြစ်စဉ်တိုင်း ပါဝင် သည်။ သို့သော် အသိစိတ်ဖြစ်စဉ်တိုင်း ‘ကံ’ဖြစ်သည်မဟုတ်။ မြင်သိစိတ် ကြားသိစိတ်ဖြစ်ရုံမျှနှင့် ‘ကံ’မဖြစ်သေး၊ ‘စောစေတနာ’ဖြင့်သာ ‘ကုသိုလ် ကံ’၊ ‘အကုသိုလ်ကံ’ဖြစ်သည်။ ‘ကုသိုလ်-အကုသိုလ်ရောထွေးသောကံ’ ဖြစ်သည်။ သုတ္တန်တရား၌ ကုသိုလ်ကံကို ‘အဖြူကံ’ဟု ခေါ်သည်။ အကုသိုလ်ကံကို ‘အမည်းကံ’ဟုခေါ်သည်။ ကုသိုလ်-အကုသိုလ် ရောယှက် သောကံကို ‘အဖြူ-အမည်းကံ’ဟု ခေါ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓတရား အနှစ်ချုပ်တွင် ‘မကောင်းမှုရှောင်၊ ကောင်းမှုဆောင်၊ ဖြူအောင် စိတ်ကို ထား’ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်၍ စေတနာ၏အဓိပ္ပာယ်မှာ ကောင်းသောအပြုအမူနှင့် မကောင်းသော အပြုအမူတို့ကို ဖြစ်စေသောအရာ (စေတသိက်)ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ စေတနာရှိသည် ဟု ပြောကြခြင်းမှာ စိတ်ကောင်း စေတနာ ကောင်းရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ကောင်းသောအပြုအမူကို ပြုမူသည်။ စေတနာ

မရှိဟုပြောခြင်းမှာ စိတ်ကောင်းစေတနာကောင်း မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တစ်ဖက်သားနှစ်နာစေလိုသော စေတနာရှိပါက စေတနာဆိုးရှိခြင်းဖြစ်သည်။ မကောင်းသော အပြုအမူဖြစ်သည်။ တစ်ဖက်သားနှစ်နာစေလိုသော စေတနာမရှိပါက စေတနာဆိုး မရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ စိတ်ကောင်း စေတနာကောင်းသည် 'အဖြူကံ' ဖြစ်ပေသည်။ 'စေတနာဆိုး' သည် 'အမည်းကံ' ဖြစ်သည်။ 'စေတနာကောင်းလည်း ရှိ၊ စေတနာဆိုးလည်း ရှိ' ဆိုသည်မှာ 'အဖြူ အမည်းကံ' ဖြစ်ပေသည်။

တစ်ဖန် 'စေတနာရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ မရှိသည်လည်း မဟုတ်' ဟု ဆိုကာ စိတ်ဝင်စားမှု မရှိသည့် အခြေအနေသည် အပြုအမူတစ်ခု ဖြစ်မလာနိုင်ပါ။ အပြုအမူမဖြစ်လာပါက ကိုယ်ကျင့်တရားတန်ဖိုး မရှိပါ။ ကောင်းသောအပြုအမူ၊ မကောင်းသော အပြုအမူဟူ၍ ဆိုရန် မရှိပါ။ သိစိတ်၌ စေတနာ မထင်မရှားဖြစ်နေသော အခြေအနေ ဟု ဆိုနိုင်သည်။ သိမှုနယ်ပယ်တွင် ရှိနိုင်ပါသည်။ မထင်မရှားသိမှု ဖြစ်သည်။

စေတနာ၏တာဝန်မှာ အဘိဓမ္မာတရားအရ နှိုးဆော်တွန်းအားပေးရသည့် အလုပ်ကို လုပ်ရသည်။ ကောင်းသော စေတသိက်များကိုလည်း တွန်းအားပေးနိုင်သည်။ မကောင်းသော စေတသိက်များကိုလည်း တွန်းအားပေးနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ 'စေတနာကောင်း' ဆိုသည်မှာ ကောင်းသော စေတသိက်ဖြစ်သည့် 'သတိ၊ ပညာ' ပါနိုင်သည်။ 'မေတ္တာ၊ ကရုဏာ' ပါနိုင်သည်။ ပါဝင်သည့် စွမ်းအားနှင့် လျော်ညီသော ကောင်းကျိုးဖြစ်ပေါ်သည်။ 'စေတနာဆိုး' ဆိုသည်မှာ မကောင်းသော စေတသိက်ဖြစ်သည့် 'လောဘ၊ ဒေါသ' ပါနိုင်သည်။ 'မာန' နှင့် 'အရှက်အကြောက်ကင်းမှုများ' ပါနိုင်သည်။ ပါဝင်သည့် စွမ်းအားနှင့် လျော်ညီသော မကောင်းကျိုး ဖြစ်ပေါ်ပေမည်။

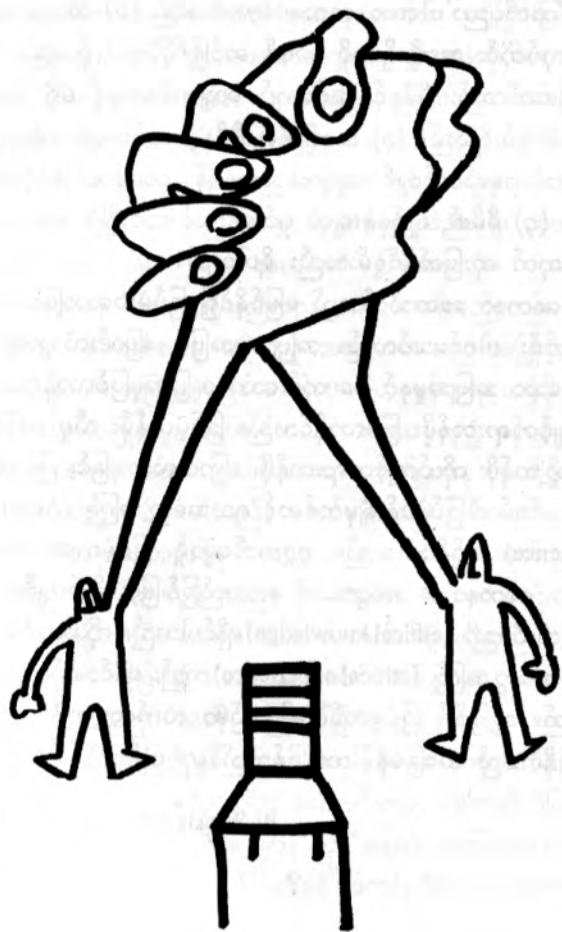
‘သတိပညာ’ပါသော စေတနာကောင်းသည် (၁) အလုပ် ကိစ္စ တစ်ခုခုလုပ်တိုင်း အကျိုးရှိ-မရှိ ဝေဖန် ဆင်ခြင်နိုင်စွမ်း ရှိသည်။ (၂) အကျိုးရှိသော်လည်း မိမိနှင့် သင့်လျော် လျောက်ပတ်မှုရှိ-မရှိ ဝေဖန် ဆင်ခြင်နိုင်စွမ်းရှိသည်။ (၃) အကျိုးရှိ၍ မိမိနှင့် သင့်လျော်သော်လည်း လုပ်ဆောင်ရာနယ်ပယ်တွင် အမှားနည်းစေရန် ဝေဖန်ဆင်ခြင်နိုင်စွမ်း ရှိသည်။ (၄) မိမိ၏ ရည်မှန်းချက် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းရှိပြီး မတွေ့မဝေ မတွန့်မဆုတ် ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းလည်း ရှိပါသည်။

စေတနာ စေတသိက်သည် မမြင်နိုင်၍ ခြပ်မဲ့သဘောဖြစ်သည်။ သိစိတ်တိုင်း ပါဝင်သော်လည်း အပြုအမူအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားမှသာ ကောင်းသော အပြုအမူနှင့် မကောင်းသော အပြုအမူဖြစ်လာနိုင်သည်။ ကိုယ်ကျင့်တရားတန်ဖိုး ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ခြပ်မဲ့တန်ဖိုး သိမှု တန်ဖိုးမှ လက်တွေ့တန်ဖိုး ကိုယ်ကျင့်တရားတန်ဖိုး ပြောင်းလဲသွားခြင်း ဖြစ်သည်။

ခင်ဝမ်း၏ ခြပ်မဲ့ပန်းချီမှတ်တံနှင့် ရသအတွေ့အကြုံ (Aesthetic Experience) ရရှိနိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာရှိ ခြပ်မဲ့သဘောတရား ဖြစ်သော ‘စေတနာ’၏ အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်ခြင်းဖြင့် ကိုယ်ကျင့်တရား ဆိုင်ရာ အသိပညာ (ethical knowledge) ရရှိနိုင်ပါသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရား ဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံ (ethical experience) လည်း ရရှိနိုင်သည်ဟု ယူဆ မိပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ခြပ်မဲ့တန်ဖိုးဆိုသည်မှာ လက်တွေ့တန်ဖိုးများကို ပေးစွမ်းနိုင်သည့် အခြေခံနှုန်းထားဖြစ်သည် ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

Bi-Weekly Eleven, Sept. 5, 2008.

?

တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး

ICE Youth (Information Center for Every Youth) ၏ ခုနစ်နှစ်မြောက် အခမ်းအနားကို (၁၄-၆-၀၉) က တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ လူငယ်များဖွဲ့စည်းထားသော စာကြည့်တိုက်နှင့် လူမှုရေးအဖွဲ့ အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ကြောင်း သိရှိခဲ့ရပါသည်။ စာဖတ်သူများ၏အကျိုးကို ရည်ရွယ်၍ ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၉ ရက် မှစတင်၍ ကျောင်းသားလူငယ်တစ်စုက တည်ထောင် ဖွင့်လှစ်ထားသော Non Profit Library တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု သိရပါသည်။

အခမ်းအနားအစီအစဉ်များတွင် ICE Youth စာကြည့်တိုက် အကြောင်းရိုက်ကူးထားသော ဇာတ်လမ်းလေးကို ပြသပါသည်။ စာကြည့် တိုက်ဝန်းကျင်၊ စာအုပ်များနှင့် တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်နေကြသော လူငယ် များ ပါဝင်ကြပါသည်။ ထို့နောက် ICE Youth မှ လူငယ်များ ဆောင်ရွက် နေသည့် ပညာဒါန ဝန်ဆောင်မှုအကြောင်းကိုလည်း ပြသပါသည်။ လှည်းကူးမြို့သို့ သွားရောက်၍ ဆောင်ရွက်နေမှုကို ပြသရှင်းလင်းပါသည်။ သူတို့၏ ရှင်းပြပုံနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များသည် စနစ်တကျ ရှိပြီး စိတ်ဝင် စားဖွယ် ဖြစ်ပါသည်။

သူတို့တင်ဆက်သော အစီအစဉ်များတွင် အနုပညာလက်ရာ တစ်ခုလည်းပါဝင်ပါသည်။ performance art တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ယင်း အနုပညာလက်ရာ၏အမည်ကို *without chair* ဟု အမည်ပေးထားပါသည်။ လူသုံးယောက် ပါဝင်သည်။ ကုလားထိုင်နှစ်လုံး ပါဝင်သည်။ နှစ်ယောက်က ထိုင်ခုံထိုင်စရာနှင့် ထိုင်သည်။ ကျန်တစ်ယောက်မှာ ထိုင်ခုံမရှိ။ သို့သော် ထိုင်စရာရှိနေပုံကို ပြသည်။ ထိုင်ခုံနှစ်ခုမှာ နီးကပ်စွာ ရှိပြီး ထိုင်နေသူ နှစ်ဦးမှာလည်း နီးကပ်စွာထိုင်နေကြသည်။ သူတို့နှစ်ဦး၏ အလယ်တည့်တည့်၊ ထိုင်နေသူနှစ်ဦး၏ ခြေနှစ်ချောင်း (ပေါင်နှစ်ဖက်) ပေါ်တွင်ထိုင်ခုံမရှိသူ ထိုင်နေပုံကို ပြပါသည်။

အနုပညာဆိုသည်မှာ ကြားခံမီဒီယာ (စကားလုံး၊ ရုပ်ပုံ စသည်) ဖြင့် ခံစားမှုကို ဖော်ထုတ်သည့် အပြုအမူ (Art is an activity in which the agent express his feelings with the help of some medium) ဟု အနုပညာဒဿနပညာရှင် ‘ယူဂျင်းဘာရွန်’က ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်ကို သတိ ရမိပါသည်။ ICE Youth လူငယ်များ၏ ခံစားမှုကို ဖော်ထုတ်ပြသသည့် ဖန်တီးမှု အနုပညာလက်ရာတစ်ခုဟု တွေးမိပါသည်။ အနုပညာလက်ရာ တစ်ခုဖြစ်၍ ရသခံစားမှု (Aesthetic Emotion) ဖြစ်စေသည်။ နှစ်သက်မှုကိုဖြစ်စေသည့် ခံစားမှုဖြစ်ပါသည်။ ထိုင်ခုံမရှိတဲ့ ထိုင်နေသူသည် တဖြည်းဖြည်းနှင့် ပြုံးရိပ်သန်းလာသည်။ ထို့နောက် ကျေနပ်နှစ်သက်အားရစွာ ပြုံးသည်။ မျက်လုံးများလည်း ပြုံးနေသည်။ ထိုင်ခုံမဲ့သူ၏အပြုံးကို မြင်တွေ့ရပါသည်။

ICE Youth ၏ဆောင်ပုဒ်ဖြစ်သည့် Let's create a bright future together ကိုလည်း ဆင်ခြင်မိပါသည်။ လူငယ်များ၏ အိပ်မက်

ဖြစ်သည်။ သူတို့၏အိပ်မက်နှင့် သူတို့၏ အနုပညာလက်ရာကို ဆက်စပ် စဉ်းစားမိသည်။ ဒဿနပညာ၌ လေ့လာရသော “တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန် အလှန် ထောက်ပံ့ကူညီမှု၊ သို့မဟုတ် ကောင်းကျိုးဖြစ်စေမှု” အခြေခံ စည်းမျဉ်း (Principle of Reciprocity) ကို သတိရမိသည်။ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုသည့်သဘော (အညမညပစ္စယသတ္တိ) ကိုလည်း ဆင်ခြင်မိပါသည်။ လူငယ်တို့၏ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး စာနာမှု၊ ထောက်ထား မှု၊ အားပေးမှု၊ ကူညီမှု စသော အတူတကွ ဖေးမစိတ်ထားကို ထင်ဟပ် သည့် အနုပညာလက်ရာဟု တွေးမြင်မိပါသည်။

ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ (Ethics) ရှုထောင့်အရ “တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန် ထောက်ပံ့ကူညီသော၊ သို့မဟုတ် ကောင်းကျိုးဖြစ်စေသော အပြုအမူ” သည် ကောင်းသောအပြုအမူ (good action) ဖြစ်သည်။ ကိုယ်ကျင့် တရားကောင်းသော အမူအရာ (ethical behaviour) ဖြစ်သည် ဟု ယင်းအခြေခံစည်းမျဉ်း (Principle of Reciprocity) အရ သတ်မှတ် နိုင်ပါသည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန် ထောက်ပံ့ကူညီသော လူ့အဖွဲ့ အစည်းသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဖြစ်စေသည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန် အလှန် ကောင်းကျိုးဖြစ်စေသော လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဖြစ်စေသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ကောင်းမွန်ခြင်း ဆိုသည်မှာ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန် လေးစားမှုကို အခြေပြုသည်။ အပြန်အလှန်ကူညီမှု ဖြစ်သည်။ အပြန်အလှန်ကောင်းကျိုးပြုမှုပင်ဖြစ်သည်။

ထိုင်ခုံ၌ ထိုင်နေသော လူငယ်နှစ်ဦးက ထိုင်ခုံမရှိသူလူငယ်ကို ထိုင်စရာအဖြစ် အထောက်အပံ့ ကျေးဇူးပြုနေသည်။ မှီရာတည်ရာအဖြစ် ကျေးဇူးပြုနေသည်။ သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ပြန်လည်ကျေးဇူးပြုနေ

သည်။ အကယ်၍သာ ထိုင်ခုံမဲ့လူငယ် မရှိပါက အနုပညာလက်ရာတစ်ခု ဖြစ်လာမည် မဟုတ်ပေ။ ပန်ရသည့် ဖန်တီးမှုတစ်ခု၊ ဟာမိုနီ (harmony) ရှိသည့် ဖန်တီးမှုတစ်ခု မဖြစ်နိုင်ပေ။ သို့ဖြစ်၍ ဤအနုပညာ ဖန်တီးမှုသည် ညီညွတ်မျှတမှုရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ သင်္ကေတကို ရည်ညွှန်းသည်ဟုလည်း တွေးမိပြန်ပါသည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး စာနာမှု၊ ထောက်ထားမှု၊ အားပေးမှု၊ ကူညီမှု၊ လေးစားမှု စသည့် သင်္ကေတများကို လည်း ရည်ညွှန်းသည်ဟု တွေးမိပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် လိုအပ်ချက်တစ်ရပ်ဖြစ်သော လူမှုရေးအရင်းအမြစ် (Social Capital) တစ်ခု၏ သင်္ကေတဟုလည်း တွေးမိပါသည်။

တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုမှုဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် ဂျပန်ဝေါဟာရ ‘အာမအဲ’ (amae) ကို သတိရမိပါသည်။ ဂျပန်စိတ်ပညာရှင် ပါမောက္ခ ‘တကဲအိုဒိုအိ (Takeo Doi) က လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမှာ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး နားလည်မှုနှင့် အမှီသဟဲပြုပြီး စုပေါင်းလုပ်ကိုင်မှုကို ‘အာမအဲ’ ဟု ဆိုပါသည်။ ဂျပန်တို့သည် တစ်ဦးချင်းထက် အဖွဲ့လိုက် စုစည်းညီညာစွာ လုပ်ဆောင်မှုကို အလေးပေးသည်ဟု ဆိုပါသည်။ အချို့ ဂျပန်ပညာရှင်တွေက ‘အာမအဲ’ ၏ အဓိပ္ပာယ်ကျယ်ပြန့်သည်၊ တစ်ပါး သူကို အားကိုးလွန်းခြင်း၊ နောက်ကပ်နေချင်ခြင်း၊ ခပ်လွယ်လွယ်လုပ်ခြင်း၊ ခပ်ပေါ့ပေါ့နေထိုင်ခြင်း ဆိုသည့် သဘောတွေလည်း ရှိနေသည်ဟု ဆိုကြပါ သည်။

သို့သော် ပါမောက္ခ ‘ကုမဂအိ’ (Kumagai) ကမူ ‘အာမအဲ’ ဆိုသည် မှာ ‘အတ္တ’ ‘ပရ’ မျှတခြင်းဟု ဆိုသည်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် စေတနာထား သကဲ့သို့ သူတစ်ပါးကိုလည်း စေတနာထားရမည်။ မိမိကိုယ်ကို လေးစား

ခြင်း (အတ္တဂါရဝ) ရှိသကဲ့သို့ တစ်ပါးသူအား လေးစားခြင်း (ပရဂါရဝ) ရှိခြင်း သဘောလည်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ကိုယ့်အကျိုး သူ့အကျိုး အပြန်အလှန် မှီခိုအားထားကူညီခြင်းလည်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

တစ်ဖန် ပါမောက္ခ 'တဲကဲအိချီ'(Tekeichi) ကလည်း ဂျပန် ကိုယ်ကျင့်တရား စည်းမျဉ်းသုံးခုဖြစ်သည့် ညီညွတ်မှု Harmony၊ ကြံ့ခိုင်မှု (Solidarity)နှင့် စာနာမှု (empathy)၊ တန်ဖိုးများသည် 'အာမအဲ'နှင့် ဆီလျော်ကိုက်ညီသည့်တန်ဖိုးများဖြစ်သည် ဟု ဆိုပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး 'အာမအဲ'ထားခြင်းသည် မြန်မာမှုနယ်ပယ်၌ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး စေတနာထားခြင်းသဘောကဲ့သို့ ဖြစ်မည်ဟု တွေးမိပါသည်။ ထိုသို့ စေတနာထားခြင်းသည်လည်း အပြန်အလှန် လေးစားမှု၊ စာနာမှု၊ ကြံ့ခိုင်ညီညွတ်မှုတမူတွေ ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော လူ့အဖွဲ့ အစည်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု တွေးမိပါသည်။

ICE လူငယ်သုံးဦး တင်ဆက်သော *without chair* ဟု အမည် ပေးထားသည့် performance art သည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန် စေတနာထားမှုကို ပြသခြင်း ဖြစ်ပေမည်။ ထိုင်ခုံမရှိသောသူအတွက် ထိုင်ခုံရှိသော သူက 'ထိုင်စရာဖန်တီးပေးသည့် စေတနာ'ကို မြင်တွေ့ရ သည်။ တစ်ဦး၏ စေတနာကို တစ်ဦးက နားလည်ပြီး ထိုင်ခုံမဲ့သူက ကျေနပ်နှစ်သက်စွာဖြင့် ထိုင်စရာအပေါ်မှာ ထိုင်လျက် 'နှစ်သက်ဖွယ် အနုပညာကို ဖန်တီးပေးသည့် စေတနာ'ကိုလည်း မြင်တွေ့ရပါသည်။ နှစ်သက်ဖွယ်အနုပညာကပေးသည့် 'နှစ်သက်ဖွယ်အတွေ့အကြုံ' (Aesthetic Experience) ကိုလည်းတွေ့ကြုံခွဲရပါသည်။ ထိုင်ခုံမဲ့သူ၏ အပြုံး ကိုလည်း နှစ်သက်ဖွယ်အပြုံး ဟု ယူဆမိပါသည်။ လူငယ်တို့၏ အိပ်မက်

သည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန် စေတနာထားမှု ဖြစ်မည်။ ထို စေတနာထားမှုတွင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန် ကူညီမှု၊ လေးစားမှု စသည်တို့လည်း ပါဝင်နေမည် ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

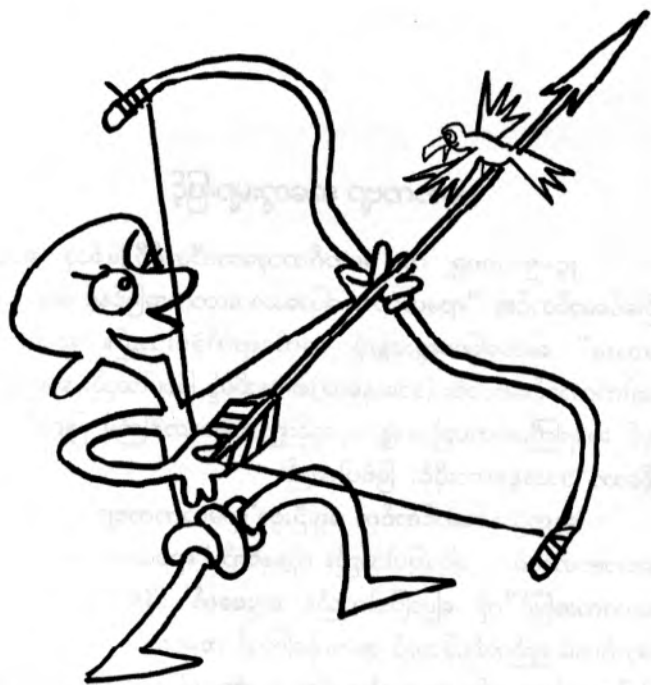
Bi-Weekly Eleven, Sept. 5, 2008.

?

မဟာကဗျာ အတွေးများဖြင့်

၂၄-၅-၂၀၀၉ က မဟာဂီတသုတေသီတစ်ဦးဖြစ်သူ ဆရာ ဦးခင်မောင်တင်၏ “ရာမယဏကပြောသော လောကအမြင်နှင့် အနုပညာ ဒဿန” ဟောပြောဆွေးနွေးပွဲ တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း (ဒဿနဗေဒ)၏ နေအိမ်၌ ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာကြီး နှင့် ဆရာကြီး၏ တပည့်အချို့ ဆုံစည်း၍ တစ်လတစ်ကြိမ် ပြုလုပ်လေ့ ရှိသော ဒဿနစကားဝိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာဦးခင်မောင်တင်က ရှေးဦးစွာ ‘ရာမယဏကဗျာ’တွင် ပါဝင် သောဇာတ်လမ်းကို ပြောပြပါသည်။ ထို့နောက် “ရာမယဏကပြောသော လောကအမြင်”ကို ပြောပြပါသည်။ ရှေးခေတ် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်းက ဇာတ်လမ်းရှည်တစ်ပုဒ်သည် အဘယ့်ကြောင့် ကမ္ဘာကျော်ကြား ထင်ရှား ခဲ့ပါသနည်း။ ဇာတ်လမ်းနောက်ကွယ်က လောကအမြင်ကြောင့် ဖြစ်မည်ဟု ဟိန္ဒူပညာရှင် တူလသီဒမ် (Tulsi Das)(၁၅၃၂-၁၆၂၃)၏ ရာမယဏ စာအုပ်နိဒါန်းကို ဆရာက ကိုးကား၍ ပြောပြပါသည်။

“ရာမယဏဇာတ်လမ်း ထင်ရှားကျော်ကြားရတဲ့ အဓိကအကြောင်း၊ လူအားလုံးနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ ကိုယ်ကျင့်တရားအမြင်နဲ့ တန်ဖိုးကိုပေးနိုင်လို့ ဖြစ်ပါတယ်။ သည်ဇာတ်လမ်းဟာ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ် ယောက်တည်းနဲ့ ဆိုင်တဲ့ ဇာတ်လမ်းမဟုတ်ဘဲ လူသားအားလုံးနဲ့ဆိုင်တဲ့ ကိုယ်ကျင့်တရား အမြင်ဖြစ်ပါတယ်”

“ဇာတ်လမ်းရဲ့ အနှစ်သာရက မကောင်းမှုကို ကောင်းမှုက အစဉ် အနိုင်ရရှိပုံကို သင်္ကေတပြုထားခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ မျက်မှောက်ခေတ် ကမ္ဘာလူသားများ တွေ့ကြုံဖြေရှင်းနေရတဲ့ နိုင်ငံရေးပြဿနာနဲ့ လူမှုရေး ပြဿနာများအတွက် ရာမမင်းသားရဲ့ ဖြေရှင်းချက်များက သွယ်ဝိုက် သက်ဆိုင်မှု ရှိနေပါတယ်။ နမူနာပုံစံပြ ဖြစ်နေတယ်။ ဒါကြောင့် ရာမဇာတ် လမ်းကို တစ်ကမ္ဘာလုံးက အာရုံစိုက်လာခြင်း ဖြစ်တယ်။ နှစ်သက်ကြခြင်း ဖြစ်တယ်”

ထို့နောက် ဒဂုန်ဦးထွန်းမြင့် ရေးသားသည့် ‘မဟာရာမ’ စာအုပ်မှ ဆရာပါရဂူ၏နိဒါန်းကို ဆရာက ပြောပါသည်။ ‘ရာမယဏသည် အဘယ့် ကြောင့် ဤမျှပြန့်ပွားထွန်းကားနေသနည်း။ လူ့ဘဝ၏ ပြဿနာများကို ဘက်စုံအောင် တင်ပြထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ လင်နှင့်မယား၊ သားနှင့် အမိ၊ မောင်နှင့်နှမတို့၏ ဆက်ဆံရေးကို ဖော်ပြလျက် စံပြအိမ်ထောင်စု တစ်ခု၏သရုပ်ကို ရာမယဏ၌ ဖော်ပြထားသည်။ ရာမယဏ၌ပါသော အခြားအရေးကြီးသည့်အချက်မှာ အင်အားမဲ့သူနှင့် အင်အားရှိသူတို့၏ တိုက်ပွဲဖြစ်သည်။ တရားမဲ့သူနှင့် တရားရှိသူတို့၏တိုက်ပွဲ ဖြစ်သည်။ ဓမ္မ နှင့် အဓမ္မ၏တိုက်ပွဲ ဖြစ်သည်။ မည်မျှအင်အားရှိရှိ၊ မည်မျှဘုန်းအာဏာ ရှိရှိ မတရားမှုကို လက်ကိုင်ထားပါက တစ်နေ့ကျဆုံးရမည် ဟူသည့်

သင်ခန်းစာကို ရာမယဏက ပေးနေသည်။ ရာမယဏသည် လူ့ဘဝ၏ သင်ခန်းစာပင် ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုပါသည်။

ဆက်လက်၍ ဆရာဦးခင်မောင်တင်က “ဇာတ်ကောင်စရိုက်က ဖော်ပြသော လူ့ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အသိတရားများ” ကို ပြောပြပါသည်။ ရာမနှင့် လက္ခဏတို့၏ သတ္တိနှင့်စိတ်ဓာတ်၊ ဒဿဂီရိ၏လောဘနှင့်ဒေါသ၊ သီတာဒေဝီ၏သစ္စာ၊ ဟနုမာန်မျောက်မင်းနှင့် မျောက်စစ်သည်တို့၏ တာဝန် သိမှု အစရှိသည့် ကောင်းမှုစရိုက်နှင့် မကောင်းမှုစရိုက် တို့ကို ဖွဲ့နွဲ့ထားကြောင်း ပြောသည်။ “မကောင်းမှုရှောင်၊ ကောင်းမှုဆောင်၊ ဖြူအောင်စိတ်ကိုထား” ဟူသော စိတ်သဘောထား ဖြစ်ပေသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရားပညာကို ပေးသည်။

ထို့ပြင် အနုပညာရသများဖြစ်သော ချစ်ခင်ဖွယ်၊ ဝမ်းမြောက်ဖွယ်၊ သနားဖွယ် စသည့်ရသ ကိုးပါးကိုလည်း ပေးသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ရာမဇာတ်လမ်းသည် လူ့သဘာဝကို ဖွဲ့နွဲ့ထားသည့် မဟာကဗျာတစ်ပုဒ် ဖြစ်၍ ကမ္ဘာတည်သရွေ့ရှိနေမည့် အနုပညာလက်ရာတစ်ခု ဟု ဆိုပါသည်။

ထို့နောက် ဆရာဦးခင်မောင်ချို (အငြိမ်းစား ဒုတိယပါမောက္ခချုပ်) က စတင် ဆွေးနွေးပါသည်။ အရစ္စတိုတယ်၏ အနုပညာအတွေးအခေါ် ရှုထောင့်မှ ဆွေးနွေးပါသည်။ ဘဝအလွမ်းဇာတ် ကဗျာသဘော (Tragic Poetry) ကပေးသော ခံစားမှုထွက်ပေါက် (Catharsis of Emotion) အကြောင်း ဖြစ်သည်။

ပရိသတ်နှင့် ဇာတ်လိုက်တို့၏ တူညီသည့်ခံစားမှု ဖြစ်သည်။ ပရိသတ်သည် ဇာတ်လိုက်ကို ကိုယ်နှင့် ထပ်တူပြု ခံစားသည်။ ဇာတ်လိုက်၏ ဒုက္ခသည် ကိုယ့်ဒုက္ခဖြစ်သည်။ ဇာတ်လိုက် ရင်ဆိုင်ရသော ပြဿနာသည် ကိုယ့်ပြဿနာ ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံး ဇာတ်လိုက်၏ ဖြေရှင်းချက်

သည် ကိုယ့်ဖြေရှင်းချက်ဖြစ်သည်။ ကိုယ့်ကိုယ်စား ဇာတ်လိုက်က ဒုက္ခခံသည်။ ပြဿနာရင်ဆိုင်သည်။ ဖြေရှင်းပေးသည်။

ဤသို့ဖြင့် ကိုယ့်မှာ ခံစားမှု ထွက်ပေါက်ရသည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်သက်မှုဖြစ်သည်။ ရာမမင်းသားသည် မကောင်းမှုနှင့် ရင်ဆိုင်ရသည်။ မကောင်းမှုနှင့် ပြဿနာဖြစ်သည်။ မကောင်းမှုကို ကောင်းမှုဖြင့် ဖြေရှင်းသည်။ ကိုယ့်ကိုယ်စား ဖြေရှင်းပေးသည်ဟု ခံစားရ၍ နှစ်သက်မှုဖြစ်သည် ဟု ဆိုပါသည်။

ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း၏ တပည့်တစ်ဦး ဖြစ်သော ဦးတင်ရှိန် (စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်) ကလည်း ပါဝင်ဆွေးနွေးပါသည်။ ငယ်စဉ်ကတည်းက ရာမဇာတ်ကို နှစ်သက်ခဲ့သည်။ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားဘဝမှာလည်း ဆရာကြီးက ‘သတ္တိရှိပါ၊ အမှန်တရားဘက်က ရပ်တည်ပါ’ဟု အော်တို ရေးပေးခဲ့ဖူးကြောင်းပြောသည်။ ထို့နောက် ‘ဒဿဂီရိ’ဘက်က ရပ်တည်၍ ရေးသားသော အနုပညာလက်ရာများအကြောင်း ဆွေးနွေးသည်။ ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်းကမူ သူ့ဆိုလိုသော အမှန်တရားဆိုသည်မှာ အခြေအနေ၊ အချိန်အခါအရ အမှန်တရားကိုသာ ဆိုလိုသည်။ အခြေအနေအချိန်အခါကို စဉ်းစားဆင်ခြင်၍ လုပ်ဆောင်သင့်သည်ကို လုပ်ဆောင်သည့်သတ္တိကို ဆိုလိုသည်ဟု ပြောပါသည်။ ဆရာ ဒေါက်တာသိန်းဇံ (နန္ဒာသိန်းဇံ)ကလည်း ဆရာကြီး ဖြေရှင်းချက်ကို ထောက်ခံပြောဆိုပါသည်။ ဗုဒ္ဓစာပေရှိ သမုတိသစ္စာသဘောကို ပြောပါသည်။ အခြေအနေ အချိန်အခါအလျောက် သတ်မှတ်ထားသော အမှန်တရားဖြစ်သည်။ နှိုင်းဆချင့်ချိန်၍ လုပ်ဆောင်ရပ်တည်ကြရသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဆရာဦးသိန်းအောင် (အငြိမ်းစား စာကြည့်တိုက်မှူး)က ငယ်ငယ်က ကြည့်ဖူးသည့် ရွှေဘရပ်ရှင်အကြောင်း ပြောသည်။ ရွှေဘသည် အမှန်တရား သင်္ကေတဖြစ်သည်။ လူကြမ်းများသည် ဆန့်ကျင်ဘက် သင်္ကေတဖြစ်သည်။ မင်းသားရွှေဘကို လူကြမ်းများက နှိပ်စက်သည်။ ရွှေဘရုံးနေလျှင် ပရိသတ်က လက်မခံ၊ ရုပ်ရှင်ပိတ်ကားကို ခံဖြင့်ပေါက်ကြသည်။ “ရွှေဘ မကြာမီ ပြန် နိုင်မည်” ဟု စာတန်း ထိုးပေးရကြောင်း ပြောပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပရိသတ်အများစုသည် ရွှေဘနိုင်စေချင်သည်။ အမှန်တရားကို နိုင်စေ ချင်သည်ဟုဆိုပါသည်။

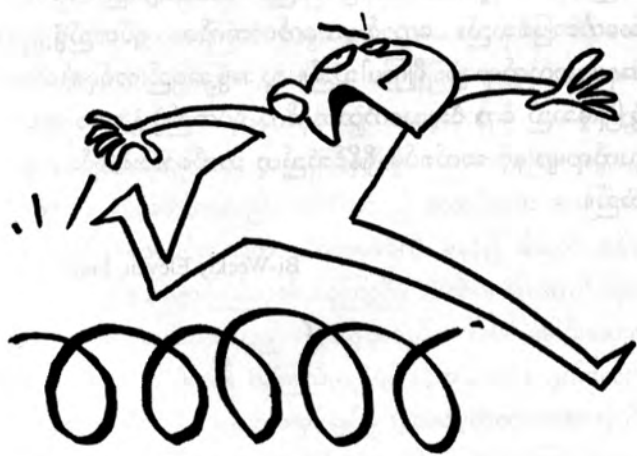
ဦးစိုးဝင်း (အငြိမ်းစား နိုင်ငံခြားရေးဝန်ထမ်း)ကမူ ရာမနှင့်သီတာ တို့၏ ချစ်ခြင်းမေတ္တာအကြောင်း ဆွေးနွေးသည်။ ယောက်ျားနှင့် မိန်းမ၏ ချစ်ခြင်းတွင် သံသယဖြစ်ခြင်း၊ ဝန်တိုခြင်း၊ သစ္စာရှိခြင်း စသည့် သဘောကို ပြောသည်။ သီတာဒေဝီ မီးပုံထဲခုန်ချ၍ သစ္စာဆိုသည့် အခန်းသည် ချစ်ခြင်းမေတ္တာ၊ ဝန်တိုခြင်းနှင့် သစ္စာရှိခြင်းတို့၏ သင်္ကေတအဖြစ် ဆွေးနွေး ကြပါသည်။ ကျွန်တော်ကလည်း ဖတ်ခဲ့ဖူးသည့် စာအုပ်ထဲက အကြောင်း ပြောပါသည်။ ရာမမင်းသားက သီတာဒေဝီကို မယုံ၍ မီးပုံထဲ ခုန်ချ စေသည်မဟုတ်။ အများပြည်သူ၏ ယုံကြည်မှု (Public Trust) ကို ရစေ ရန်ဖြစ်သည်။ ရာမမင်းသားသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ ခေါင်းဆောင် ဖြစ်သည်။ အများပြည်သူ၏ ယုံကြည်မှုရရှိရန် လိုအပ်သည်။ မျက်မှောက် ခေတ်တွင်လည်း ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်မှု (good governance) ဖန်တီး လိုသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွက် အများပြည်သူ၏ ယုံကြည်မှုသည် အရေးကြီးသည်ဟု ရေးသားထားကြောင်း ပြောပြပါသည်။ ဆရာကြီး ကလည်း ရှုထောင့်တစ်ခုတည်းမှ စဉ်းစားခြင်းထက် ရှုထောင့်ပေါင်းစုံမှ

စဉ်းစားသင့်ကြောင်း ပြောပါသည်။ ခုလို ရှုထောင့်အသီးသီးက ဆွေးနွေးကြတာ ကျေးဇူးတင်ကြောင်းပြော၍ စကားဝိုင်းကို နိဂုံးချုပ်ခဲ့ပါသည်။

မဟာကဗျာအတွေးများဖြင့် ဘတ်စ်ကားစီး၍ အိမ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ကောင်းမှုနှင့် မကောင်းမှုသည် ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ၏ ဝေါဟာရများဖြစ်သည်။ အနုပညာဆိုင်ရာ ဝေါဟာရမဟုတ်။ သို့သော် အနုပညာလက်ရာအချို့သည် လူ့သဘာဝစရိုက်လက္ခဏာကို သင်္ကေတပြုဖွဲ့နွဲ့တတ်သည်။ ထိုအခါ အနုပညာနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရား ဆက်စပ်မှုရှိလာသည်။ အနုပညာနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း ဆက်စပ်မှုရှိလာသည်။ ရာမယဏမဟာကဗျာ၌ရာမသည် ကောင်းမှု၏သင်္ကေတဖြစ်သည်။ ဒဿဂီရိသည် မကောင်းမှုသင်္ကေတဖြစ်သည်။ ကောင်းမှုသင်္ကေတဘက်က ရပ်တည်ဖွဲ့နွဲ့သော အနုပညာလက်ရာများ ရှိကြပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် ကောင်းမှုသင်္ကေတဘက်က ရပ်တည်ဖွဲ့နွဲ့သော အနုပညာလက်ရာများနှင့် ဆက်စပ်မှု ရှိနိုင်သည်ဟု ဘတ်စ်ကားစီးရင်း တွေးမိပါသည်။

Bi-Weekly Eleven, June 12, 2008.

?

အဓိပတိလမ်းအဝင်

အဓိပတိလမ်းထဲဝင်လိုက်သည်နှင့် လုံခြုံနွေးထွေးမှု ခံစားရသည်။ အဓိပတိလမ်းရှိသော ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်က စတင်ရောက်ခဲ့သည်။ နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်နွေးထွေးမှုကို ယနေ့တိုင် ရနေဆဲ ခံစားရသည်။ ပညာ၏လုံခြုံနွေးထွေးမှုဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၏ တံဆိပ်တွင် ‘ပညာနှင့်တူသော မိတ်ဆွေမရှိ’ဟု ရေးထားသည် မဟုတ်ပါလော။ မှန်ပါသည်။ ပညာနှင့်တူသော မိတ်ဆွေ၏ နွေးထွေးမှု ဖြစ်ပါသည်။

ဘွဲ့နှင့်သဘင်ကို မျက်နှာမူ၍ လမ်းလျှောက်သည်။ နေပူသက်သာရာ ညာဘက်ပလက်ဖောင်းပေါ်က လျှောက်သည်။ သစ်ပင်ကြီးများ နာဂစ် မုန်တိုင်းကြောင့် လဲပြိုကွယ်ပျောက်ခဲ့ကြပြီ။ အရိပ်များ သိပ်မရှိတော့။ ဇန်နဝါရီလ ဆောင်ဦးနံနက်ခင်း ကိုးနာရီခွဲအချိန်မှာပင် နေပူစပြုနေပြီ။

“ဥသြ...ဥသြ... ဥသြ” ဥသြငှက်သံ ရုတ်တရက် ကြားလိုက်ရသည်။ မမျှော်လင့်ဘဲ ကြားရသဖြင့် အံ့သြသည်။ ပြီးတော့ ဝမ်းသာမိသည်။

ရန်ကုန်မှာ ဥဩသံကြားရနိုင်တဲ့ နေရာဆိုတာ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် နယ်မြေပဲ ရှိသည်ဟု နှစ်ပေါင်းများစွာကပင် သိမှတ်ထားခဲ့သည်။ နာဂစ်မုန်တိုင်းကြောင့် ဥဩတွေမလာကြတော့ဘူး ပြောစရာမလို ဟု တွေးကာ ကြည့်နူးမိသည်။ သို့ပေမဲ့ ဥဩတွန်သံကာလ စောနေသလား တွေးမိပြန်သည်။ နွေဦးမရောက်သေးဘူး။ ဥဩတွေ မျက်စိလည်သွားပြီလား။ ဆောင်းလလယ်က နွေဦးနဲ့တူနေပြီလား၊ ဟိုတုန်းကလည်း ‘ရန်ကုန်ဆောင်း’ ဆိုတာ သိပ်ပြီးချမ်းအေးတာ မဟုတ်ပဲလေဟု တွေးနေမိသည်။

ခဏအကြာမှာ ဥဩသံပျောက်သွားသည်။ သို့သော် အတွေးက မပျောက်၊ မနေ့ကအကြောင်း စဉ်းစားသည်။ မနေ့က ဆရာနန္ဒာသိန်းဇံ စကားဝိုင်း တက်ရောက်နားထောင်ခဲ့သည်။ ကန်တော်ကြီး Western park royal တွင်ဖြစ်သည်။ eternal ‘ထာဝရ’ ကုမ္ပဏီဒါရိုက်တာ ကိုလတ်က ‘စပွန်ဆာ’ လုပ်သည်။ ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း (ဒဿန) နှင့် သူ၏တပည့်အချို့ ပါဝင်ဆွေးနွေးကြသည်။ ရှေးဦးစွာ ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်းက လောဘ၏အဓိပ္ပာယ်ဆွေးနွေးဖို့ အဆိုပြုသည်။

လောဘ၏ အဓိပ္ပာယ်သည် လိုချင်မှုဖြစ်သည်။ ဆန္ဒ၏အဓိပ္ပာယ်လည်း လိုချင်မှုဖြစ်သည်။ လောဘသည် အကုသိုလ်စိတ်သတ္တိတစ်မျိုး (စေတသိက်)ဖြစ်သည်။ ဆန္ဒသည် ကုသိုလ်လည်းဖြစ်နိုင်သည်။ အကုသိုလ်လည်းဖြစ်နိုင်သည်။ ဆန္ဒ၏ထူးခြားချက်မှာ ‘အဓိပတိ’ဖြစ်နိုင်သည်။ လောဘက အဓိပတိမဖြစ်နိုင် ဟု ဆရာနန္ဒာသိန်းဇံက ဆိုသည်။ မှန်ပါသည်။ ‘အဓိပတိ’ဆိုသည်မှာ မည်သည့်အလုပ်ကိုမဆို လုပ်ဆောင်ရာတွင် အောင်မြင်ပြီးပြည့်စုံမှုကို ဖြစ်စေသည့်စွမ်းအင် ဖြစ်သည်။ ခေါင်းဆောင်မှုစွမ်းအင်ဖြစ်သည်။ အကြီးအမှူးစွမ်းအင်ဖြစ်သည်ဟု အဓိပတိလမ်းပေါ်

လျှောက်ရင်း တွေးမိနေပါသည်။ ‘လောဘ’သည် အဓိပတိ မဖြစ်နိုင်၍ အောင်မြင်ပြီးပြည့်စုံသော ဘဝကို ဖန်တီးမပေးနိုင်ဟု ဆိုရပေမည်။

ဗုဒ္ဓစာပေ၌ အဓိပတိလေးပါးရှိသည်။ ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ ဝိမံသ(ပညာ) နှင့် စိတ္တတို့ဖြစ်သည်။ ယင်းအဓိပတိလေးပါးတို့သည် အောင်မြင်ပြီးပြည့်စုံမှုကို ဖြစ်စေသော စိတ်ခွန်အားသတ္တိများဖြစ်သည်။ ဆန္ဒပြင်းထန်သူသည် ‘ဆန္ဒာဓိပတိ’ဖြင့် အောင်မြင်မှု၊ ကြီးပွားမှုကို ဖြစ်စေသည်။ ထို့အတူ ဝီရိယ ထက်သန်သူ၊ ပညာအားကြီးသူ၊ စိတ်ဓာတ်ခိုင်မြဲသူတို့သည် မည်သည့်လုပ်ငန်းကိုမဆို အောင်မြင်ကြီးပွားအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ပေမည်။ လောဘပြင်းထန်သူ၊ လောဘအားကြီးသူသည် မည်သည့်လုပ်ငန်းကိုမဆို ပျက်စီးကျဆုံးစေမည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

အဓိပတိ လမ်းပေါ်လျှောက်ရင်း အဓိပတိ စွမ်းအားကို ဆက်ပြီး စဉ်းစားနေမိပါသည်။ မနေ့က ၄-၁-၂၀၀၉ လွတ်လပ်ရေးနေ့ ဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းခဲ့သော ခေါင်းဆောင်များ၏ဆန္ဒသည် ပြင်းထန်သော ဆန္ဒာဓိပတိသာ ဖြစ်ပေမည်။

ဆရာနန္ဒာသိန်းဇံက ဆွေးနွေးပွဲတွင် ဆက်ပြောသည်မှာ လောဘ အဓိပ္ပာယ်တစ်ခုဖြစ်သော စွဲလမ်းတပ်မက်မှု၊ ငြိကပ်တွယ်တာမှုအကြောင်း ဖြစ်သည်။ ဆရာကဇာတ်လမ်းလေးတစ်ခု ပြောပြသည်။ သူဌေးတစ်ဦးတွင် သားနှစ်ယောက်ရှိသည်။ တစ်ယောက်က နိုင်ငံခြား ရောက်နေသည်။ တစ်ယောက်က သူဌေးနှင့်အတူ နေသည်။ တိုက်အိမ်နှင့်ကား ရှိသည်။ အတူနေသားက သူဌေးသေလျှင် တိုက်နှင့်ကား အမွေရမည်ဟု မျှော်လင့်သည်။ တိုက်ကို ဂရုစိုက်ထိန်းသိမ်းသည်။ ကားကို တယုတယ ရှိသည်။ သို့သော် တစ်နေ့တွင် မမျှော်လင့်ဘဲ အဖြစ်မှန် သိရသည်။ အတူနေ

သားသည် သားအရင်းမဟုတ်။ တိုက်နဲ့ကားကို နိုင်ငံခြားရောက်နေသူ သားအရင်းအား ပေးမည်ဟု သေတမ်းစာ ရေးထားသည်ကို သိရသည်။ ထိုသို့သိပြီးနောက် အတူနေသားသည် တိုက်နှင့်ကားကို ဂရုမစိုက်တော့။ တယုတယ မရှိတော့။ မစွဲလမ်းတော့။ မငြိတွယ်တော့ဟု ဆိုကာ လောဘ၏ အဓိပ္ပာယ်သည် ငြိကပ်မှုဟု ရှင်းပြသည်။

ထို့နောက် လောဘ၏အခြားအဓိပ္ပာယ်မှာ ထင်မှတ်မှားမှုဟု ဆိုပါသည်။ စွဲလမ်းမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ထင်မှတ်မှားမှုဖြစ်သည်။ မှောင်ရီ ဝိုးတဝါးကာလ၌ ကြိုးခွေကို မြွေဟု ထင်မှတ်မှားမှုသဘော ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကြိုးခွေကို ကြိုးခွေဟု မှတ်ယူခြင်းသည်ပင် ပုံသဏ္ဍာန်ပညတ်သဘော ဖြစ်၍ အစစ်အမှန် မဟုတ်သေးဟု ဆိုသည်။ မိမိကိုယ်ကို မိမိခန္ဓာငါးပါး အဖွဲ့အစည်းဟု အစစ်အမှန် မမြင်နိုင်ဘဲ 'သက္ကာယ'သဘောဖြင့် စွဲလမ်း တပ်မက်နေတတ်ကြောင်း ပြောသည်။ ဆရာကြီးဒေါက်တာ ခင်မောင်ဝင်း ကလည်း အတ္တကို ဗဟိုပြုသောအပြုအမူသည် လောဘဖြစ်သည်။ 'အနတ္တ' ကို ဗဟိုပြု၍ အများအကျိုးဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် မိမိရှာဖွေပိုင်ဆိုင်ထားသော ဥစ္စာဓနကို မျှဝေသုံးစွဲသင့်သည် ဟု ဆိုပါသည်။

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင် တစ်ဦးကမူ အမြတ်ရလိုမှုသည် လောဘဖြစ်သည်။ လောဘဖြင့် စီးပွားရှာသည်။ စွန့်စားမှုဖြင့် စီးပွားရှာသည်ဟု ဆိုပြန်ပါသည်။ ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်းက နိုင်ငံတကာတွင် ချမ်းသာကြွယ်ဝနေကြသူတို့မှာ စွန့်စားတီထွင်မှု၊ ဇွဲလုံ့လရှိမှု၊ ကြိုးစားအားထုတ်မှု၊ စဉ်းစားဉာဏ်ပညာရှိမှုများဖြင့် လုပ်ဆောင်ကြခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

ကျွန်တော်ကလည်း ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း၏ မိန့်ဆို

ချက်ကို ထောက်ခံပါသည်။ ဆရာနန္ဒာသိန်းဇံဆွေးနွေးပွဲအစပိုင်းက ပြောခဲ့သော ဆိုကရေးတီ၏ ‘သတ္တိ’အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပုံကို သတိရမိသည်။ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးနှင့် အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးတွင် ဦးဆောင်ပါဝင်နေရသူတို့၏ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရသည့် သတ္တိက အရေးကြီးသည်။ “သတ္တိဆိုသည်မှာ အခြေအနေအချိန်အခါကို ပညာဖြင့် ချင့်ချိန်၍ လုပ်ဆောင်သင့်သည်ကို ‘မလျှော့တမ်း’ လုပ်ဆောင်ခြင်း”ဟု ဆိုပါသည်။

မှန်ပါသည်။ စွန့်စားသော ဇွဲ၊ လုံ့လ၊ သတ္တိ၊ ပညာတို့ဖြင့် လုပ်ငန်းတစ်ခုကို လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် လောဘမဖြစ်နိုင်ပါ။ ပြင်းထန်သောဆန္ဒသာဖြစ်ပါမည်။ ဆရာနန္ဒာသိန်းဇံက ပညာနှင့် ယှဉ်တွဲသော ဆန္ဒဟု ဆိုပါသည်။ မှန်ပါသည်။ ပညာယှဉ်တွဲသော ဆန္ဒသည် ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသော ဘဝပန်းတိုင်ကို ဦးတည်နေပါမည်။ အချို့ပြောလေ့ရှိသော ‘လောဘရှိသူက စီးပွားရှာသည်။ လောဘမရှိသူက စီးပွားမရှာ’ဟု ဆိုခြင်းမှာ စကားလုံး အသုံးအနှုန်းမှားယွင်းမှုသာ ဖြစ်ပါသည်။ လောဘသည် ပုထုဇဉ်တိုင်း ဖြစ်တတ် ရှိတတ်ကြပါသည်။ စီးပွားရှာသည်ဖြစ်စေ၊ မရှာသည်ဖြစ်စေ လောဘ ‘ရှိကြ’ ဖြစ်ကြပါသည်။

အဓိပတိ လမ်းပေါ်လျှောက်ရင်း ရှေးပညာရှင်များအား အဓိပတိ လမ်းအမည်နာမပေးခဲ့ပုံကို ကျေးဇူးတင်မိသည်။ ကြည်ညိုမိသည်။ ထိုစဉ်ဘွဲ့နှင့်သဘင်ခန်းမထဲမှ ဘွဲ့ရမောင်မယ်များ ထွက်လာကြသည်ကို မြင်တွေ့ရသည်။ သူတို့ အဓိပတိလမ်းပေါ် လျှောက်လာကြသည်။ ပြုံးရွှင်ရယ်မောသံများကြားရသည်။ အဓိပတိလမ်းမှတစ်ဆင့် ဘဝခရီးကို လျှောက်ကြမည့် အနာဂတ်မျိုးဆက်သစ်များဟု တွေးပါသည်။ တစ်ဦးချင်း၊ တစ်ဦးချင်းသည် အဓိပတိဆန္ဒ၊ အဓိပတိဝီရိယ၊ အဓိပတိပညာ၊ အဓိပတိ

စိတ်ဓာတ်များဖြင့် မိမိလူ့အဖွဲ့အစည်း တိုးတက်အောင်မြင်ရန် မိမိ၌ တာဝန်ရှိသည်ဟူသော ခံယူချက်ဖြင့် အပြုအမူများကို ပြုမူသင့်ကြသည်ဟု လည်း တွေးမိပါသည်။ ထိုသို့ 'အဓိပတိစိတ်ထား'ဖြင့် ပြုမူသော အပြုအမူသည် အောင်မြင်တိုးတက်မှုကို ရှေးရှုနေသည့် ကိုယ်ကျင့်တရား အပြုအမူ (ethical behaviour) ဖြစ်သည်ဟုလည်း ယူဆမိပါသည်။ 'အဓိပတိသတ္တိ'ဖြင့် ဆုံးဖြတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်သည်လည်း ခိုင်မာသော ကိုယ်ကျင့်တရား ဆုံးဖြတ်ချက် (ethical decision) ဖြစ်မည်ဟု ယူဆမိပါသည်။

?

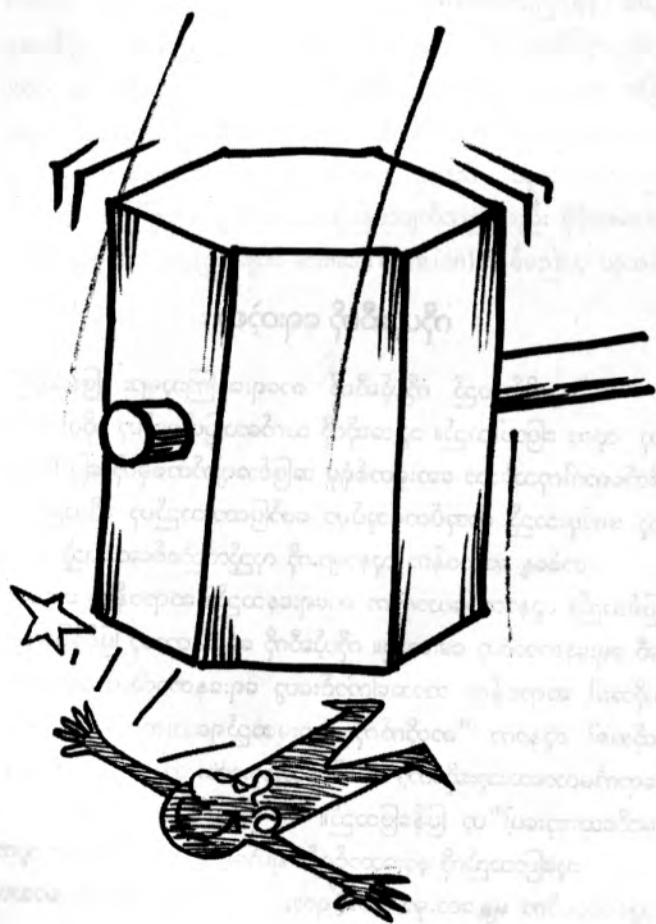

ကိုယ့်ဆီကို ရေးတဲ့စာ

“လူတိုင်းသည် ကိုယ့်ဆီကို စာရေးနေကြသူများ ဖြစ်သည်” ဟု သူက ပြောပါသည်။ သူ့အဆိုကို သက်သေပြပါမည်ဟု ဆိုပါသည်။ စိတ်ရောဂါကုသသော ဆေးရုံတစ်ရုံမှ အဖြစ်အပျက်တစ်ခုကို ပြောသည်။ သူ ဖတ်ဖူးသည့် စာအုပ်တစ်အုပ်မှာ ဖော်ပြထားသည်ဟု ဆိုသည်။

တစ်နေ့ ဆရာဝန်က လူနာများကို လှည့်လည်စစ်ဆေးသည့် အချိန် ဖြစ်သည်။ လူနာတစ်ယောက်က စာရေးနေသည်။ ဆရာဝန်က ဘယ်သူ ဆီ ရေးနေတာလဲဟု မေးသည်။ ကိုယ့်ဆီကို ရေးနေတာဟု ပြန်ဖြေသည်။ ထိုအခါ ဆရာဝန်က ဘာအကြောင်းတွေ ရေးနေတာလဲဟု မေးသည်။ ထိုအခါ လူနာက “စာတိုက်ကို သွားမထည့်ရသေးဘူး။ စာကလည်း ရောက်မလာသေးဘူးဆိုတော့ မဖတ်ရသေးဘူးလေ၊ ဘာတွေ ရေးထားမှန်း မသိသေးဘူးပေါ့” ဟု ပြန်ဖြေသည်။

သူပြောသည်ကို နားထောင်ရင်း ရယ်မောမိသည်။ ပြီးတော့ သူက သူငယ်ငယ်က မန္တလေးမှာ ဖတ်ခဲ့ရသည့် ကဗျာတစ်ပုဒ်ထဲက စာသား

ကို ပြောသည်။ ကဗျာဆရာ နေမင်းပိုင်စိုး(ပိုင်စိုးဝေ)၏ ‘နေရောင်ခြည် နှင့် တွေ့ဆုံခြင်း’ကဗျာစာအုပ်မှ စာသားဟု ဆိုပါသည်။ ‘နာကျင်စွာ ပျော်ရွှင်’ စကားလုံး ဖြစ်သည်။ သူငယ်စဉ်က ထိုစကားလုံးကို ခံစား မှုဖြင့် နှစ်သက်နားလည်ခဲ့သော်လည်း စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုဖြင့် နားမလည် ခဲ့ဟုဆိုသည်။ အသက်အရွယ် အတွေ့အကြုံအရ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုဖြင့် တဖြည်းဖြည်းနှင့်သာ နားလည်ခဲ့ရသည်ဟု ဆိုသည်။

သူက ဆက်ပြောသည်။ လူတိုင်းလူတိုင်း နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ကိုယ်နှင့် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ ဆောင်ရွက်နေကြရသည်။ အလုပ်များသည် ဖြစ်စေ၊ အလုပ်နည်းသည်ဖြစ်စေ၊ တာဝန်ကြီးသည်ဖြစ်စေ၊ တာဝန်မကြီး သည်ဖြစ်စေ မိမိနှင့်ဆိုင်ရာ ကိစ္စများ ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်နေကြသည်။ အနှစ်ချုပ်ဆိုရပါလျှင် လူတိုင်းသည် ကိုယ်ကာယနှင့် ပတ်သက်သော အပြုအမူ (ကာယကံ)၊ နှုတ်စကားနှင့် ပတ်သက်သော အပြုအမူ (ဝစီကံ) နှင့် စိတ်နှင့်ပတ်သက်သော စဉ်းစားမှု၊ ခံစားမှု၊ ကြံစည်မှု (မနောကံ)များ ဆောင်ရွက်နေကြသည်။

ထိုသို့ ပြုမူနေသော ‘ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ’ ကံသုံးပါးသည် ကိုယ့်ဆီကို စာရေးနေခြင်းနှင့် တူသည်ဟု သူကဆိုသည်။ ကိုယ်ပြုသော အချို့အပြုအမူများ၏ ရလဒ်အကျိုးတရားသည် ချက်ချင်း မသိနိုင်၊ မရနိုင် သည့် အခြေအနေများ ကြုံတွေ့နိုင်သည်။ ထိုအခါ ‘စာရောက်မလာသေး၍ မသိသေးဘူး’ဆိုသည့် စကားနှင့် တူသည်ဟု သူက ဆိုသည်။ အကျိုး ရလဒ်ကောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ မကောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်သော အပြုအမူများဖြစ်၍ ကိုယ့်မှာသာ တာဝန်ရှိသည်ဟု ခံယူရသည်။ သို့ဖြစ်၍ လူသားသည် အပြုအမူတို့ ဆောင်ရွက်သည့်အခါ ‘နှစ်သက်မှု’လည်း

ရှိနိုင်သည်။ ‘သောက’လည်း ရှိနိုင်သည်။ ‘နာကျင်ပျော်ရွှင်မှု’လည်း ရှိနိုင်သည်ဟု သူက ဆိုပါသည်။

အနောက်တိုင်းဒဿန ပညာရှင်တို့က ‘ကောင်းသောအပြုအမူ၊ မှန်သောအပြုအမူ’နှင့် ‘ကောင်းသောအကျိုးရလဒ်’ ခွဲခြားစဉ်းစားတတ်ပုံကို သူက ပြောပြသည်။ အပြုအမူကိုသာ အဓိကထားပြီး အကျိုးရလဒ်ကို အဓိကမထားသူတို့က အကျိုးရလဒ် ကောင်းသည်၊ မကောင်းသည်ကို ပဓာနမထားဘဲ အပြုအမူကောင်းဖို့သာ ပဓာနဟု ဆိုသည်။ တစ်ဖန် အကျိုးရလဒ်ကို အဓိကထားသူတို့ကမူ အကျိုးရလဒ်ကောင်းမှသာလျှင် အပြုအမူကောင်းသည်ဟု ဆုံးဖြတ်သည်။ အကျိုးရလဒ်မကောင်းပါက အပြုအမူမကောင်းဟု ဆုံးဖြတ်ကြပါသည်။ အပြုအမူများကို ‘စိတ်ကောင်းစေတနာကောင်း အခြေခံမှုထား၍ လုပ်သင့်သည်ဟု ဂျာမန် ဒဿန ပညာရှင် ‘ကန့်’က မိန့်ဆိုခဲ့သည်။ ထို့အတူ အခြေခံမှုကို အဓိကထားသော တရုတ်ဒဿနပညာရှင် ‘ကွန်ဖြူးရှပ်’ ကလည်း အပြုအမူများကို ‘လူသားစိတ်ထား’အခြေခံမှုဖြင့် လုပ်သင့်သည်ဟု ဆိုသည်။

မြန်မာဒဿန၌မူ ‘ကောင်းမှု’နှင့် ‘ကောင်းကျိုး’ကို ဆက်စပ်စဉ်းစားတွေးခေါ်သည်ဟု သူက ဆိုသည်။ ဗုဒ္ဓဒဿနရှိ ကြောင်းကျိုးတရားကို အခြေပြုစဉ်းစားတွေးခေါ်မှုဟု ဆိုသည်။ ‘ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ’၏ ‘ကောင်းမှု မြတ်နိုး၊ ကောင်းအောင်ကြိုး၍၊ ကောင်းကျိုးကိုယ်၌ တည်စေမင်း’၊ ဆုံးမစာလင်္ကာကို ရွတ်ပြသည်။ ကောင်းသော အပြုအမူကို မြတ်နိုးရမည်၊ ကြိုးစားလုပ်ဆောင်ရမည်။ ထိုအခါ ကောင်းကျိုးခံစားရမည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။ အချို့ကလည်း ‘စေတနာကောင်းရင် ကံကောင်းတယ်’ ကောင်းကျိုး

ခံစားရတယ်ဟု ဆိုကြသည်။ အချို့ကလည်း စေတနာကောင်းနဲ့ လုပ်ပေမယ့် အကျိုးပေးက မကောင်းဟုလည်း ဆိုကြသည်။ အချို့ကလည်းအကျိုးရလဒ်ဆိုသည်မှာ ခုရေတွင်းတူး ခုရေကြည်သောက်ချင်၍ မရဟု ဆိုသည်။

သိပ္ပံပညာရှင် နယူတန်၏ နိယာမအရ ‘သက်ရောက်မှုတိုင်းတွင် တူညီသောတန်ပြန်သက်ရောက်မှု ရှိသည်’ဟု ဆိုသည်။ ရူပဗေဒရှုထောင့်မှ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုအားများဖြင့် သက်သေပြနိုင်သည်။ မြန်မာမှု၌ ‘တူသောအကျိုးပေးသည်’ဟု ဆိုသည်။ ဓမ္မပဒ အစရှိသည့် ပုံဝတ္ထုများဖြင့် သက်သေပြလေ့ ရှိကြပါသည်ဟု သူကဆိုသည်။

နိဂုံးချုပ်ရလျှင် လူတိုင်း ကိုယ့်ဆီကို စာရေးနေကြသူများ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ အချို့က ကိုယ်ရေးနေသည့်စာကို ဘာရေးနေသည်ဟု သိသည်။ အချို့ကမူ မသိ။ စာတိုက်ကို သွားမထည့်ရသေးဘူး။ စာကလည်း ရောက်မလာသေးဘူး။ ဘာတွေ ရေးထားမှန်း မသိသေးဘူးဟု ဆိုပေမည် ဟုပြောလျက် သူ့စကားကို အဆုံးသတ်ပြီးထွက်ခွာသွားပါသည်။ ‘ကိုယ့်ဆီကို ရေးတဲ့စာ’ စာတိုက်သွားထည့်မလို့လားဟု သူ့ကို လှမ်းမေးတော့ ပြုံးနေပါသည်။

Popular Journal June 16, 2009.

ကိုယ်ကျင့်တရားပညာနှင့် ဒဿနိကဗေဒ

ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ (Ethics) သည် ဒဿနိကဗေဒ (Philosophy) ၏ လေ့လာရာ နယ်ပယ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ (Ethics) သည် ဂရိဝေါဟာရ(ethos)မှ ဆင်းသက်သည်။ ဓလေ့စရိုက်လက္ခဏာ (custom, character) ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထို့အတူ (moral) ကိုယ်ကျင့်တရား ဝေါဟာရသည် လက်တင်ဝေါဟာရမှ ဆင်းသက်သည်။ ဓလေ့သို့မဟုတ် ဘဝလမ်းညွှန်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ဝေါဟာရအဓိပ္ပာယ်အရ moralနှင့် ethics ဆင်တူသော်လည်း ပညာရပ်သဘာဝမတူပါ။ moral သည် အပြုအမူစည်းမျဉ်းများ moral rules and codes ချမှတ်ထားခြင်း သဘောဖြစ်သည်။ ethicsသည် ယင်းအပြုအမူစည်းမျဉ်းများကို တန်ဖိုးဖြတ်သည့် နှုန်းစံချမှတ်လေ့လာသည့်ပညာ ဖြစ်ပါသည်။ moral နှင့် moralityသည် ကိုယ်ကျင့်တရားဟု သုံးနှုန်း၍ ethics ကို ကိုယ်ကျင့်တရားပညာဟု သုံးနှုန်းပါသည်။

ဆရာကြီးဦးဟုတ်စိန်၏ ‘အများသုံးမြန်မာ၊ အင်္ဂလိပ်၊ ပါဠိ အဘိဓာန်တွင် ‘သီလ’ကို Virtue ethical conduct moralityဟု ဖွင့်ဆို

ပါသည်။ သီလအကျင့်ကို practice of morality ဟုဖွင့်ဆိုပါသည်။ သီလအချင့်ကို practice of morality ဟုဖွင့်ဆိုပါသည်။ မြန်မာမှု ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ၌ ငါးပါးသီလသည် လိုက်နာကျင့်သုံးရန် စည်းမျဉ်း moral rules ဖြစ်ပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့် ငါးပါးသီလ ကျင့်သုံးသင့်သည်ကို နှုန်းစံချမှတ်လေ့လာသော ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ ethics ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ principle of reciprocity အပြန်အလှန်ကြောင်းကျိုး စည်းမျဉ်းနှုန်းစံ သို့မဟုတ် အပြန်အလှန် စာနာထောက်ထားမှု နှုန်းစံအရ ငါးပါးသီလကို လိုက်နာသင့်သည်ဟု ဆိုပါက ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ ဖြစ်သည်ဟု ပါမောက္ခဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း(ဒဿနဗေဒ)က မိန့်ဆိုပါသည်။ ထို့ပြင် ဗုဒ္ဓဒဿနအခြေခံဖြစ်သော ကံ၊ ကံ၏အကျိုး၊ မှန်ကန်စွာ နားလည်ခြင်း စည်းမျဉ်းနှုန်းစံအရ ငါးပါးသီလကို စောင့်ထိန်းသင့်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဒဿနိကဗေဒ၏ ဝေါဟာရအဓိပ္ပာယ်မှာ ဉာဏ်ပညာကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်း (love of wisdom) နှင့် အမှန်တရားကိုသိမြင်ခြင်း (vision of truth) ဖြစ်ပါသည်။ ဒဿနပညာရှင် အသီးသီးကလည်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ကြသည်။ အချို့က 'လောကအမြင်'ဟု ဆိုသည်။ အချို့က 'ဘဝလမ်းညွှန်'ဟုဆိုပါသည်။ အစစ်အမှန်အရှိတရား (Being and Reality) နှင့် အသိပညာ (Knowledge) ကို လေ့လာသည့် ရှိမှုဗေဒ Ontology နှင့်သိမှုဗေဒ Epistemology တို့သည် ဒဿနိကဗေဒ၏ လေ့လာမှုနယ်ပယ်များ ဖြစ်ကြသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်နည်းပညာကို လေ့လာသည့် ယုတ္တိဗေဒ (Logic) သည်လည်း ဒဿနိကဗေဒ၏ လေ့လာမှုနယ်ပယ် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် တန်ဖိုးဖြတ်ပညာ (Axiology) လည်း ရှိပါသည်။ ယင်းနယ်ပယ်တွင်

ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ ပဝင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ethics ကို moral philosophy ဟုလည်း ခေါ်ဆိုပါသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရား ဒဿန ဖြစ်ပါသည်။

ထို့အတူ ပညာရပ်အသီးသီးကို ဒဿနိကဗေဒရှုထောင့်မှ နှုန်းစံချမှတ် တန်ဖိုးဖြတ်လေ့လာခြင်းလည်း ရှိပါသည်။ ဥပမာ - နိုင်ငံရေးပညာကို လေ့လာပါက နိုင်ငံရေးဒဿန (Political Philosophy) ဖြစ်သည်။ သိပ္ပံပညာကို လေ့လာပါက သိပ္ပံဒဿန (Philosophy of Science) ဖြစ်သည်။ သမိုင်းပညာကို လေ့လာပါက (Philosophy of History) ဖြစ်သည်။ အနုပညာလေ့လာပါက အနုပညာဒဿန (Philosophy of Art)၊ သို့မဟုတ် ရသပညာ (Aesthetics) ဖြစ်ပါသည်။

ကိုယ်ကျင့်တရားပညာဆိုသည်မှာ လူတို့၏ အပြုအမူကို နှုန်းစံချမှတ်တန်ဖိုးဖြတ်လေ့လာသည့် ပညာရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရား ပြဿနာများကို လေ့လာသည့် ပညာရပ်ဟုလည်း ဆိုပါသည်။ လုပ်သင့်သည်ကို လေ့လာသောဘာသာရပ် (a study of ought) ဟုလည်း ဆိုကြပါသည်။ ပညာရပ်တစ်ခုကို လေ့လာရာတွင် လက်တွေ့ဥပမာ (case study) လေ့လာနည်းကိုလည်း အသုံးပြုကြပါသည်။ ဖြစ်စဉ်တစ်ခု တင်ပြပါသည်။ ကျွန်တော်နှင့် ကျွန်တော်၏သားအကြောင်း ဖြစ်ပါသည်။ သားဖြစ်သူ ဆယ်နှစ်သားအရွယ် ပဉ္စမတန်းကျောင်းသား ဘဝအချိန်က ဖြစ်သည်။ တစ်နေ့တွင် အိမ်နီးချင်းတစ်ဦးက လက်ဆောင်ပေးသော ဓမ္မဒါနစာရွက်တစ်ရွက်ကို သားက ယူလာသည်။ သားကစာကိုဖတ်ပြီး ကျွန်တော့်ကို ပြောသည်။ “ဖေဖေဒီနေ့ကစပြီး သားကို ဆုံးမစရာမလိုတော့ဘူး၊ သားလည်း သားကိုသားဆုံးမမယ်။ ဖေဖေလည်း ဖေဖေကို

ဖေဖေဆုံးမပါ” ကျွန်တော်က ဘာကြောင့်လဲဟု မေးရာ “ဒီမှာ ရေးထား
တယ်။ မိမိကိုယ်ကို မိမိဆုံးမခြင်းသည် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်တဲ့။
မင်းကွန်းဆရာတော်ဘုရားရဲ့ ဆုံးမစာ” ဟုပြောပါသည်။

မှန်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓစာပေ၌ ‘အတ္တသမ္မာပဏိဓိ’ မိမိကိုယ်ကိုကောင်းစွာ
ထားခြင်း မင်္ဂလာတရားရှိသည်။ မိမိကိုယ်ကို ကောင်းစွာ ဆုံးမတတ်ခြင်းဟု
ဆိုနိုင်သည်။ သားကို နားလည်အောင် ဘယ်လိုပြောရမလဲ စဉ်းစားသည်။
ကိုယ့်ထက်အသက်ကြီးသူ၊ အတွေ့အကြုံများသူ၊ ပညာတတ်သူတို့ရဲ့ ဆုံးမ
စကားကို နားထောင်ပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဆုံးမနိုင်ကြောင်း ပြောပြရပါ
သည်။ ဖခင်တစ်ယောက်အနေဖြင့်လည်း သားသမီးကို ဆုံးမရမည့်တာဝန်
ရှိတယ်လို့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဆုံးမရကြောင်း ပြောရပါသည်။ သားသမီးများ
အနေနဲ့လည်း မိဘရဲ့ကောင်းမွန်တဲ့ လမ်းညွှန်စကားဆုံးမမှုကို လိုက်နာ
ကျင့်သုံးရမယ့် တာဝန်ရှိတယ်လို့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ကို ဆုံးမသင့်ကြောင်း
ပြောပြရပါသည်။

ဂျာမန်ဒဿနပညာရှင် ‘ကန့်’က ဆင်ခြင်တုံတရားအခြေခံသော
‘တာဝန်သိစိတ်’ (Sense of duty) သည် ကိုယ်ကျင့်တရားနှုန်းစံ (moral
norm) တစ်ခုအဖြစ် ယူဆပါသည်။ လူသားများအပေါ် စိတ်စေတနာ
ကောင်း (good will) ထားရှိခြင်းသည် တာဝန်သိစိတ်ရှိခြင်းဟု ဆိုပါသည်။
ယင်းတာဝန်သည် မလွဲမသွေ လုပ်ဆောင်ရမည့်သဘော (Categorical
Imperative) ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ စိတ်စေတနာကောင်း စည်းမျဉ်း
နှုန်းစံ၊ လူလူချင်း တန်ဖိုးထားသည့် စည်းမျဉ်းနှုန်းစံ The principle of
Humanity as an end- in- itself ဖြင့် ဆောင်ရွက်သော အပြုအမူသည်
ကောင်းသော အပြုအမူဖြစ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အပြုအမူ

တစ်ခု၏ အကျိုးရလဒ်ကောင်းမကောင်းကို အဓိက မထားသောကြောင့် ဤအယူအဆကို 'မူအဓိကဝါဒ' Formalism တာဝန် အဓိကဝါဒ Denotology ဟု သတ်မှတ်လေ့လာကြပါသည်။

အကျိုးရလဒ်ကောင်းမှသာ အပြုအမူတစ်ခုကို ကောင်းသည်။ Principle of Utility အသုံးဝင်မှု အကျိုးကျေးဇူးရှိမှု၊ စည်းမျဉ်းနှင့် ဆုံးဖြတ်သည့် အယူအဆအား အကျိုးသက်ရောက်မှုဝါဒ Consequentialism အသုံးဝင်မှု အဓိကဝါဒ Utilitarianism ဟု သတ်မှတ်လေ့လာ ကြပါသည်။ အများအကျိုးဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ရရှိစေ ကျေနပ်ပျော်ရွှင်မှု သည် ကောင်းသောအပြုအမူ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသော ဝါဒသည် အများအကျိုးပြုပျော်ရွှင်မှုဝါဒ (Altruistic Hedonism) ဟု သတ်မှတ် လေ့လာကြပါသည်။ မိမိကိုယ်ကျိုး ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ရရှိသော ကျေနပ် ပျော်ရွှင်မှုသည် ကောင်းသော အပြု အမူဖြစ်သည်ဟု ယူဆသော ဝါဒသည် Egoistic Hedonism (အတ္တအခြေပြု ပျော်ရွှင်မှုဝါဒ)ဟု သတ်မှတ်ပါ သည်။

မျက်မှောက်ခေတ်တွင် 'မူအဓိကဝါဒ'နှင့် 'အကျိုးသက်ရောက်မှု အဓိကဝါဒ'ကို ပေါင်းစည်းလေ့လာကြပါသည်။ မူဝါဒစည်းမျဉ်းများကို လည်း လိုက်နာ၍ အကျိုးရလဒ်လည်းကောင်းသော အပြုအမူကို ကိုယ်ကျင့် တရားနှုန်းစံအဖြစ် ယူဆကြပါသည်။ ဥပမာ 'မေတ္တာစေတနာ'သည် သူတစ်ပါးအကျိုးကို လိုလားသောစိတ်ထားဖြစ်သည်။ 'မေတ္တာစေတနာ အခြေခံစည်းမျဉ်း'ဖြင့် ဆောင်ရွက်သော အပြုအမူသည် 'မူအဓိကဝါဒ'ဟု ဆိုနိုင်သကဲ့သို့ 'အကျိုးသက်ရောက်မှု အဓိကဝါဒ'ဟုလည်း ဆိုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ကိုယ်ကျင့်တရားသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အခြေခံအုတ်မြစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်များက ယူဆကြပါသည်။ လူတို့၏ လုပ်ငန်းသဘာဝ အရ ကိုယ်ကျင့်တရားပညာသတ်မှတ်ချက်များ ရှိပါသည်။ စီးပွားရေး လုပ်ငန်း ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ (Business Ethics) စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်မှု ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ (Administrative Ethics) စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ပုဂ္ဂလိက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များ၏ ကဏ္ဍ (Private sector) နှင့် နိုင်ငံရေးရာစီမံခန့်ခွဲမှု ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများ၏ကဏ္ဍ (Public sector) တို့၏ အပြုအမူများကို တန်ဖိုးဖြတ်လေ့လာသည့် ပညာရပ်များ ဖြစ်ကြ ပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကအနှင့် အစိုးရအပြန်အလှန် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်း (Trust Building) သည် လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတိုးတက်ရေး အတွက် ပဓာနကျသည်ဟု ဆိုကြပါသည်။

တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ယုံကြည်စိတ်ချမှု (Trust)သည် ကိုယ်ကျင့်တရား ဆိုင်ရာခံယူချက် (Ethical concept) တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ လူမှုအရင်းအနှီး (Social capital) ကို မြင့်မားစေသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရားသည် လူ့စွမ်းအားတစ်မျိုး ဖြစ်ပါသည်။ လူမှုအရင်းအနှီး ဖြစ်ပါသည်။ ယုံကြည်စိတ်ချမှုကို ဖြစ်စေပါသည်။

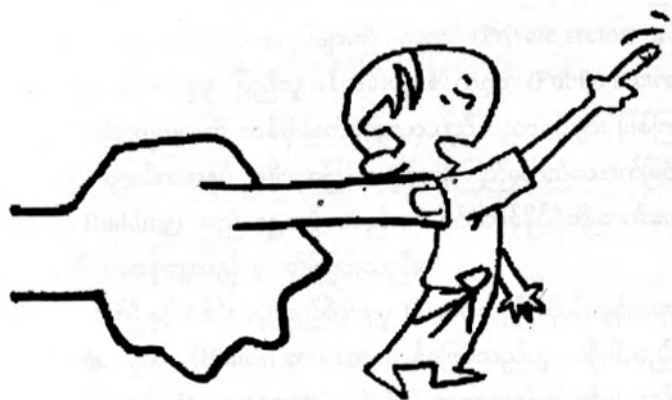
ဒဿနိကဗေဒဆိုသည်မှာ လူတို့၏စွမ်းရည်တိုးတက် မြင့်မားရေး အတွက် ဉာဏ်ပညာကို ချစ်မြတ်နိုးစေခြင်းနှင့် အမှန်တရားကို သိမြင်ရန် ဘဝလမ်းညွှန်မြေပုံ ရေးဆွဲခြင်းပညာဟု ဆိုနိုင်သည်။ ကိုယ်ကျင့်တရား ပညာဆိုသည်မှာ လူတို့၏အပြုအမူကို တန်ဖိုးဖြတ်သည့်ပညာ ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မှန်ကန်သောဘဝလမ်းခရီးအတွက် လိုအပ်သောဘဝ လမ်းညွှန်

မြေပုံနှင့် ကောင်းမွန်သော လက်တွေ့အပြုအမူသည် ညီညွတ်မျှတမှု ရှိသင့်သည်ဟု ယူဆမိပါသည်။

Bi-Weekly Eleven Dec 19, 2008.

?

လူကြီးစကားနှင့် ကလေးစကားအကြား တံတားတည်ဆောက်ကြည့်ခြင်း

ဆရာချစ်ဝင်းမောင် ရေးသည့် 'စရိုက်' ဆောင်းပါးနှင့် ဆရာသုမောင် ရေးသည့် 'စရိုက်လက္ခဏာ' ဆောင်းပါးကို *Bi Weekly Eleven* ဂျာနယ် No-17, နှင့် No-18 တွင် ဖတ်ရပါသည်။ ဆရာချစ်ဝင်းမောင် ဆောင်းပါး တွင် ရန်ကုန်မြို့၌ ယာဉ်စည်းကမ်း၊ လမ်းစည်းကမ်း လိုက်နာမှုမရှိဘဲ မောင်းနှင်နေကြသည့် ဘတ်စ်ကားများအကြောင်း ရေးပါသည်။ 'စည်းမရှိ၊ ကမ်းမရှိ တစ်စီးကိုတစ်စီး ကျော်ချင်တိုင်းကျော်၊ ရပ်ချင်တိုင်းရပ်၊ ဒါက လည်း တစ်နေ့မဟုတ်၊ တစ်ရက်လည်းမဟုတ်၊ တစ်ခါတစ်ရံ ယာဉ်ထိန်း တွေရောက်လာပြီး ရှင်းပေးရင်တော့ ခဏတစ်ဖြုတ် ရှင်းသွားတတ်သည်' ဟု ရေးထားပြီး ရန်ကုန်မြို့တွင်း ပလက်ဖောင်းပေါ် လမ်းလျှောက်လို့ မကောင်းပုံနှင့် လမ်းပေါ်မှာ ကားမောင်းလို့ မကောင်းပုံတွေအစချီ၍ ရေးထားပါသည်။

ထို့နောက် ဆရာက သူ့မိတ်ဆွေတစ်ယောက်အကြောင်း ရေးသည်။ ဂျပန်မှာ ၁၅ နှစ်ကြာ အလုပ်လုပ်ပြီး မြန်မာပြည်ပြန်၍ ဂျပန်စတိုင်စား

သောက်ဆိုင်ဖွင့်လျက် ကြီးပွားနေသူ၏ စိတ်ထားကို ရေးသည်။ သူ့မိတ်ဆွေက မြန်မာလူမျိုးတွေကို ကြီးပွားတိုးတက်စေလိုသူ၊ မြင့်တင်ပေးလိုသူ ဖြစ်သည်။ ယခုလည်း မုန်တိုင်းဒဏ်ခံရသော မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ ရွံ့တွေ၊ မြောင်းတွေ ကျော်ဖြတ်ပြီး တစ်နိုင်တစ်ပိုင် ပံ့ပိုးထောက်ပံ့ရေးတွေ ဘာအကျိုးမျှော်ကိုးမှုမပါဘဲ စေတနာသန့်သန့် ဆောင်ရွက်နေကြောင်းနှင့် အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ လှူဒါန်းမှုကိုလည်း ရေးပါသည်။ ထို့နောက် ဆရာက သူ၏ နိုင်ငံခြားအတွေ့အကြုံကို ရေးသည်။ ထိုနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ခိုင်မာပြီး လူနေမှုအဆင့်မြင့်ကာ စည်းကမ်းရှိသော၊ အချင်းချင်း ရိုသေလေးစားတတ်သော ‘ဂါရဝ၊ နိဝါတ’ စရိုက်လက္ခဏာ မြင်တွေ့ရပုံကို ရေးပါသည်။ ရုံးတက်၊ ရုံးဆင်းချိန် ရထားစီးရာတွင် စနစ်တကျတန်းစီပြီး တက်ကြသည်။ စနစ်တကျ တန်းစီပြီး ဆင်းကြသည်။ တွန်းတွန်းထိုးထိုး ဝရန်းသုန်းကားမရှိ။ လမ်းဖြတ်ကူးတော့လည်း တွေ့ကရာနေရာမှ ပရမ်းပတာ ဖြတ်ကူးတာမျိုး လုံးဝမရှိဟု ရေးပါသည်။

ဆက်လက်၍ ဆရာက လေဆားသင့် ပြည်သူတို့အပေါ် မြန်မာလူမျိုး၏ အမျိုးကို စောင့်သော ဝံသာနုစိတ်ဓာတ်ကို အံ့မခန်းတွေ့ရပုံ၊ သဒ္ဓါတရားထက်သန်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်ကြီးများ၊ လူမှုရေး အဖွဲ့အစည်းများ၊ အနုပညာရှင်များကို မြင်ရ၍ မုဒိတာစိတ် ဖြစ်ရပုံကို ရေးသည်။ ရက်ရောတတ်သလို၊ ဘာမှမဟုတ်တာလေး တစ်ခုအတွက်နှင့် အချင်းချင်း ရန်စောင်နေလျှင် စောင်နေတတ်သည်ဟု ရေးသည်။ ဆောင်းပါးကို အကြောင်းပြု၍ ဆရာသုမောင်က ‘စရိုက်လက္ခဏာ’ ဆောင်းပါးကို ရေးပါသည်။ စရိုက်က ‘စိတ်’။ ကျယ်တယ်။ လက္ခဏာက ‘ရုပ်’။ ပိုကျဉ်းတယ်။ ခုတော့ သူ့ရဲ့ ‘စရိုက်’ကို နောက်ကမေးပြီး ‘လက္ခဏာ’

လုပ်လိုက်တော့ ဣန္ဒြေရရနဲ့ ဖေးမကူညီပြီးသား ဖြစ်သွားရော မဟုတ်လား ဟု ရေးပါသည်။

ထို့နောက် ဆရာသုမောင်က ‘စင်ကာပူက မြန်မာတချို့ရဲ့ လက္ခဏာ’ ကို ရေးပါသည်။ ဆရာ၏သားနှင့် သမီးက စင်ကာပူမှာ ဖြစ်သည်။ သားက အရာရှိ၊ သမီးက ကျောင်းသူ ဖြစ်သည်။ အစ်ကိုက နှမကို ကျောင်းထားပေးသည်ဟု ဆိုပါသည်။ သားနှင့်သမီးက ‘စင်ကာပူက မြန်မာတချို့ရဲ့ လက္ခဏာ’ကို ပြောသည်။ စိုးရိမ်စိတ်နှင့် ပြောသည်။ “ဖေဖေ သား တပည့်တွေ သိပ်ဆိုးတယ်။ တနင်္ဂနွေနေ့ဆို မြို့ထဲသွားပြီး ရဲတွေရှေ့လျှောက်ပြေးတော့တာပဲ။ ရဲတွေ အမောဆိုလောက်မှ အဖမ်းခံ တယ်။ စစ်ဆေးတဲ့အခါ ပတ်စ်ပို့နဲ့ အလုပ်ကတ်ပြားပြတယ်။ ရဲတွေ ဘာလုပ်ရမှန်းမသိတော့ ဝိုင်းဟားတယ်” တဲ့။ ရုတ်တရက် ဟာသလေး တစ်ခုလို ရယ်ရပါတယ်။ နော့ပေတဲ့ ရဲကပြန်ပြောတဲ့စကား ကြားရတော့ စိတ်မချမ်းသာဘူး။ “မင်းတို့မြန်မာတွေ သိပ်ဆိုးတယ်။ အချိန်အားနေ သလား။ ငါတို့ဟာ တာဝန်နဲ့ဝတ္တရား ပျက်တယ်” တဲ့။ စင်ကာပူဆိုတာ အာရှရဲ့ အမေရိကပါ။ လူမျိုးစုံနေတဲ့ နိုင်ငံ။ မြန်မာဆိုပြီး ကွက်အပြစ်တင် ခံရတာ ဘယ်လောက် ရက်စရာကောင်းလဲဟု ရေးပါသည်။

ပြီးတော့ သမီးရဲ့စကား ဆက်ရေးပါသည်။ “ဖေဖေရယ်၊ သမီး သူငယ်ချင်းတွေ သိပ်ဆိုးတာပဲ။ တကယ်တော့ သမီးတို့ မြန်မာတွေက ကျောင်းမှာ နာမည်ကောင်းရနေတာ။ စာတော်တယ်၊ ကြိုးစားတယ်၊ ယဉ်ကျေးတယ်။ ခုတော့ သူငယ်ချင်း မြန်မာတချို့ ဆရာ၊ ဆရာမကို ကလန်ကဆန်ပြောတယ်။ ပိုက်ဆံပေးထားတာလို့ ပြန်ပက်တယ်။ တစ်ခါ တလေ စားပွဲခုံပေါ် ခြေထောက်တင်တယ်။ ဆရာ၊ ဆရာမတွေက ပိုက်ဆံ

ကြောင့် လုပ်နေတာ မဟုတ်ဘူး။ သမီးတို့ကို သားသမီးလို ဆက်ဆံတာ။ ခုတော့ ငါးခုံးမတစ်ကောင်ကြောင့်လို့ပဲ။ ‘မင်းတို့မြန်မာတွေ အရင်နဲ့မတူ တော့ဘူး’ ဆိုပြီး ညည်းတယ်။ သမီးဖြင့် သိပ်ရှက်တာပဲ’ တဲ့။ ဒါလည်း ကလေးစကားပါ။ ရိုးစင်းပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စဉ်းစားစရာတော့ ကောင်းနေ ပါပြီ။ ကျွန်တော့် သားသမီးတွေရဲ့ ကလေးစကားနဲ့ ချစ်ဝင်းမောင်ရဲ့ လူကြီးစကားကို ကြားက ‘တံတား’ခံပြီး ဆက်ကြည့်စေချင်ပါတယ်ဟု ရေးထားပါသည်။

တစ်ဖန် ဆရာက သူ၏နိုင်ငံတကာ အတွေ့အကြုံအရ တွေ့ကြုံခဲ့ ရသော မြန်မာအသိုင်းအဝိုင်း ကောင်းမွန်သည်။ ‘တချို့ တချို့ကသာ ဆိုးကြတာပါ’ဟု ရေးသည်။ နောက်ဆုံးနိဂုံးမှာ သားတို့၊ သမီးတို့လို ပညာတတ်ကလေးတွေက စင်ကာပူမှာ ပိုက်ဆံစုပြီး ဩစတြေးလျသွားမှာ ဟု ပြောသည်။ “ကြည့်နော်၊ ကျွန်တော်တို့ ဘယ်လောက် ဆုံးရှုံးပြီလဲ။ ခက်တာက (ဂုဏ်ယူစရာ) ကောင်းတာက ဟိုနိုင်ငံတွေကလည်း ‘မြန်မာ’ မှ ‘မြန်မာ’ လိုချင်ရှာသတဲ့။ ကြီးစား၊ ရိုးသား၊ ယဉ်ကျေး၊ တော်ကြလို့” ဟု ရေးပါသည်။ ဆရာ ချစ်ဝင်းမောင် ဆောင်းပါးဖတ်ရစဉ်က ထွေထွေ ထူးထူး ကျွန်တော် မစဉ်းစားမိသော်လည်း ဆရာသုမောင်ဆောင်းပါး ဖတ်ပြီးသောအခါ ‘ကလေးစကားနှင့် လူကြီးစကား ကြားခံတံတား’ ဆက်ကြည့်ဖို့ စဉ်းစားမိပါသည်။

ဆရာနှစ်ဦး၏ ဆောင်းပါးအကျဉ်းချုပ် တင်ပြရသည်မှာ အကြောင်း ရှိပါသည်။ ကျွန်တော်သည် တက္ကသိုလ် ကျောင်းဆရာတစ်ဦးဖြစ်၍ စာသင် ခန်းတွင် ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများအား ယင်းဆရာနှစ်ဦး၏ ဆောင်း ပါးအကြောင်း အကျဉ်းချုပ်ပြောသည်။ ထို့နောက် အပြန်အလှန် ဆွေး

နွေးစေပါသည်။ ရှေးဦးစွာ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ဒဿနိကဗေဒဌာန၊ ပါရဂူ အကြိုတန်း၌ ယဉ်ကျေးမှု ဒဿနပညာ (Philosophy of Culture) ၏ ဘာသာခွဲဖြစ်သည့် ဒဏ္ဍာရီဗေဒ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာရေး (Mythology, Culture and Religion) သင်ခန်းစာ ပို့ချသည့် အချိန်တွင် ဆွေးနွေးပါသည်။ ယဉ်ကျေးမှုလေ့ ဆိုသည်မှာ လူကြီးမှ ကလေးလူငယ် တစ်နည်းအားဖြင့် မျိုးဆက်တစ်ခုမှ မျိုးဆက်တစ်ခုသို့ လက်ဆင့်ကမ်း ဆက်သွယ်ပေးမှု ဖြစ်သည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ဖြင့် လူကြီးစကားနှင့် ကလေးစကား ကြားခံတံတားသည် ‘ယဉ်ကျေးမှုလေ့’ ဖြစ်သည်ဟု ပြောခဲ့ပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုရှိ လူမျိုးတစ်မျိုး၏ စရိုက်လက္ခဏာသည် ယင်းလူမျိုး၏ ယဉ်ကျေးမှုလေ့နှင့် ဆက်စပ်နေသည်ဟု ဆွေးနွေးကြပါသည်။

ဆွေးနွေးနေချိန်မှာပင် စဉ်းစားစရာတစ်ခုကို ကျွန်တော်က ပြောသည်။ လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ယဉ်ကျေးမှုလေ့ကို မိမိလူမျိုးများက သိသည်။ စရိုက်လက္ခဏာကိုလည်း သိနိုင်သည်။ သို့သော် အခြားလူမျိုး သုတေသနပညာရှင်က မိမိလူမျိုး ယဉ်ကျေးမှုလေ့နှင့် စရိုက်လက္ခဏာ လေ့လာသော အခါ မိမိလူမျိုးအချင်းချင်း သတိမထားမိသော အချက်များကို သူတို့ မြင်တတ်ကြသည်မှာ လက်ခံနိုင်စရာရှိသကဲ့သို့ လက်မခံနိုင်စရာလည်း ရှိနိုင်ကြောင်း ပြောပါသည်။ မိတ်ဆွေနိုင်ငံခြားသုတေသနပညာရှင် တစ်ယောက်အား ရွှေတိဂုံဘုရားပို့ပြီး အပြန်ခရီးမှာ ကျွန်တော်က “မြန်မာ စရိုက်လက္ခဏာဆိုတာ ဘာလဲ၊” “စည်းကမ်းစနစ်ရှိတဲ့ စရိုက်လက္ခဏာလား၊ မရှိတဲ့ စရိုက်လက္ခဏာလား” ဟု မေးမိကြောင်း ပြောပြပါသည်။ မိတ်ဆွေက အတန်ကြာစဉ်းစားပြီးမှ ပြောသည်မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်ပါ

သည်။ “မြန်မာ စရိုက်လက္ခဏာက ဘုရားပေါ်မှာ စည်းကမ်းရှိတယ်။ လမ်းပေါ်မှာ စည်းကမ်းမရှိဘူး” ဟု ပြောပြပါသည်။

မြန်မာယဉ်ကျေးမှုသည် ဗုဒ္ဓယဉ်ကျေးမှု အခြေခံထားသည်ဖြစ်၍ လူကြီးမှကလေးသို့ လက်ဆင့်ကမ်းပေးထားသော လိုက်နာကျင့်သုံးစရာ ကျင့်ဝတ် စည်းကမ်းစနစ် ရှိသည်။ ယင်းစနစ်ကို ဘုရားပေါ်တွင် ကျင့်သုံးလိုက်နာသောကြောင့် စည်းကမ်းရှိသည်။ သို့သော် လမ်းပေါ်မှာ လူကြီးက ကလေးကို လက်ဆင့်ကမ်းပေးသော စည်းကမ်းစနစ်မရှိကြ၍ သို့မဟုတ်လည်း မလိုက်နာကြ၍ စည်းကမ်းမရှိခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆွေးနွေးကြသည်။ လူကြီးများ ကိုယ်တိုင်က ကလေးကို လက်ဆွဲပြီး စည်းကမ်းမဲ့စွာ လမ်းဖြတ်ကူးသောခလေ့ ရှိနေသည်။ စည်းကမ်းမဲ့ခြင်း အမွေပေးနေသည်ဟု ဆွေးနွေးကြပါသည်။ တစ်ဖန် စီးပွားရေးတက္ကသိုလ် Master of Public Administration (MPA) သင်တန်းရှိ စီမံခန့်ခွဲမှု ကျင့်ဝတ် Administrative Ethics သင်တန်းချိန်၌လည်း ဆက်လက်ဆွေးနွေးပါသည်။ သင်တန်းသားတစ်ဦးပြောသည်မှာ ဘုရားပေါ်မှာ ဘုရားရဲရှိသည်။ လမ်းပေါ်မှာ ယာဉ်ထိန်းရဲရှိသည်။ သူ့တာဝန်နှင့်သူရှိပြီး ဖြစ်သည်။ ဘုရားရဲက ဘုရားနယ်နိမိတ်အတွင်းသာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရ၍ နိုင်နိုင်နင်းနင်းရှိသည်။ ယာဉ်ထိန်းရဲများမှာ နယ်နိမိတ်ကျယ်ပြန့်၍ မနိုင်မနင်း ဖြစ်ရသည်ဟု ဆွေးနွေးပါသည်။ ဆက်လက်၍ ဆရာချစ်ဝင်းမောင် ဆောင်းပါးမှ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးခိုင်မာမှု၊ လူနေမှုအဆင့်မြင့်မှု၊ စည်းကမ်းစနစ်ရှိမှုနှင့် လူအချင်းချင်း ရိုသေလေးစားမှုတို့အကြောင်းကို ဆက်စပ်ဆွေးနွေးကြပါသည်။

နိုင်ငံခြားသား သုတေသနပညာရှင်ကို မေးခဲ့စဉ်ကလည်း စီးပွားရေးခိုင်မာမှုနှင့် စည်းကမ်းလိုက်နာမှု ဆက်စပ်ပုံ ပြောပြပါသည်။ ‘ရေမြင့်မှ

ကြာတင့်'သည့် ဥပမာဖြင့် စားဝတ်နေရေး 'ရေ'မြင့်မှ ကျင့်ဝတ်လိုက်နာမှု 'ကြာ'တင့်မည်ဟု ဆွေးနွေးပါသည်။ ဒဂုံတက္ကသိုလ် ဒဿနိကဗေဒ မဟာဝိဇ္ဇာတန်းရှိ ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ (Ethics) သင်ခန်းစာအချိန်၌လည်း ဆက်လက်ဆွေးနွေးပါသည်။ စီးပွားရေးခိုင်မာသည်ဖြစ်စေ၊ မခိုင်မာသည်ဖြစ်စေ ဘုရားပေါ်တွင် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းလိုက်နာ၍ လမ်းပေါ်မှာ မလိုက်နာသော စရိုက်လက္ခဏာကိုလည်း ဆွေးနွေးပါသည်။ ဆရာသုမောင်၏ သားနှင့်သမီးက မြန်မာစရိုက်လက္ခဏာ အချို့သည် 'ရှက်စရာ'ကောင်းသည် ပြောခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ 'အရှက်အကြောက်တရား' ဟိရိသြတ္တပ္ပတရားကိုလည်း ဆွေးနွေးကြသည်။ အလျဉ်းသင့်သဖြင့် ဆရာသုမောင်၏ 'စာမျက်နှာ-၁၆' ဝတ္ထုနှင့် စီဒီရပ်ရှင်အကြောင်း ပြောမိသည်။ ဇာတ်ဝင်ခန်း တစ်နေရာ၌ 'ကမ္ဘာမှာ ဘယ်မှာမှမရှိဘဲ မြန်မာမှာပဲရှိတဲ့ ဟိရိသြတ္တပ္ပတရား'ဟူသော အယူအဆတစ်ခု သရုပ်ဖော်ထားပုံ ပြောပါသည်။

ဗုဒ္ဓစာပေ၌ အရှက်နှင့်အကြောက် ဆိုသည်မှာ မကောင်းမှုပြုရန် ရှက်ခြင်းနှင့် ကြောက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မိမိကိုယ်ကို ရိုသေသူ၊ အတ္တဂါရဝ self respect ရှိသူသည် အရှက်တရားရှိသည်။ မလုပ်သင့်သည်ကို မလုပ်။ မကောင်းမှုပြုရန် ရှက်သည်။ တစ်ပါးသူကို ရိုသေသူ ပရဂါရဝ respect for others ရှိသူမှာ အကြောက်တရား ရှိသည်။ မလုပ်သင့်သည်ကို မလုပ်၊ မကောင်းမှုပြုရန် ကြောက်သည်။ အရှက်အကြောက် တရားရှိသည့် လူများများရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် တည်ငြိမ်အေးချမ်းမည်။ လုံခြုံစိတ်ချရမည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မည်။ ဆရာချစ်ဝင်းမောင်၏ ဆောင်းပါး အနှစ်ချုပ် 'စည်းကမ်းစနစ်' ရှိသော စရိုက်ကို မျှော်လင့်တောင်းဆိုထား

ပြီး ဆရာသုမောင်ကမူ ငါးခုံးမအချို့၏ ရှက်စရာလက္ခဏာသည် စိုးရိမ်စရာမလိုပေမယ့် စဉ်းစားစရာလိုသည်။ လူကြီးနှင့် ကလေးကြား 'တံတား' တစ်ခု မျှော်လင့်တောင်းဆိုထားသည်ဟု ယူဆကြပါသည်။

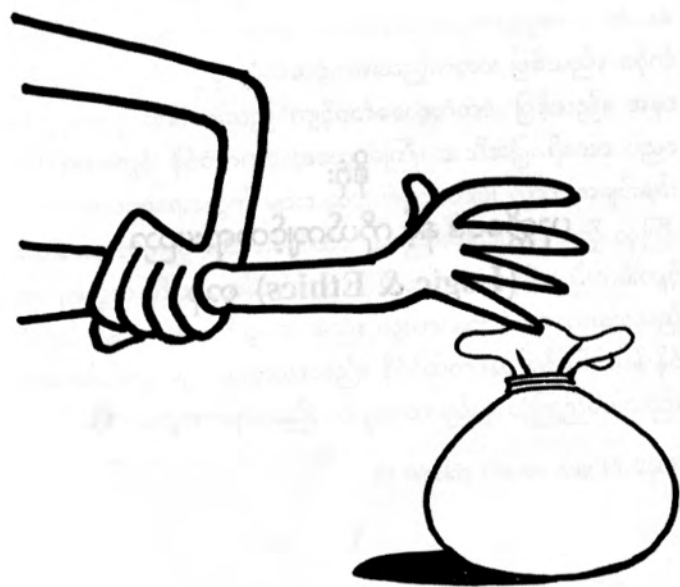
ထိုတံတားသည် စည်းကမ်းစနစ်တံတား ဖြစ်သည်။ လူသားအချင်းချင်း အပြန်အလှန် ရိုသေလေးစားတတ်သည့် ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ တံတား ဖြစ်သည်။ ကျင့်ဝတ်ကို လက်ဆင့်ကမ်းသည့်တံတား ဖြစ်သည်။ စရိုက်လက္ခဏာကို ထိန်းပေးသည့် ကျင့်ဝတ်ဓလေ့တံတား ဖြစ်သည်။ အနာဂတ်ကာလတွင် နိုင်ငံတကာ အတွေ့အကြုံ၊ အသိအမြင်ရှိသော ပညာတတ်ကလေးအရေအတွက် များသည်ထက်များလာပြီး လူသားအချင်းချင်း လေးစားတတ်သည့် လူသားစိတ်ထား အရည်အချင်းပြည့်ဝသည့် လူကြီးအရေအတွက် တိုးပွားလာနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာအဆင့်မီ စည်းကမ်းကျင့်ဝတ်လိုက်နာမှုဓလေ့ တိုးပွားလာမည်။ လူသားချင်း ရိုသေလေးစားသည့် လူသားစိတ်ထားများ တိုးပွားလာမည်။ နိုင်ငံတကာနှင့် ရင်ပေါင်တန်းနိုင်သည့် စရိုက်လက္ခဏာများလည်း တိုးပွားလာမည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

Bi-Weekly Eleven Aug 15, 2008.

?

နိဂုံး
ယုတ္တိဗေဒ နှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ
(Logic & Ethics) တစု

အသိပညာ နှင့် ကိုယ်ကျင့်တရား

၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃ ရက်က အာရှပလာဇာဟိုတယ် တွင် 'စဉ်းစားခြင်းနှင့် နေထိုင်ခြင်း' အကြောင်း ဟောပြောခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံဟိုတယ်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းရှင်များအသင်း၏ စီစဉ်မှုနှင့် ငပလီ ကမ်းခြေ Bay View Resort ၏ပံ့ပိုးမှုဖြင့် ဟောပြောခဲ့ရပါသည်။ ဟောပြော ပွဲများ ကျင်းပခြင်း ရည်ရွယ်ချက်မှာ Civil Society Capacity Building မြင့်မားရေးအတွက် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အထောက်အကူပြုရန်ဟု အသင်း၏ အတွင်းရေးမှူး ဦးလှမောင်ရွှေက ပြောပြပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ စွမ်းရည်မြင့်မားမှုနှင့် တိုးတက်အောင်မြင်မှုသည် ဆက်စပ်မှုရှိနေပါသည်။

ဟောပြောပွဲတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ စွမ်းရည်မြင့်မားမှုနှင့် တိုးတက်အောင်မြင်မှုကို အထောက်အပံ့ပေးသည့် အသိပညာနှင့် ကိုယ်ကျင့် တရား (Knowledge and Morality) ကို အခြေပြုဟောပြောပါသည်။ Art of Thinking and Living (Logic and Ethics) ဟု ခေါင်းစဉ်ပေးထား ပါသည်။ ရှေးဦးစွာ မြန်မာတန်ဖိုးဖြစ်သော၊ အာရှတန်ဖိုးတစ်ခုလည်း

ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓစာပေမှ သီလနှင့်ပညာ အပြန်အလှန်ဆေးကြောသန့်စင် ရပုံကို ပြောပါသည်။ လက်တစ်ဖက်ကို အခြားလက်တစ်ဖက်နှင့် ဆေးကြောရသည်။ ခြေတစ်ဖက်ကို အခြားခြေတစ်ဖက်နှင့် ဆေးကြောရသည်။ ထို့အတူ သီလစင်ကြယ်ရန် ပညာလိုအပ်ပါသည်။ ပညာစင်ကြယ်ရန်လည်း သီလ လိုအပ်ပါသည်။

ကိုရီးယားနိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အကြောင်းတစ်ခုကို ပြောပြပါ သည်။ ကဗျာဆန်ဆန် ရေးထားသည့် ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါသည်။ ကိုရီးယားနိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းသည် ကိုရီးယားနိုင်ငံသားများ၏ လမ်းလျှောက်တတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ လမ်းလျှောက်တတ်ခြင်း ဆိုသည် မှာ ဘယ်ခြေနှင့် ညာခြေ ဟန်ချက်ညီညီ မယိုင်မလဲ လျှောက်တတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘယ်ခြေနှင့် ညာခြေဆိုသည်မှာ အသိပညာနှင့် ကိုယ်ကျင့် တရားဟုဆိုပါသည်။ အသိပညာနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားသည် လူတစ်ဦး၏ ဘဝကို မယိုင်မလဲ လျှောက်လှမ်းသွားနိုင်စေသည်။ ထို့အတူ မိသားစု တစ်ခု၏ ဘဝကိုလည်း မယိုင်မလဲရန် ထိန်းကျောင်းပေးနိုင်သည်။ ထို့အတူ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု မယိုင်မလဲ တိုးတက်အောင်မြင်ရန် ထောက်ပံ့ ပေးနိုင်ပါသည်။

ထို့နောက် ကိုရီးယားဒဿနပညာစာအုပ်မှ ပန်းချီကားတစ်ချပ် နှင့် ကဗျာတစ်ပုဒ်အကြောင်း ပြောပြပါသည်။ ပန်းချီကားမှာ တောင်တန်း တစ်ခုကို ကွေ့ဝိုက်စီးဆင်းနေသော မြစ်တစ်စင်း ရေဆေးပန်းချီဖြစ်ပါသည်။ ကဗျာမှာ အသိပညာနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရား၏ ညီညွတ်မှုအလှကို ဖွဲ့ပါ သည်။ တောင်တန်းကို အကျင့်သီလခိုင်မြဲမှု၏ သင်္ကေတအဖြစ် ဖွဲ့ပါသည်။ မြစ်ရေစီးကို အမြဲရှင်သန်စီးဆင်းနေသည့် အသိပညာ သင်္ကေတအဖြစ်

ဖွဲ့ပါသည်။ တောင်တန်းနှင့် မြစ်ရေစီးသည် တစ်ခုကိုတစ်ခု အမှီပြု၍ လှပနေသကဲ့သို့ လူ့ဘဝကိုလည်း အသိပညာနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရား ညီညွတ်မှုဖြင့် လှပစေမည်ဖြစ်သည်ဟု ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခု၏ အလှသည်လည်း ထိုသို့ပင်ဖြစ်မည်ဟု ဆင်ခြင်နိုင်ပါသည်။ ကိုရီးယား ရုပ်ရှင်များနှင့် ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏အောင်မြင်မှုသင်္ကေတ အလှဟု လည်း ဆင်ခြင်မိပါသည်။

ဆက်လက်၍ ရှေ့နောက်ညီညွတ်စွာ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုကို လေ့လာ သည့်ပညာ (Logic) အကြောင်း ပြောပါသည်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ် ရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ရန် စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ ကြိုးစားမှုကို ပြောပြပါသည်။ စင်ကာပူနိုင်ငံ၌ Thinking ကွန်ဖရင့်ကျင်းပပုံကို ပြောပြ ပါသည်။ ဗုဒ္ဓစာပေ၌ စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို ‘မှန်’သင်္ကေတဖြင့် တင်စားပုံ ပြောပြပါသည်။ မှန်ကြည့်၍ မိမိကိုယ်ကို ပြုပြင်သကဲ့သို့ စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ပြုပြင်ကြပါသည်။ မှန်ကန်မှုရှိ- မရှိ၊ အကျိုးရှိ-မရှိ စဉ်းစားဆင်ခြင်ပြီး မှန်ကန်၍ အကျိုးရှိသော အပြု အမူများကိုသာ ပြုလုပ်သင့်သည်ဟု ဆရာနန္ဒာသိန်းဇံ ပြောဖူးသည်ကိုလည်း ပြောပြပါသည်။

အနောက်တိုင်းဒဿနရှိ ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ အယူအဆအချို့ကို လည်း တင်ပြပါသည်။ မှန်ကန်မှုကိုသာ အဓိကထားပြီး အကျိုးရလဒ်ကို ပဓာနမထားသော အယူအဆများကြောင်း ပြောပြပါသည်။ ထို့နောက် အကြောင်းနှင့်အကျိုးဆက်စပ်၍ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု သင်္ကေတအဖြစ် ဆက်နွယ်မှုသဘော တံတားတစ်စင်းနှင့် ဥပမာပေးပါသည်။ ထို့အပြင် လူတို့၏ အပြုအမူက တစ်ဦးချင်းဘဝ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပုံကို ပြောပါသည်။

မိမိရွေးချယ်သော အပြုအမူအတွက် မိမိ၌တာဝန်ရှိသည်ဟု ခံယူရမည်ကို လည်း ပြောပါသည်။ ဥပမာ တစ်ခုပြောပါသည်။ ကောင်လေးနဲ့ ကောင်မလေးကော်ဖီဆိုင်မှာ ချိန်းတွေ့သည်။ စားပွဲပေါ်တင်ထားသည့် ကောင်မလေး၏ လက်ကို ကောင်လေးက ကိုင်ဖို့ကြိုးစားသည်။ ကောင်မလေးက စဉ်းစားသည်။ စားပွဲပေါ်က မိမိလက်ကို စားပွဲလိုပဲ သက်မဲ့သဖွယ် ကိုင်ချင်ကိုင်ဟု သဘောထားမလား။ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ကိုယ့်လက်ကို အကိုင်ခံခြင်း၊ သို့မဟုတ် အကိုင်မခံခြင်းကို ရွေးချယ်မလား။ ကိုယ့်လက်ကို သက်မဲ့ပစ္စည်းစားပွဲလို သဘောထားခြင်းသည် ဖြစ်ချင်ရာဖြစ်စေတော့၊ ကံကို ပုံချသည်နှင့် တူသည်။ မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့် ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် ဉာဏ်ဝီရိယဖြင့် ဆုံးဖြတ်အားထုတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

တရားမျှတမှုနှင့် စိတ်ကောင်းစေတနာကောင်းရှိမှုသည် အခြေခံကျင့်ဝတ်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးစနစ်များ တည်ဆောက်မှု၏ အခြေခံကျင့်ဝတ်များဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်များက ယူဆကြကြောင်း ပြောပြပါသည်။ လူမှုရေးတရားမျှတမှု၊ စီးပွားရေးတရားမျှတမှုနှင့် နိုင်ငံရေးတရားမျှတမှုသည် မည်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းမဆို လိုအပ်သည်ဟု ယူဆကြကြောင်းကိုလည်း ပြောပြပါသည်။ ထို့နောက် ပြည်သူ့လူထုတွင် ပြည်သူ့နီတိ သင်ကြားမှု (Civic Education) အရေးကြီးပုံကိုလည်း ပြောပြပါသည်။

ထို့နောက် မိမိကိုယ်ကို လေးစားမှုအတ္တဂါရဝနှင့် တစ်ပါးသူအား လေးစားမှု ပရဂါရဝသည် ကမ္ဘာ့ကျင့်ဝတ် (Global Ethics) ဟု ပြောပါသည်။ မြန်မာမှုတန်ဖိုးတစ်ခုဖြစ်သော ဟီရိုဩတ္တပ၏အဓိပ္ပာယ်မှာ မိမိကိုယ်

ကို လေးစားသူက အရှက်ရှိသူဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ တစ်ပါးသူကို လေးစားသူက အကြောက်ရှိသူဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ အရှက်အကြောက် ရှိသည့် ကိုယ်ကျင့်တရားကို ထိန်းသိမ်းသည်ဟု ဆိုလိုကြောင်း ပြောပြ ပါသည်။

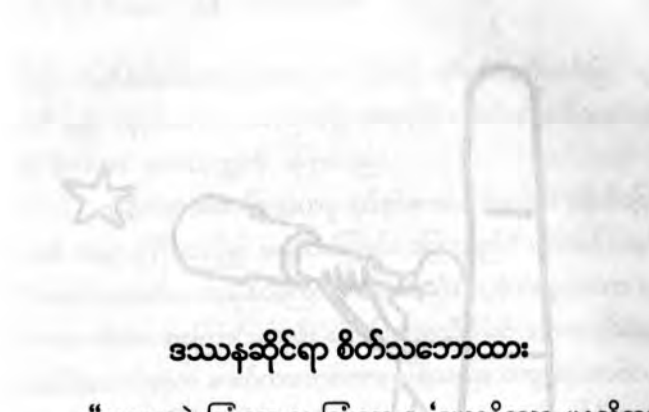
လူဆိုသည်မှာ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး အကူအညီပေးရန် တာဝန်ရှိသည်။ လူမှုရေးတာဝန်များဟု ဆိုကြပါသည်။ ဝန်ဆောင်မှု(Service)ပေးခြင်း ဟုလည်း ဆိုပါသည်။ ဝန်ဆောင်မှုကောင်းသော လူ့အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် တစ်ဦးကို တစ်ဦး အကူအညီပေးသော လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် တိုးတက်အောင်မြင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြောင်း ပြောပြ ပါသည်။ ဆရာကြီး ဒေါက်တာအောင်ထွန်းသက် ဟောပြောပွဲများတွင် ခေါင်းဆောင်မှုပညာအကြောင်းပြောတိုင်း ခေါင်းဆောင်ဆိုသည်မှာ ကျွန် ဖြစ်သည်ဟု ပြောပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ လူ့အဖွဲ့အစည်းကို အလုပ် အကျွေးပြုခြင်း service ပေးခြင်းဖြစ်ကြောင်း ပြောပြပါသည်။ လူ့အဖွဲ့ အစည်းကို အလုပ်အကျွေးပြုသူ များလေလေ ထိုလူ့အဖွဲ့အစည်းသည် အောင်မြင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းဖြစ်လေလေဟု ပြောရင်း နိဂုံးချုပ်ခဲ့ ပါသည်။

ဟောပြောပွဲပြီးသောအခါ မေးခွန်းမေးကြပါသည်။ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့ အစည်း၏ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအကြောင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ယင်းတို့၏ အဓိကအချက်မှာ လူတစ်ဦးချင်း၏ မိမိလူ့အဖွဲ့ အစည်းအပေါ် မည်မျှအလုပ်အကျွေး ပြုနိုင်သလဲဟု မိမိကိုယ်ကို ပြန် လည် ဆန်းစစ်ကြရမည်သာ ဖြစ်ကြောင်း ပြောပြပါသည်။ (၁) အချိန်အခါ သင့်မသင့်၊ (၂) ကိုယ့်အင်အားနှင့် မျှမမျှ၊ (၃) အခြေအနေပေးမပေး။

(၄) အလားလာကောင်းမကောင်း စသည့် သမ္မတ္တိတရားလေးပါးနှင့် ဝိပုတ္တိတရားလေးပါးသည် မြန်မာမှုတန်ဖိုးများ ဖြစ်ကြပါသည်။ မြန်မာမှု နယ်ပယ်ရှိ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေးနှင့် နိုင်ငံရေး စသည့် လူ့အရေး၊ လူ့ကိစ္စများတွင် အသုံးပြုနိုင်ပါကြောင်း တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် မည်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းမဆို အသိပညာနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားသည် အရေးကြီးကြောင်း တင်ပြနိဂုံးချုပ်ခဲ့ပါသည်။

Bi-Weekly Eleven Dec 25, 2009.

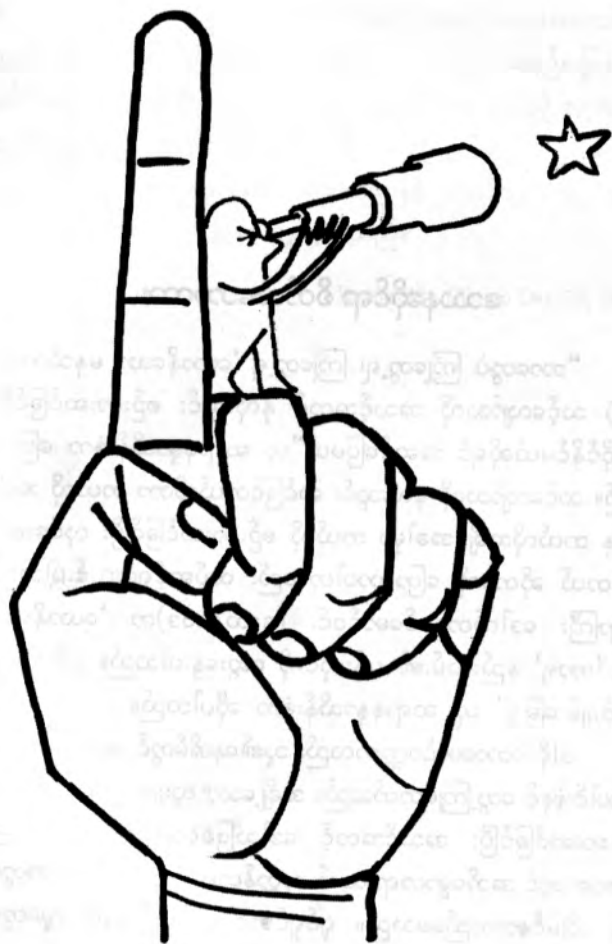
?

ဒဿနဆိုင်ရာ စိတ်သဘောထား

“ဘာတွေပဲ ကြုံတွေ့ရ၊ ကြုံတွေ့ရ ‘ယောနိသော မနသိကာရ’ ဆိုတဲ့ သင့်လျော်သလို အသင့်အတင့် နှလုံးသွင်း စဉ်းစားဆင်ခြင်ပြီး နေထိုင်နိုင်မယ်ဆိုရင် အဆင်ပြေမယ်” ဟု ဆရာနန္ဒာသိန်းဇံက ပြောပါသည်။ သင့်လျော်သလို နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်တယ်ဆိုတာ ဘယ်လို အခြေအနေ ဘယ်လိုအချိန်အခါမှာ ဘယ်လို စဉ်းစားဆင်ခြင်ပြီး လုပ်ဆောင်သင့်တယ် ဆိုတာကို ပြောတာပါဟုလည်း ထပ်ဆင့်ရှင်းလင်းပါသည်။ ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း (ဒဿနဗေဒ)က ‘ယောနိသော မနသိကာရ’ နည်းလမ်း၏ ပန်းတိုင်ကို ဆွေးနွေးပါသည်။ ပန်းတိုင်က ‘စိတ်ချမ်းမြေ့မှု’ ဟု ဆရာနန္ဒာသိန်းဇံက ဆိုပါသည်။

ဒါရိုက်တာမောင်ဝဏ္ဏကလည်း သူ၏နေအိမ်တွင် ဈေးဆိုင်ရှိသည်။ လူပေါင်းစုံနှင့် တွေ့ကြုံရတတ်သည်။ အချို့သော လူများကို အသင့်အတင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်ပြီး အသင့်အတင့် ဒေါသဖြစ်ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဗုဒ္ဓစာပေတွင် အဘိဓမ္မာတရားထက် သုတ္တန်တရားက လူအများစုအတွက် ပို၍ သိမြင်နားလည်စေသည်။ ရုပ်ရှင်ဇာတ်လမ်းများသည် လူတွေကို

ပို၍ သိမြင်ခံစားနားလည်စေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရုပ်ရှင်ဇာတ်လမ်းဖြင့် လူတွေကို ပို၍ သိမြင်ခံစားနားလည်စေဖို့ ဆရာကြီးဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်းက ဒါရိုက်တာ မောင်ဝဏ္ဏကို ပြောသည်။

ဒါရိုက်တာမောင်ဝဏ္ဏကမူ ရုပ်ရှင်ဇာတ်လမ်းထဲမှာ ကိုယ်ပြောချင်တာ အများကြီးထည့်၍ မရနိုင်ကြောင်း ပြောသည်။ ကိုယ်ပြောချင်တာ 'တစ်ခု'လောက်ပဲ ထည့်နိုင်ကြောင်း ပြောသည်။ သူရိုက်ကူးခဲ့သော ရုပ်ရှင်ကားတစ်ကားအကြောင်းလည်း ပြောပြပါသည်။ မင်းသားကျော်ရဲအောင်ခေါင်းဆောင်သော ဇာတ်ကားတစ်ကား ဖြစ်သည်။ ကျော်ရဲအောင်ငယ်စဉ်က ဂီတသမားဖြစ်သည်။ သူ့ကို လေးစားသော လူငယ်တစ်ဦးကလည်း ဂီတသမားဖြစ်ချင်သည်။ ကျော်ရဲအောင်က "ဂီတသမားဘဝဆိုတာ ချောက်ကမ်းပါးဘေး လမ်းလျှောက်နေရသလိုပဲ" ဟု ပြောခဲ့သည်။

သို့သော် လူငယ်လေးက ဂီတသမားဘဝကို မြတ်နိုးသည်။ ခံယူသည်။ သူ့ချစ်သူကို သူ့ဘဝထဲ မခေါ်ရက်။ ကျော်ရဲအောင်ပြောခဲ့တဲ့ စကားကို စိတ်ထဲမှာ စွဲနေ၍ဖြစ်သည်။ သူ့ချစ်သူကို သူ့နဲ့အတူ ချောက်ကမ်းပါးဘေး လမ်းမလျှောက်စေချင်ပါ။ သို့သော် တစ်နေ့တွင် ကျော်ရဲအောင်နဲ့ ပြန်ဆုံသည်။ ကျော်ရဲအောင်ပြောခဲ့သောစကားကို ဂီတသမားလူငယ်က ပြန်ပြောသည်။ ကျော်ရဲအောင်က မမှတ်မိတော့ သူ ပြောခဲ့သလားဟု ပြန်မေးသည်။ ပြီးတော့မှ အဲဒါ "ငါတို့ခေတ်က ဘဝလေ။ မင်းတို့ခေတ်နဲ့မတူဘူး" ဟု ပြောသည် ဒီတစ်ခုပဲ ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားတစ်ခုလုံးမှာ ဒါရိုက်တာတစ်ယောက်အနေနဲ့ 'ပေး' နိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဟုတ်ပါလိမ့်မည်။ ခေတ်တွေ မတူလျှင်၊ ဘဝတွေလည်းမတူ၊ အတွေးအမြင်လည်း မတူဖြစ်ပေမည်။ စဉ်းစားပုံလည်း တူမည်မဟုတ်ပါ။

ယနေ့ (၂၉-၈-၀၉) ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်းနှင့် သူ၏ တပည့်များဖြစ်ကြသော ဆရာနန္ဒာသိန်းခံ၊ ဆရာမောင်ဝဏ္ဏတို့ ပါဝင် ဆွေးနွေးနေသည့် ‘ဒဿနစကားဝိုင်း’၏ ‘အစ’မှာ စာအုပ်တစ်အုပ်ကို အခြေခံ၍ ပြောဆိုကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်းက အငြိမ်းစားဒုတိယပါမောက္ခချုပ် ဦးခင်မောင်ချိုအား Eckhart Tolle ရေးသားသည့် *A New Earth (Awakening to your life's purpose)* စာအုပ်ကို ဖတ်ရှုလေ့လာစေပြီး ဆွေးနွေးကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ယင်းစာအုပ်တွင် လူ့ဘဝ၏ ရည်မှန်းချက် Purpose နှစ်မျိုးရှိသည်ဟု ပြောသည်။ အဇ္ဈတ္တရည်မှန်းချက်ဆိုသည်မှာ ‘သိစိတ်၏ဖြစ်ပျက်နေမှု’ (State of consciousness) ၏အရှိကိုအရှိအတိုင်း ‘ဖြစ်ပေါ်နေသည့် စိတ်အခြေအနေ’ Being ကို ‘သတိ’ awareness ဖြင့် ကြည့်ရှုလေ့လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပစ္စုပ္ပန် present moment တိုင်းတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သိစိတ်၏ ဖြစ်ပေါ်နေမှုကို သတိဖြင့် ကြည့်ရှုလေ့လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဗဟိဒ္ဓရည်မှန်းချက်ဆိုသည်မှာ စဉ်းစားဆင်ခြင်တွေးခေါ်မှု Thinking ကို အခြေခံ၍ ကြီးပွားတိုးတက်မှုကို ဆောင်ရွက်ခြင်း doing ဖြစ်ပါသည်။ စဉ်းစားခြင်း(Thinking)ကို အခြေခံ၍ လက်တွေ့လုပ်ကိုင်ခြင်း (doing) ကြောင့်ပင် လူတို့ကြီးပွားတိုးတက်ကြခြင်း ဖြစ်မည်ဟု ကျွန်တော် စဉ်းစားမိပါသည်။ အချို့က နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၊ သို့မဟုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မရှိခြင်းသည် ဘာသာရေးကြောင့်ဟု ပြောတတ်ကြပါသည်။ အမှန်မှာ ဘာသာရေးအပေါ်တွင် မိမိလူ့အဖွဲ့အစည်းက မည်သို့ သဘောထားပြီး စဉ်းစားတွေးခေါ်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်

ကြခြင်းက ပို၍ပစ္စာနကြသည်ဟု ယူဆမိပါသည်။ မိမိတက်ရောက်ခဲ့ဖူးသော နိုင်ငံတကာ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုတွင် ယင်းအယူအဆကို ဆွေးနွေးခဲ့ဖူးသည်ကို သတိရမိပါသည်။ ဘာသာတရားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခြေခံတူညီသော နိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံ လူ့အဖွဲ့အစည်းနှစ်ခုတွင် တစ်ခုက ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်၍ အခြားတစ်ခုက မဖွံ့ဖြိုး မတိုးတက်ပုံကို နှိုင်းယှဉ်မေးမြန်းခဲ့သည်။ အဖြေက ဘာသာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကြောင့် မဟုတ်။ လူတို့၏ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် စဉ်းစားတွေးခေါ် ဆုံးဖြတ်မှုတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

စဉ်းစားခြင်းဖြင့် ဗဟိုဒွရည်မှန်းချက်ဖြစ်သော ကြီးပွားတိုးတက်မှု ပြည့်စုံနိုင်သော်လည်း အဇ္ဈတ္တရည်မှန်းချက်ကိုမူ မပြည့်စုံနိုင်။ မိမိ သိစိတ်၏ ဖြစ်ပျက်နေမှုကို အရှိအတိုင်း သိမြင်နိုင်ရန် သတိဖြင့် စောင့်ကြည့်မှသာ ပြည့်စုံနိုင်မည်ဟု ဆိုပါသည်။ စိတ်တည်ငြိမ်မှုကို ရရှိစေမည်ဖြစ်သည်။ တည်ငြိမ်သောစိတ်ကို ကြည့်လင်သောရေနှင့် နိုင်းနှိုင်းသည်ကို ကျွန်တော် သတိရမိနေသည်။ ကြည့်လင်သောရေသည် အောက်ခြေအထိ ထွင်းဖောက် မြင်နိုင်စေပါသည်။ ကြည့်လင်တည်ငြိမ်သော စိတ်သည် မိမိသိစိတ်ဖြစ်ပျက်မှုကို အရှိအတိုင်း မြင်စေနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

မိမိကိုယ်ကို မိမိသိခြင်း (Know thyself) ဆိုသည်မှာ မိမိသိစိတ် ဖြစ်ပျက်မှုကို အရှိအတိုင်း သိမြင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့သိမြင်နေမှုကို Being Yourself မိမိနှင့်မိမိသိစိတ် တစ်သားတည်း ဖြစ်နေမှုဟု ဆိုပါသည်။ ထိုအခါ လူသည် လောကဓံကို ခံနိုင်ရည် ရှိလာသည်။ I don't mind what happen ဘာတွေပဲကြုံကြုံ ခံနိုင်ရည်ရှိသော စိတ်အနေအထား ဖြစ်လာသည်။ ပုံပြင်တစ်ပုဒ် ပြောပြသည်။ ဘုန်းကြီးတစ်ပါး အကြောင်း

ဖြစ်သည်။ မတရားစွပ်စွဲခံရသည်။ ဘုန်းကြီးက စွပ်စွဲသူကို is that so? 'ဟုတ်လား'ဟု ပြောရင်း သည်းခံသည်။ non resistance ခုခံချေပခြင်း မပြုဘဲ သည်းခံခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့နောက် ပုံပြင်တစ်ပုဒ် ထပ်ပြောသည်။ လောကဓံ အကောင်း အဆိုးများကို အကောင်းအဆိုးမဆုံးဖြတ်တော့ဘဲ ရင်ဆိုင်ခြင်းဟာ wisdom of non-judgement ဟု ဆိုသည်။ နောက်ထပ် ပုံပြင်တစ်ပုဒ်ပြောသည်။ စိတ်သောကကြုံတွေ့နေရသည့် လူတစ်ယောက်အကြောင်း ဖြစ်သည်။ စိတ်ဒုက္ခ သက်သာရာ နည်းလမ်းတစ်ခုအကြောင်း ဖြစ်သည်။ တွေ့ကြုံနေရသော စိတ်ဒုက္ခသည်လည်း အမြဲဖြစ်နေရှိနေမည် မဟုတ်။ တစ်နေ့ပြီး ဆုံးသွားမည်။ This, too will pass အစွဲအလမ်းမထားခြင်း non attachment ရှိရမည်ဟု ဆိုသည်။ နိဂုံးအနေဖြင့် 'နိုးကြားနေသောသိစိတ်' Awakening state of Consciousness ဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ခဏတိုင်း present moment တွင် နေရမည်။ ယင်းသို့နေခြင်းသည် ဉာဏ်အလင်းရခြင်း enlightenment ဖြစ်သည်။ လောကသစ်တစ်ခု (new earth) ဖြစ်လာစေသည်ဟု ဆိုပါသည်။ အဇ္ဈတ္တရည်မှန်းချက် ပြည့်စုံခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

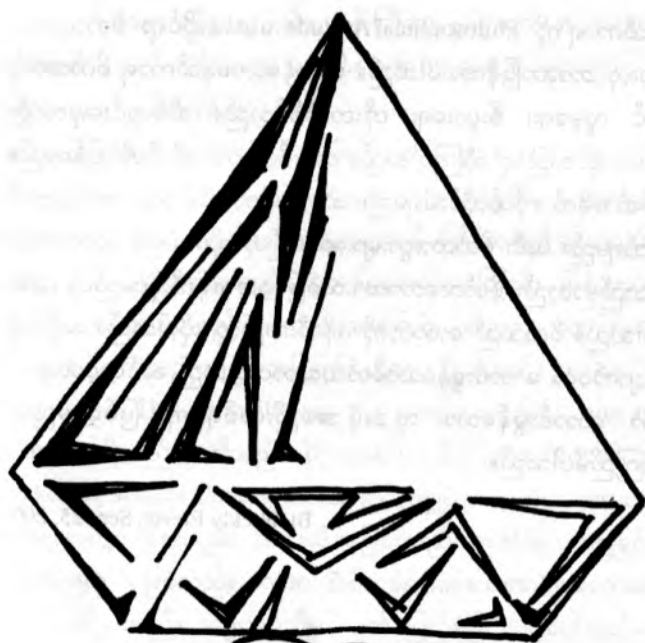
အထက်ပါ တင်ပြချက်ပြီးသောအခါ ဆရာနန္ဒာသိန်းဇံမှ အစပြု၍ အားလုံး ပါဝင်ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ ကျွန်တော်အနေဖြင့်လည်း ယင်းစာအုပ်သည် 'စိတ်တည်ငြိမ်မှု' ရရှိစေရန် ရည်ရွယ်ရေးသားထားသော စာအုပ်တစ်အုပ်ဟု ယူဆမိကြောင်း ပြောပါသည်။ စိတ်တည်ငြိမ်မှုရှိပါက အသင့်အတင့်နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်မှု 'ယောနိသော မနသိကာရ'လည်း ရှိနိုင်ပါသည်။ 'ယောနိသော မနသိကာရ'သည်ကုသိုလ်တရား၏အကြောင်းရင်းဟု ဗုဒ္ဓစာပေ၌ ဆိုပါသည်။ အဘိဓာန်တစ်ခုတွင် 'ယောနိသော

မနသိကာရ'ကို Philosophical Attitude ဒဿနဆိုင်ရာ စိတ်သဘောထားဟု ဘာသာပြန်ထားပါသည်။ ယောနိသောမနသိကာရ စိတ်ထားရှိလျှင် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး တိုးတက်နိုင်သည်။ အိမ်တွင်းရေးလည်း သာယာနိုင်သည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ ယင်းစိတ်ထား ကိုယ်တိုင်ဖြစ်ရမည်။ ဖြစ်ဆဲအခိုက် ကိုယ်တိုင်သိရမည်။ သိဆဲအခိုက် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်တတ်ရမည်။ ယင်း စိတ်ထားပွားများစေရမည်ဟု ဆိုပါသည်။ လောကသစ်ဆိုသည်မှာလည်း စိတ်သဘောထားသစ်ဖြင့်သာ ဖန်တီးနိုင်မည်ဟု ယူဆမိပါသည်။ စိတ်သည် လောကကို ဖန်တီးသည်ဟု ဆိုပါသည်။ သင့်တင့်လျောက်ပတ် ကောင်းမွန်သောစိတ်သဘောထားသည် သင့်တင့်လျောက်ပတ် ကောင်းမွန်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ကို ဖြစ်စေမည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

Bi-Weekly Eleven Sept 25, 2009

?

စိတ်ချမ်းမြေ့မှု အာရုံ

ဒုတိယအကြိမ် ဒဿနပညာ ဆွေးနွေးပွဲကို ၂၂-၁၁-၂၀၀၈ က Park Royal ဟိုတယ်တွင် ဆက်လက်ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ပါမောက္ခ ဒေါက်တာ ခင်မောင်ဝင်း (ဒဿန)က ဟောပြောပါသည်။ ဆရာနန္ဒာ သိန်းဇံက အခမ်းအနားများအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပါသည်။ Galaxy Palace စိန်ရတနာကုမ္ပဏီမှ တာဝန်ခံ ကျင်းပပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဟောပြော ဆွေးနွေးသည့်ခေါင်းစဉ်မှာ 'စိတ်ချမ်းမြေ့မှုရှာဖွေခြင်း' ဖြစ်ပါသည်။

အများစု နားလည်လက်ခံထားသော စိတ်ချမ်းမြေ့မှုရှင်မှု ဆိုသည်မှာ အချက်သုံးချက် ပေါင်းစပ်ပြည့်စုံခြင်း ဖြစ်သည်ဟု စိတ်ပညာ ရှင်တစ်ဦး၏ အယူအဆကို ကြားသိခဲ့ရပါသည်။ $H = S + C + V$ ဟု ဆိုပါသည်။ H သည် ဖျော်ရွှင်မှု Happinesses ဖြစ်သည်။ S သည် စားဝတ်နေရေးပြေလည်မှု Biological Setpoint ဖြစ်သည်။ C သည် ပတ်ဝန်းကျင်သာယာမှု Condition of life ဖြစ်သည်။ V သည် ကိုယ့် ဆန္ဒအရလုပ်သော အလုပ် Voluntary Activity ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

လူတို့၏ စိတ်ခံစားမှုများတွင် ဖျော်ရွှင်ခြင်း (happiness) ကျေနပ်ခြင်း၊ (satisfactio) ၊ နှစ်သက်ခြင်း (Pleasure) နှင့် စိတ်ချမ်းမြေ့ခြင်း

(gratification) ဟူ၍ အမျိုးမျိုးရှိနိုင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးနှင့် အယူအဆခြားနားမှု ရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာကြီးဒေါက်တာ ခင်မောင်ဝင်းက ဗုဒ္ဓဒဿနအခြေပြု၍ ဟောပြောပါသည်။ သိမှုဗေဒပညာ (epistemology) အရ မှန်ကန်ကောင်းမွန်ပြီး လက်တွေ့လုပ်နိုင်သော ဒဿနဖြစ်ရမည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဗုဒ္ဓဒဿနရှိ ‘ကေသမုတ္တိ’ သုတ္တန်တရားမှ ကာလမရွာသားများအား ဟောကြားသော တရားကို အခြေခံပါသည်။ ကိုယ်တိုင်လက်တွေ့ကျင့်သုံး၍ သိသော ကောင်းမှုတန်ဖိုးကို ရည်ညွှန်းပါသည်။

အနောက်တိုင်းပညာရှင်တို့ကလည်း ဗုဒ္ဓဒဿနကို စနစ်တကျ လေ့လာကြသည်ဟု သိရပါသည်။ စိတ်ချမ်းမြေ့မှုကို ဗုဒ္ဓဒဿနက ပေးနိုင်မည်ဟု ယူဆနေကြပါသည်။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဒဿန၌ တွေ့ရသော ‘တင်းတိမ်ရောင့်ရဲမှု’သည် ‘တိုးတက်ကြီးပွားရေး’ကို အဟန့်အတား ဖြစ်စေသည်ဟု သံသယဖြစ်နေကြကြောင်း သိရပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ‘တင်းတိမ်ရောင့်ရဲမှု’နှင့် ‘တိုးတက်ကြီးပွားမှု’ သည် ဆန့်ကျင်ဘက်ဟုတ်-မဟုတ် ဆွေးနွေးကြပါသည်။ ‘စိတ်ချမ်းမြေ့မှု’၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ဆွေးနွေးကြပါသည်။

ဦးမြဝင်း (မြဝင်း-ဒဿန)က တင်းတိမ်ရောင့်ရဲမှု ဆိုသည်မှာ ‘ယောနိသောမနသိကာရ’သင့်တင့်စွာ နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်မှုဖြစ်၍ တိုးတက်ကြီးပွားမှုကို အဟန့်အတားမဖြစ်နိုင်ပါဟု ဆိုပါသည်။ တစ်ဖန် စိန်ရတနာရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းရှင်ကလည်း စိန်ရောင်းဝယ်သည့်အခါ အမြတ်ငွေ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းရမှသာ ရောင်းဝယ်မည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီး အလုပ်လုပ်သည်။ သည်ထက်ပို၍လည်း လောဘမကြီးပါ။ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲမှုဖြစ်၍ စိတ်ချမ်း

မြေ့ရသည်။ ကြီးပွားရေးအတွက်လည်း အဟန့်အတားမဖြစ်ဟု နားလည်ရပါသည်။

ဖြစ်တည်မှုဝါဒ (existentialism) စာပေများ ရေးသားလေ့ရှိသော ပါမောက္ခ ဦးအေးကျော် (မောင်ကြည်သစ်)က စစ်မှန်သော ဖြစ်တည်မှု (Authentic Existence) ဆိုသည်မှာ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့် ကိုယ့်တာဝန်ကိုယူသည့် အပြုအမူဖြစ်သည်။ လူ့ဘဝတွင် အဆင့်သုံးဆင့် ခွဲထားသော ဖြစ်တည်မှုဝါဒီ 'ကဲကီးဂတ်'၏ အယူအဆကို ပြောသည်။ 'ရသအာရုံ ခံစားမှုအဆင့်'၊ 'ကိုယ်ကျင့်တရားပညာအဆင့်'နှင့် 'ဘာသာတရားဆိုင်ရာ အဆင့်'တို့ ဖြစ်သည်။ လူတို့သည် ကိုယ့်အဆင့်နှင့်ကိုယ် ကျေနပ်နှစ်သက်နေကြသည်။ ဘာသာတရားအဆင့်တွင် သူတော်စင်လည်း ဖြစ်ချင်သည်၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင် သူဌေးလည်း ဖြစ်ချင်သည် ဟူ၍ မဖြစ်နိုင်။ 'Either or' တစ်ခုမဟုတ် တစ်ခုကိုသာ ရွေးချယ်ရမည်ဟု ဆိုပါသည်။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဒဿနရှုထောင့်အရ ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းမွန်သော လုပ်ငန်းရှင်သူဌေးဆိုသည်မှာ 'Both and' နှစ်ခုစလုံး ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဆက်လက်၍ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များကလည်း ဆရာကြီးဒေါက်တာ ခင်မောင်ဝင်း၏ ဟောပြောချက်များ၌ ပါရှိသည့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန်မေတ္တာ ကရုဏာနှင့် အလုပ်လုပ်ကြလျှင် အဆင်ပြေကြမည်။ စိတ်ချမ်းမြေ့ကြမည် စသည်တို့ကို ပြောကြပါသည်။ ကိုယ်ချင်းစာတရားသည် ကိုယ်ကျင့်တရားနှုန်းစံ ဖြစ်သည်။ တစ်ပါးသူကို စိတ်ချမ်းမြေ့စေပါက မိမိလည်း စိတ်ချမ်းမြေ့မည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ ကျွန်တော်ကလည်း တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းနှင့် တိုးတက်ကြီးပွားခြင်းသည် ဆန့်ကျင်ဘက်

မဟုတ်ကြောင်း ဆွေးနွေးပါသည်။ စိတ်ချမ်းမြေ့ခြင်းဆိုသည်မှာ ကောင်းမွန်သော စိတ်ထားများ ကြွယ်ဝပြည့်စုံမှုဖြစ်မည်ဟု ယူဆကြောင်း ဆွေးနွေးပါသည်။ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်း ဆိုသည်မှာ တိုးတက်ကြီးပွားရေးကို အထောက်အကူဖြစ်ပါသည်။ တိုးတက်ကြီးပွားရေးကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေနိုင်သည့် အပျော်အပါး လိုက်စားမှုများ၌ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲရန်သာ ဆိုလိုပါသည်။ ‘ကောင်းမှုပြုရာ၌ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲမှု မရှိရ’ဟု ဗုဒ္ဓဒဿနတွင် မိန့်ဆိုပြီး ဖြစ်ပါသည်။

သပြေကန်ဆရာတော် ‘အရှင်ဝါသေဋ္ဌဘဝံသ’က ‘ပရိတ်ကြီး နိဿယ’ စာအုပ်တွင် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းဖြင့်သာ ကြီးပွားချမ်းသာနိုင်ကြောင်း ရေးသားထားပါသည်။ ထို့ပြင် စိတ်ချမ်းမြေ့မှုလည်း ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ အချို့က ပညာရေးနှင့် စီးပွားရေး၌ ‘အို ဒီလောက်ဆို တော်လောက်ပါပြီ’ဟု ပြောဆိုခြင်းမှာ ဆုတ်နစ်ခြင်းဖြစ်သည်။ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်း မဟုတ်ဟု ဆိုပါသည်။ တိုးတက်မှုရပ်တန့်စေသော ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ရောင့်ရဲမှုမဟုတ်။ ပေါ့လျော့ဆုတ်နစ်မှုဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

စီးပွားရှာသူသည် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲမှသာ ဥစ္စာပစ္စည်း စုဆောင်းနိုင်သည်။ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲမှုမရှိလျှင် အလွန်အကျွံသုံးစွဲမှုများပြီး ‘ငွေကြေး ပြဿနာများ’၊ ‘အကျပ်အတည်းများ’ ပေါ်ပေါက်ရင်ဆိုင်ကြရမည် ဖြစ်သည်။ ရောင့်ရဲမှု (သန္တုဋ္ဌိ)၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘မိမိပိုင်ဆိုင်မှုဖြင့် ကျေနပ်နှစ်သက်မှု စိတ်ချမ်းမြေ့မှုကို ဖန်တီးနိုင်စွမ်းရှိခြင်း’ မင်္ဂလာတရားဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ‘ဥစ္စာဓန’နှင့် ခိုင်းနှိုင်း၍ ‘သန္တုဋ္ဌိပရမံ ဓနံ’ ရောင့်ရဲမှုသည် မြတ်သောဥစ္စာဓနဟု တင်စားခြင်း ဖြစ်သည်။

‘သန္တုဋ္ဌိ’ရောင့်ရဲမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်မှာ အလိုလောဘကြီးမှု

(မဟိစ္ဆ)ဖြစ်သည်။ အလိုလောဘကြီးမှုသည်သာ တိုးတက်ကြီးပွားမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပါသည်။

‘စိတ်ချမ်းမြေ့မှု’နှင့် ပတ်သက်၍ ကိုင်ကျင့်တရားပညာနယ်ပယ် မှ စိတ်ချမ်းမြေ့မှုဖြစ်စေသော အပြုအမူသည် ကောင်းသောအပြုအမူ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆပါသည်။ အများ၏ ကောင်းကျိုးချမ်းသာဖြစ်စေသော အပြုအမူဆောင်ရွက်နိုင်လေ ကောင်းလေဟု ဆိုပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ စားသုံး သူပရိသတ်ကို ကျေနပ်မှုပေးသော ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း အပြုအမူသည် ကိုယ်ကျင့်တရားတန်ဖိုးရှိသော အပြုအမူဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

အနှစ်ချုပ်အားဖြင့် ဆိုရလျှင် ‘စိတ်’ဆိုသည်မှာ ‘သိမှု’ဖြစ်သည်။ ‘ချမ်းမြေ့မှု’ဆိုသည်မှာ ‘ကောင်းကျိုးလိုရာဆန္ဒပြည့်စုံမှု’ဖြစ်ပါသည်။ ‘ခံစားမှု’ဖြစ်ပါသည်။ ‘သိသာသော ခံစားမှု’သည် ‘တွေ့ကြုံခံစားသိ’ ဖြစ်ပါသည်။ အနုပညာခံစားမှုသည် တွေ့ကြုံခံစားသိ (Aesthetic Experience) ဖြစ်သကဲ့သို့ ချမ်းမြေ့မှုခံစားချက်သည် ‘တွေ့ကြုံခံစားသိ’ ဖြစ်ပါသည်။ သိသာထင်ရှားသော ခံစားသိဖြစ်ပါသည်။ စိတ်ဆိုသည်မှာ ‘အာရုံ’နှင့် ကင်း၍ ဖြစ်ရိုးမရှိပါ။ စိတ်ဖြစ်တိုင်း အာရုံပါရှိသည်။ ‘စိတ်ချမ်းမြေ့မှုအာရုံ’ဆိုသည်မှာ ‘ချမ်းမြေ့မှုအာရုံ’နှင့် တွေ့ကြုံသော ‘စိတ်’ဖြစ်ပါသည်။ ‘ချမ်းမြေ့မှုအာရုံ’သည် ပြင်ပအာရုံ ပတ်ဝန်းကျင်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ မိမိစိတ်ထဲ၌ ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိတတ်သော ပီတိသုခအာရုံများ လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုး ရေးနှင့် ချမ်းမြေ့သော ဘဝများ ဖန်တီးနိုင်ရန် ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေ ကောင်းများ လိုအပ်သကဲ့သို့ တစ်ဦးချင်း၏ စိတ်ဓာတ်အခြေအနေ ကောင်းများလည်း လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

စိန်၏သတ္တိထူးတစ်ခုကို လူ၏စိတ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစားမိပါသည်။ စိန်သည် အလွန်မာကျောသော သတ္တိထူးရှိ၍ အခြားအရာများကို ဖြတ်တောက်နိုင်စွမ်းရှိသည်။ လူတို့၏ အလွန်ခိုင်မာသော 'တင်းတိမ်ရောင့်ရဲမှု' စိတ်ဓာတ်သည် တိုးတက်မှု၏ အတားအဆီးဖြစ်သော အလွန်အကျွံ လုပ်ဆောင်မှုများကို ဖြတ်တောက်နိုင်စွမ်းရှိမည်။ စိတ်ချမ်းမြေ့မှုအာရုံကိုလည်း တွေ့ကြုံခံစားနိုင်မည်ဟု ယူဆမိပါသည်။

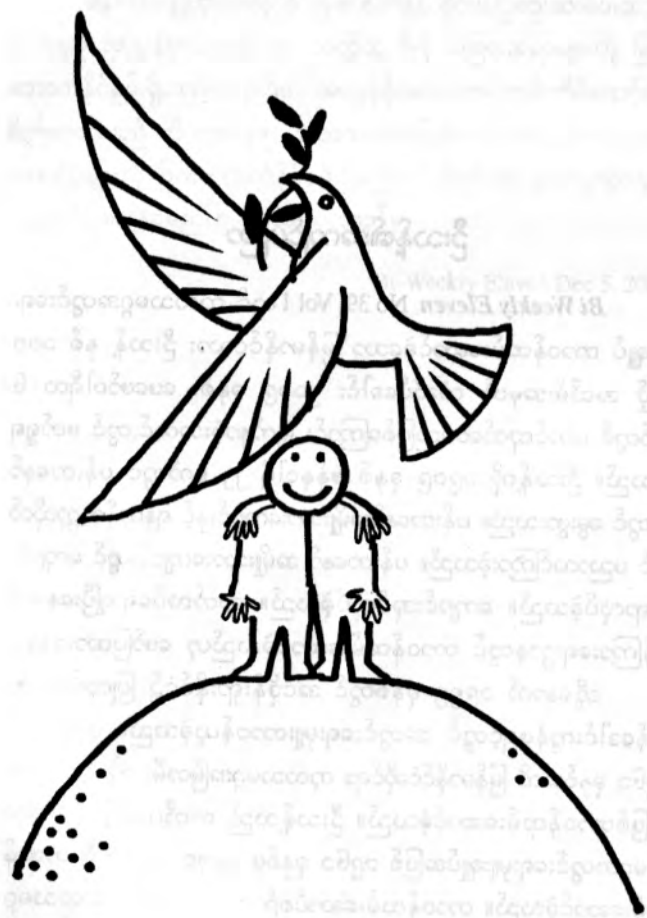
Bi-Weekly Eleven Dec 5, 2008.

?

ဦးသန့်၏အကျင့်ပညာ

Bi Weekly Eleven No 39, Vol 1 တွင် ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရေးမှူးချုပ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံသား ဦးသန့် နှစ် ၁၀၀ ပြည့် အထိမ်းအမှတ် တံဆိပ်ခေါင်း ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၆ ရက်တွင် စတင်ထုတ်ဝေမည်ဖြစ်ကြောင်း မျက်နှာဖုံးသတင်းတွင် ဖတ်ရှုရပါသည်။ ဦးသန့်ကို ၁၉၀၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီ ၂၂ ရက်တွင် ပန်းတနော်မြို့တွင် မွေးဖွားသည်။ ပန်းတနော်အမျိုးသားကျောင်းနှင့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ ပန်းတနော် အမျိုးသားကျောင်းတွင် ကျောင်းဆရာလုပ်ခဲ့သည်။ ကျောင်းအုပ်လုပ်ခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ပြန်ကြားရေးဌာနတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

ထို့နောက် ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၌ ပြုလုပ်ခဲ့သော ဘန်ဒေါင်းကွန်ဖရင့်တွင် အတွင်းရေးမှူးတာဝန်ယူခဲ့သည်။ ၁၉၅၇ မှ ၁၉၆၁ ခုနှစ်အထိ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအမြဲတမ်း ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ဦးသန့်သည် တတိယမြောက် ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရေးမှူးချုပ်အဖြစ် ၁၉၆၁ ခုနှစ်မှ ၁၉၇၄ ခုနှစ်အထိ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ် ကာလအတွင်း ကုလသမဂ္ဂ

ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ် (UNDP)၊ ကုလသမဂ္ဂတက္ကသိုလ်၊ ကုလသမဂ္ဂ
လေ့ကျင့်ရေးနှင့် သုတေသနသိပ္ပံ (UNITAR)၊ ကုလသမဂ္ဂပတ်ဝန်းကျင်
ထိန်းသိမ်းရေးအစီအစဉ် (UNEP) တို့ကို ထူထောင်ပေးခဲ့သည်ဟု ဖော်ပြ
ထားပါသည်။ လက်ရှိ ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဘန်ကီမွန် မြန်မာ
နိုင်ငံသို့ ရောက်ခဲ့စဉ်က ရန်ကုန်မြို့ ရွှေတိဂုံဘုရားလမ်းရှိ ဦးသန့်၏
ဂူဗိမာန်တွင် ဂါရဝပြုနေသည့် ဓာတ်ပုံကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ဦးသန့်၏အကြောင်းကို ရေးသားထားသော အတ္ထုပ္ပတ္တိစာအုပ်မှာ
ဆရာကြီးတက္ကသိုလ်စိန်တင် ရေးသားပြုစုသည့် **‘ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး
ဗိသုကာဦးသန့်’** ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းစာအုပ်တွင် ၁၄-၇-၆၇ ထုတ် ကြေးမုံ
သတင်းစာ၌ ဖော်ပြထားသည့် ကြီးမောင်ရေးသော စာအုပ်ဝေဖန်ချက်ကို
လည်း ဖော်ပြထားသည်။

ဦးသန့်ကား ထူးခြားသော အကျင့်နှင့်ပြည့်စုံသူဖြစ်သည်။ အကျင့်
ပညာကား ထူးခြားသော သည်းခံမှု၊ ထူးခြားသော ချုပ်တီးမှု၊ ထူးခြားသော
အားထုတ်မှု စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ဤအကြောင်းအရာတို့ကို ပေါ်လွင်
အောင် ရေးသားထားသည်ဟု ဝေဖန်ရေးသားပါသည်။ ထို့ပြင် ဗုဒ္ဓ၏
ကြီးပွားကြောင်း သာရဏီယတရားခြောက်ပါးနှင့် ဦးသန့်ကို စာရေးဆရာ
ဦးအုန်းမြင့် (တို့ရမ်းပြည်)၏ ၁၉၆၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလထုတ် **သင့်ဘဝ
မဂ္ဂဇင်း**မှ ဆောင်းပါးကို ထုတ်နုတ်တင်ပြပါသည်။ မှန်ပါသည်။ ဦးအုန်းမြင့်
က ‘ကုလသမဂ္ဂအတွင်းဝန်ချုပ်နှင့် သာရဏီယတရား ခြောက်ပါး’ခေါင်းစဉ်
ဖြင့် ရေးသားခဲ့သည်ကို ဦးသန့်အတ္ထုပ္ပတ္တိတွင် ပြန်လည် ဖော်ပြထားပါ
သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဦးသန့်၏ ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားစံနှုန်းကို
သာရဏီယတရားအခြေပြု၍ စဉ်းစားမိပါသည်။

ဦးသန့်နှင့်ပတ်သက်၍ ဦးသန့်၏ဝီရိယဇွဲကောင်းခြင်းကို ချီးကျူးကြသူများရှိကြသည်။ ဦးအုန်းမြင့်ကမူ ဦးသန့်သည် ဇွဲလုံ့လဝီရိယဉာဏ်ပညာအရည်အချင်း ရှိစေကာမူ ကမ္ဘာခေါင်းဆောင်များ၏ အမြင်၌ ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ် လေးစားမှုကို ခံယူရခြင်းက အဓိကဖြစ်သည်ဟု ယူဆခဲ့ပါသည်။ အချို့က ကြားနေနိုင်သားဖြစ်သောကြောင့် ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဖြစ်ရသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဦးသန့်ကဲ့သို့ ဇွဲလုံ့လပညာအရည်အချင်းရှိသူ ကြားနေနိုင်သားများ ကုလသမဂ္ဂတွင် ရှိပါသည်။ ဦးသန့်၏ ထူးခြားသော အရည်အချင်းဖြစ်သည့် လူတကာတို့၏ များစွာနှစ်လိုကြည်ညိုခင်မင်စေသော အပြုအမူသာ အဓိကဖြစ်ပါသည်။

သာရဏီယတရားဆိုသည်မှာ အတူတကွနေထိုင်သူ အချင်းချင်း၊ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်အချင်းချင်း ကြားတွင် စည်းလုံးညီညွတ် အေးချမ်း နွေးထွေးမှုကို ဖြစ်စေသော တရားဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ (၁) ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ် ကိုယ်အမူအရာရှိခြင်း၊ (၂) ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ် နှုတ်အမူအရာရှိခြင်း၊ (၃) ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ် စိတ်အမူအရာရှိခြင်း၊ (၄) ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ် မျှတဝေဖန်မှုရှိခြင်း၊ (၅) ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ် ကိုယ်ကျင့်ရှိခြင်း၊ (၆) ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ် လိုက်လျောတတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဦးသန့်၏ ကိုယ်ကျင့်တရားနှုန်းစံသည် ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ် အပြုအမူနှုန်းစံဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဦးသန့်၏ အကျင့်ပညာ ဆိုနိုင်ပါသည်။ မည်သူမဆို ကျင့်သုံးနိုင်သည့် နှုန်းစံ Universal Norm ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။ လူမှုဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်တွင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ် အပြုအမူများ ရှိပါက လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် စည်းလုံးညီညွတ်မှု ရှိပေမည်။ အေးချမ်း နွေးထွေးမှု ရှိပေမည်။

ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ၌ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ကျင့်တရားပညာ Ethics ရှိပါသည်။ လူ၏အပြုအမူကို တန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး လူမှုဆက်ဆံရေး အခြေခံ၍ ဆုံးဖြတ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရားစိတ်ထားသည် လူမှုရေးစိတ်ထားဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ မှန်ကန်သောအပြုအမူကို လူမှုရေးအပြုအမူဖြင့် သက်သေပြနိုင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုသည်မှာ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ဆက်ဆံမှုကို ဆိုလိုသည်။ လူအများစုဝေးနေသည်ကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်ပါ။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးတွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးမှုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးသည်ပင် လူ့အဖွဲ့အစည်းဟု ဆိုနိုင်သည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ကျောခိုင်းရပ်တည်နေပြီး ဆွေးနွေးတွေ့ဆုံဆက်ဆံမှု မရှိပါက ယင်းပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးကို လူ့အဖွဲ့အစည်းဟု မဆိုနိုင်ဟု မိန့်ဆိုကြပါသည်။

အတူတကွ နေထိုင်သူ၊ အတူတကွ အလုပ်လုပ်ကိုင်နေကြသူတို့သည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ချစ်ခင်စည်းလုံးမှု ရှိမှသာ စိတ်ချလုံခြုံသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကို ဖန်တီးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းကို ဖန်တီးနိုင်စွမ်း ရှိမှသာလျှင် အကျိုးကို ခံစားခွင့် ရှိနိုင်သည်ဟုဆိုပါသည်။ မိမိအကျိုး သူတစ်ပါးအကျိုးကို ကောင်းစွာ ဆောင်ရွက်သော အကြောင်းတရားပြည့်စုံမှသာလျှင် မိမိအကျိုး သူတစ်ပါးအကျိုးရလဒ်များ ကောင်းစွာ အကျိုးတရား ဖြစ်ထွန်းလာမည် ဖြစ်ပါသည်။

ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ် အပြုအမူ နှုန်းစံသည် မိမိအကျိုး သူတစ်ပါးအကျိုးကို ဖြစ်ထွန်းစေသည့် လူမှုရေး ကိုယ်ကျင့်တရားနှုန်းစံဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ လူမှုရေး ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓစာပေ၌ များစွာ ရှိပါသည်။ မင်္ဂလသုတ်လည်း တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။ မင်္ဂလသုတ်

သည် လူမှုရေးသာမက လောကုတ္တရာအတွက်လည်း ကျင့်သုံးနိုင်ပါသည်။ လောကီငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လောကုတ္တရာ ငြိမ်းချမ်းရေးဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဦးသန့်သည် ဗုဒ္ဓတရားတော်ကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးမည် ဖြစ်ပါသည်။ မင်္ဂလာတရားကို ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတရားအဖြစ် လက်ခံကျင့်သုံးမည် ဖြစ်ပါသည်။ ပညာရှိကို ပူဇော်ခြင်း၊ သင့်တော်သော အရပ်ဒေသ၌ နေထိုင်ခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း အစရှိသည့် မင်္ဂလာတရားသည် မည်သူမဆို ကျင့်သုံးနိုင်သည့် ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတရား ဖြစ်ပါသည်။

အလျဉ်းသင့်သဖြင့် ဦးသန့်နှင့် မင်္ဂလာတရားအကြောင်း ကိုယ်တိုင် ကြားသိခဲ့ရသည့် ဖြစ်ရပ်ကို တင်ပြပါမည်။ ရန်ကုန်မြို့ ဝင်ဒါဗိယာရပ်ကွက်တွင် အောင်မင်းခေါင်စေတီ ရှိပါသည်။ အောင်မင်းခေါင်ကျောင်းတိုက်ရှိပါသည်။ ယင်းကျောင်းတိုက်မှ ဆရာတော်သည် မွန်လူမျိုးတစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာတော်သည် ကမ္ဘာသာသနာပြု ပုဂ္ဂိုလ်ထူး တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ၁၉၅၇ ခုနှစ်မှ စ၍ အမေရိကန်နိုင်ငံအပါအဝင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးသို့ ကြွရောက်၍ သာသနာပြုခဲ့ပါသည်။ စေတီများ တည်ခဲ့ပါသည်။ အမေရိကန်သို့ကြွ၍ သာသနာပြုသောအချိန်က ဦးသန့်ကို မင်္ဂလာတရားဖြင့် ဘုရားရှိခိုးပူဇော်မှု နေ့စဉ်ဆောင်ရွက်ရန် ဆရာတော်က မိန့်ကြားခဲ့ပါသည်။ ဆရာတော်ကိုယ်တိုင် ပြန်လည် ပြောကြားသည်ကို ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် ကြားသိခဲ့ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဦးသန့်၏အကျင့်ပညာတွင် ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ် အပြုအမူနှင့် (အတ္ထုပ္ပတ္တိ တစ်နေရာတွင် ဖတ်ရှုခဲ့ရသော) မင်္ဂလာတရားကို လက်တွေ့လိုက်နာသည့်ပညာ ဖြစ်ပေမည်။ ထို့ပြင် ညီငယ်များအတွက်

ပျိုးသက်သစ်စာပေမှ ထုတ်ဝေပြီး စာအုပ်များ

- ၁။ ၂၁ ရာစုလူမှုဝေါဟာရများ - ၃ မောင်ဆုရှင်
 - ၂။ ခရမ်းနုရောင်နှင့် (သို့) ခင်ဝမ်းသို့တမ်းချင်း အောင်စေး
 - ၃။ အနုပညာသစ်တစ်ပင်၏ ဖြစ်တည်မှုနှင့်ဝတ္ထုတိုများ သစ်မွှေး
 - ၄။ ၂၁ ရာစုလူမှုဝေါဟာရများ - ၄ မောင်ဆုရှင်
 - ၅။ ပညာရှင်များရဲ့ နှစ်ဆယ့်တစ်ရာစု ကျော်ဝင်း
 - ၆။ ကွန်ရက်တွေ ဘယ်လို အလုပ်လုပ်သလဲ ဖိုးနိုင်ဝင်း
- Master Piece
- ၇။ ခင်ဗျားဒိန်ခဲကို ကျွန်တော် နေရာရွှေ့ခဲ့တယ် ညီသစ်
 - ၈။ ရောမက မိန်းမပျက် (တတိယအကြိမ်) နတ်နွယ်
 - ၉။ လင်းလက်ထာဝစဉ် မြတ်ငြိမ်း
(နိုင်ငံတကာ ဝတ္ထုတိုစည်းမှု)
 - ၁၀။ အနက်ညွှန်းအက္ခရာစု ဦးလှကောင်း
ကွန်ပျူတာဝေါဟာရ အဘိဓာန် (RMCG)
 - ၁၁။ မူးပဲအစဖြင့်
ထူးကဲဘဝတည်ဆောက်သူများ (ဒုတိယအကြိမ်) မြတ်ငြိမ်း
 - ၁၂။ ၂၁ ရာစုလူမှုဝေါဟာရများ-၅ မောင်ဆုရှင်
 - ၁၃။ နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေး ၂၁ ရာစု
အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ကမ္ဘာ့အစီအစဉ် ကျော်ဝင်း
 - ၁၄။ ကလေးကြေးမုံ သစ်ပင်မျိုးစုံ ကြည်ဦး
 - ၁၅။ Step by Step Windows Registry ဦးစိုင်းသန်းမင်းလွင်
 - ၁၆။ အများနှင့်တစ်ယောက် (ဒုတိယအကြိမ်) နတ်နွယ်
 - ၁၇။ ကိုယ်မှာပင် နာသော်လည်း
စိတ်မှာမနာအောင် (ဒုတိယအကြိမ်) ခင်စောတင့်
 - ၁၈။ ဈေးကွက်ဖွင့် အမေးအဖြေ ကျော်ဝင်း

- ၁၉။ အဖြူရောင်သစ္စာပန်းတစ်ပွင့် (ဒုတိယအကြိမ်) နတ်နွယ်
- ၂၀။ အပျော့ထည်များ၏ လျှို့ဝှက်ချက် ဦးစိုင်းသန်းမင်းလွင်
- ၂၁။ အဖြူရောင်သစ္စာပန်းတစ်စည်း ခင်စောတင့်
- ၂၂။ ရောင်းချဖြန့်ချိမှုနှင့် ဈေးကွက်
လုပ်ငန်းဝေါဟာရ အဘိဓာန် ဦးမိုးနိုင်
- ၂၃။ စိတ်၏အေးငြိမ်းရာ(ဒုတိယအကြိမ်) ခင်စောတင့်
- ၂၄။ စိတ်ကွန်းခိုရာ (ဒုတိယအကြိမ်) ခင်စောတင့်
- ၂၅။ အခွင့်အလမ်း ဦးစွန်းဖုတ်ကိုရအောင်ဆွဲ ထက်ကျော်
- ၂၆။ အချိန်လေးတော့ ပေးလိုက်ပါ (ဒုတိယအကြိမ်) ခင်စောတင့်
- ၂၇။ မြို့သစ်မြို့၌ ဘိုးဘိုးအောင်နှင့်တွေ့ခဲ့ခြင်း
(အတွေးအတွေဆောင်းပါးများ) ချစ်ဦးညို
- ၂၈။ ပန်းတိုင်က ဘာလဲနှင့် အခြားဆောင်းပါးများ လူထုစိန်ဝင်း
- ၂၉။ ဘဝအသစ်ရဲ့အစများ (ဒုတိယအကြိမ်) ခင်စောတင့်
- ၃၀။ မြတ်ဗုဒ္ဓနည်းကျ စိတ်ကိုလေ့လာခြင်း ဦးတင်ဦး (မြောင်)
(The Buddha's Analysis of Mind)
- ၃၁။ ပြည်သူချစ်သော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်
ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှု
လစဉ်မှတ်တမ်း (၁၉၄၅-၄၇) မေမြို့ချစ်ဆွေ
- ၃၂။ ပြုံးစရာကလေးတစ်ခု
(ဘဝ၏အနိမ့်အမြင့် အတက်အကျများအတွက်
အားပေးလှုံ့ဆော်ခြင်း) ခင်စောတင့်
- ၃၃။ ကလျာမဂ္ဂဇင်း တစ်မျက်နှာဝတ္ထုတိုများ စုစည်းမှု (၂၀၀၈/၂၀၀၉)

ယခု

၃၄။ ကိုယ့်ဆီကိုရေးတဲ့စာနှင့် ဒဿနစာစုများ ဆန်းထွန်းသောင်

လူတိုင်း လမ်းလျှောက်တတ်သည်။ လမ်းလျှောက်တတ်သူတိုင်း
လမ်းလျှောက်ပြိုင်ပွဲ ဝင်မပြိုင်နိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပေမည်။ လမ်းလျှောက်
ပြိုင်ပွဲနည်းစနစ် ရှိသည်။ နည်းစနစ်နှင့် လေ့ကျင့်ရသည်။ ပြိုင်ပွဲဝင်ရသည်။
ထိုအတူ စဉ်းစားဆင်ခြင်နည်းစနစ်ရှိသည်။ ယင်းနည်းစနစ်ဖြင့်သာ
ရှေ့နောက်ညီစွာ စဉ်းစားတတ်ခြင်း ရှိ မရှိ စစ်ဆေးသည့် တမေးပွဲကို
ဖြေဆိုနိုင်ပေမည်။ မခက်ပါ။

စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်သူများသာ... သောင်းပိး ပု။

ဆန်းထွန်းသောင်
ကိုယ့်ဆီကိုရေးတဲ့စာနှင့်
ဒဿနစာစုများ